

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

chila
WATCH
THAI

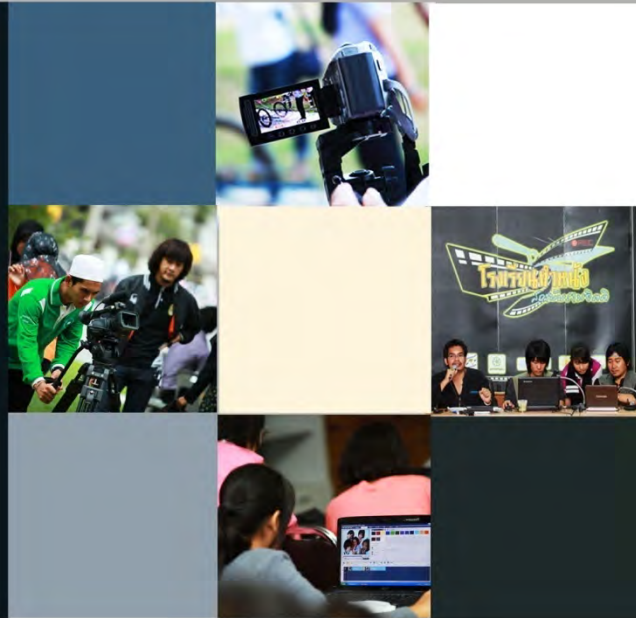

โครงการวิจัยและพัฒนา

ศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี :

โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จัดทำโดย

สถาบันรามจิตติ

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี เป็นโครงการที่สถาบันรามจิตติได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานจากโครงการวิจัยและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ระยะที่ ๑ ที่ได้ดำเนินการนำร่องโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดลำปางและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยโครงการฯ ได้มีการขยายผลการดำเนินงานไปในพื้นที่ภาคเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๓ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร อุทัยธานี อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน ลำพูน นครสวรรค์ สุโขทัย เชียงราย พะเยา ตาก และลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๕ จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร สุรินทร์ บุรีรัมย์ มุกดาหาร นครพนม ร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น หนองบัวลำภู เลย นครราชสีมา และมหาสารคาม และภาคกลาง และตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ ๘ จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และฉะเชิงเทรา ซึ่งการดำเนินงานขยายผลดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม ๒๘๖ คน ครูผู้สอน ๘๐ คน และเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ๑ คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น ๔๓ โรงเรียน ๓๖ จังหวัด

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานโครงการได้ข้อค้นพบที่สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่

- ๑) กระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือสารคดีสามารถส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นได้ดีขึ้นกว่าการทำวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นปกติ เนื่องจากในกระบวนการทำหนังสือสารคดีสั้น ผู้วิจัยจะต้องฝึกเขียนบท ลำดับภาพ ถ่ายทำ ตัดต่อ และนำเสนอให้นำสนใจความคู่ไปกับกระบวนการวิจัยที่เป็นการพัฒนาทักษะการฝึกตั้งคำถาม การค้นหาคำตอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งกระบวนการทั้งสองกระบวนการนี้เสริมแรงซึ่งกันและกัน ทักษะวิจัยถูกต่อยอดด้วยกระบวนการทำหนังสือ และกระบวนการทำหนังสือเองก็สามารถนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจได้มากขึ้นผ่านกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ

- ๒) ข้อมูลจากการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของยูววิจัยรวมทั้งหนังสือคดีสั้นที่ยูววิจัยผลิตสามารถเป็นทรัพยากรสำคัญของโรงเรียนในแต่ละท้องถิ่นในการใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นทั้งในเชิงประเด็น เนื้อหา และรูปแบบ โดยโรงเรียนสามารถนำเนื้อหาเหล่านี้ไปพัฒนาต่อเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหรือใช้เป็นสื่อบูรณาการไปกับกระบวนการเรียนรู้เนื้อหาท้องถิ่นได้ โดยมีโรงเรียนหลายโรงเรียนได้นำผลผลิตของยูววิจัยไปใช้ประโยชน์เสริมสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น อันจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมและความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของยูววิจัยทุกคนต่อไป
- ๓) กระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการทำหนังสือวัฒนธรรมยังมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของยูววิจัย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ยูววิจัยในโครงการอย่างชัดเจน เช่น การกล้าคิดกล้าแสดงออกมากขึ้น การรู้จักคิดและการวางแผนอย่างเป็นระบบขึ้น การรู้จักการทำงานเป็นทีมมากขึ้น เป็นต้น
- ๔) นอกจากนี้ ครูผู้สอนที่เข้าร่วมในการฝึกอบรมยูววิจัยยังได้เทคนิคเครื่องมือและวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนยังสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน อันจะเป็นการส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นผลสำเร็จดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต
- ๕) ทักษะการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและทักษะการทำหนังสือคดีสั้นเป็นทักษะกลางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนรู้แทบทุกกลุ่มสาระ ไม่เฉพาะการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นคือการที่ยูววิจัยนำทักษะการทำหนังสือคดีสั้นไปทดลองใช้ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ หรือในกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ หรือในการทำกิจกรรมนักเรียนซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีครูในหลายโรงเรียนที่สนใจบูรณาการการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการทำหนังสือสั้นเข้ากับการเรียนกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ อีกด้วย อันจะยิ่งเป็นการเสริมพลังการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการ
ผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี เป็นโครงการที่สถาบันรามจิตติได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานจากโครงการวิจัยและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ระยะที่ ๑ ที่ได้ดำเนินการนำร่องโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดลำปางและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยโครงการฯ ได้มีการขยายผลการดำเนินงานไปในพื้นที่ภาคเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๓ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร อุทัยธานี อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน ลำพูน นครสวรรค์ สุโขทัย เชียงราย พะเยา ตาก และลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๕ จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร สุรินทร์ บุรีรัมย์ มุกดาหาร นครพนม ร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น หนองบัวลำภู เลย นครราชสีมา และมหาสารคาม และภาคกลาง และตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ ๘ จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และฉะเชิงเทรา ซึ่งการดำเนินงานขยายผลดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม ๒๘๖ คน ครูผู้สอน ๘๐ คน และเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ๑ คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น ๔๓ โรงเรียน โดยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการผลิตหนังสือสารคดีได้ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ซึ่งเหล่ายุววิจัยจะต้องทำการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นในประเด็นที่กลุ่มสนใจผ่านกระบวนการวิจัย อาทิ การฝึกตั้งคำถาม การค้นหาคำตอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยจะเป็นทรัพยากรสำคัญในกระบวนการผลิตสื่อสารคดีที่ยุววิจัยจะนำความรู้ที่ได้จากทีมวิทยากรไปทดลองถ่ายทำและตัดต่อหนังสือสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เรียงร้อยเรื่องราวและถ่ายทอดประเด็นประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของกลุ่มได้อย่างน่าสนใจ โดยกระบวนการวิจัยและการถ่ายทำหนังสือสารคดีถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นและการพัฒนาตนเองของยุววิจัย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่เด็กและเยาวชน อาทิ การกล้าคิดกล้าแสดงออก การรู้จักคิดและการวางแผน เป็นต้น และครูผู้สอนที่เข้าร่วมในการฝึกอบรมยังได้เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนยังสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดี และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมจะมีส่วนสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทาง

วัฒนธรรมและความรักความผูกพันกับท้องถิ่นอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยยูววิจัยที่เข้าร่วมโครงการจะซึมซับ
ความเข้าใจในท้องถิ่นที่สร้างความตระหนักและห่วงแหนต่อวัฒนธรรมที่นำไปสู่การเห็นคุณค่าและดูแลรักษา
ท้องถิ่นของตนเองต่อไป

สารบัญ

	หน้า
โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๑
๑. หลักการและความเป็นมา	๑
๒. วัตถุประสงค์	๒
๓. เป้าหมาย	๒
๔. หลักการสำคัญและกรอบความคิดในการดำเนินงาน	๓
๕. ขั้นตอนการดำเนินงาน	๔
๖. แผนการดำเนินงาน	๖
๗. ระยะเวลา	๖
๘. กิจกรรมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๖
๘.๑. การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	๖
๘.๒. การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วม โครงการ	๘
๘.๓. การประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการ	๑๑
๘.๔. การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม	๑๕
๘.๕. การสร้างกลไกหนุนเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปัน ประสบการณ์ระหว่างยุววิจัย	๓๓
๘.๖. การจัดประชุมติดตามและนำเสนอผลงานของโครงการโรงเรียนทำ หนังสารคดีวัฒนธรรม	๓๕
๘.๗. การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการ	๔๒
๘.๘. ตารางสรุปกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๕๐
๙. สรุปรายงานวิจัย ชื่อหนังสือสารคดีสั้น ชื่อโรงเรียนและกลุ่มยุววิจัยที่จัดทำ และครูที่ร่วมในโครงการ	๕๒
๑๐. การถอดบทเรียนการดำเนินงานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม	๖๘
๑๑. การบริหารจัดการโครงการ	๗๕
๑๒. คณะผู้วิจัย	๗๖
ภาคผนวก	๗๘

โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการ

ผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

๑. หลักการและความเป็นมา

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเดิม) ในฐานะหน่วยงานหลักของกระทรวงวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรแห่งความรู้ และการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมวิถีชีวิต และภูมิปัญญา ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานวัฒนธรรมบนฐานความรู้ โดยที่ผ่านมาได้พัฒนายุทธศาสตร์เชิงรุกทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ

สถาบันรามจิตติในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายด้านเด็ก เยาวชน และการศึกษา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้ยกให้เรื่องความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม เป็นประเด็นวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research Issue – SRI) และมุ่งดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทยบนฐานความรู้ ทั้งนี้ในรอบปีที่ผ่านมา สถาบันรามจิตติได้ร่วมมือกับกระทรวงวัฒนธรรม ภายใต้การสนับสนุนของสวช. ได้ดำเนินโครงการ “โครงการวิจัยและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ระยะที่ ๑” โดยมีการติดตามสภาวะการณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศในมิติต่าง ๆ งานโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม และการผลิตสารคดีเพื่อการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักทางวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ ต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานดังกล่าว ได้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ดีหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม ซึ่งสถาบันรามจิตติ ได้ดำเนินโครงการดังกล่าวภายใต้ยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้บนฐานการวิจัยและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม” โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยดำเนินการผลิตหนังสือสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือสารคดีทางวัฒนธรรมขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ และเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้สำหรับสังคมไทย ทั้งนี้ในรอบปีที่ผ่านมา ได้มีการสนับสนุนให้เครือข่ายยูววิจัยฯ ดำเนินงาน “ผลิตหนังวัฒนธรรม” ขึ้น โดยได้มีการให้ทุนสนับสนุนการทำงานของกลุ่มเยาวชนนาร่องใน ๒ พื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดลำปาง และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) มีโครงการที่ได้รับทุนทั้งสิ้น ๔๐ เรื่อง ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวจึงมีเพียงแต่เป็นการต่อยอดความรู้จากงานวิจัยของยูววิจัยฯ ที่นำไปสู่ผลผลิตเป็นสารคดีเชิงวัฒนธรรม ๔๐ เรื่อง เช่น สารคดีจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ เรื่อง “สภากาแฟ” ของยูววิจัยฯ จังหวัดยะลา เรื่อง “ตำนานปยุต” ของยูววิจัยฯ จังหวัดปัตตานี เรื่อง “สุนัต” ของยูววิจัยฯ จังหวัดนราธิวาส รวมถึงสารคดีจากจังหวัดลำปาง เช่น เรื่อง “ตุงซาววา” เรื่อง “ตามรอยคุ้มเจ้าหลวง จังหวัดลำปาง” เรื่อง “คนทรง ร้างสุดท้ายที่ถูกเลือก” เป็นต้น แต่การวิจัยโดยมีกระบวนการผลิตสื่อสารคดีเป็นเครื่องมือเสริมยังส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ทั้งด้านการคิด การเขียน การพูด ตลอดจนทักษะการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งยิ่งขึ้นในเยาวชนโดยเฉพาะในมิติของความรักความผูกพันกับท้องถิ่น และยังส่งผลกระทบต่อชุมชน ท้องถิ่นและเครือข่ายการเรียนรู้วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ให้เข้ามาร่วมกระบวนการพลังขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมให้ขยายวงกว้างออกไปอีกด้วย

โดยเหตุนี้ สถาบันรามจิตติในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายการวิจัยของ สกว. จึงขอเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี เพื่อต่อยอดงานโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมโดยดำเนินการในรูปการวิจัยเพื่อค้นหาและสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนที่ทางกระทรวงวัฒนธรรมและสวช. ได้ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ พร้อมกับเป็นการสานต่อเจตนารมณ์ของกระทรวงวัฒนธรรมที่จะอาศัย “ยุทธศาสตร์สื่อสร้างวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน โดยโครงการโรงเรียนทำหนังมุ่งที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวที่ขยายเครือข่ายไปในพื้นที่เป้าหมายทั่วทุกภูมิภาค เพื่อหวังว่าการขับเคลื่อนงานที่ขยายผลเป็นเครือข่ายในหลายพื้นที่จะยิ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกรดำเนินงานทางวัฒนธรรมของสวช. กระทรวงวัฒนธรรม และเป็นทุนสร้างภูมิคุ้มกันและความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาติต่อไปในระยะยาว

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้วยกระบวนการผลิตสารคดีทางวัฒนธรรมโดยผ่านการขยายผลการวิจัยในชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ สกว.
- ๒) เพื่อสร้างแกนนำและขยายเครือข่ายเยาวชนผู้ผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมผ่านการขยายผลการวิจัยในชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ สกว.
- ๓) เพื่อถอดความรู้และสรุปข้อความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เยาวชนและเครือข่ายเยาวชนผ่านกระบวนการทำหนังสารคดีทางวัฒนธรรม

๓. เป้าหมาย

- ๑) เยาวชนประมาณ ๒๐๐ คน จาก ๓๖ โรงเรียนใน ๓ ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ และภาคกลางและตะวันตก) ได้รับการพัฒนาศักยภาพและสามารถใช้การวิจัยและการผลิตสารคดีเป็นเครื่องมือการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและท้องถิ่น
- ๒) มีการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมที่ผลิตโดยเยาวชนจากการต่อยอดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์จาก ๓๖ โรงเรียนใน ๓ ภูมิภาค
- ๓) มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและส่งเสริมศักยภาพการวิจัยไม่น้อยกว่า ๓ เวทีใหญ่ใน ๓ ภูมิภาค และมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่น้อยกว่า ๓๖ ชุมชน ใน ๓ ภูมิภาค
- ๔) มีครูที่ปรึกษา ตัวแทนชุมชนและประชาคมท้องถิ่น รวมถึงนักวิชาการในท้องถิ่นเข้าร่วมในกระบวนการต่างๆ ในโครงการไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คนผ่านโครงการย่อยทั้ง ๓๖ โครงการ

๔. หลักการสำคัญและกรอบแนวทางในการดำเนินงาน

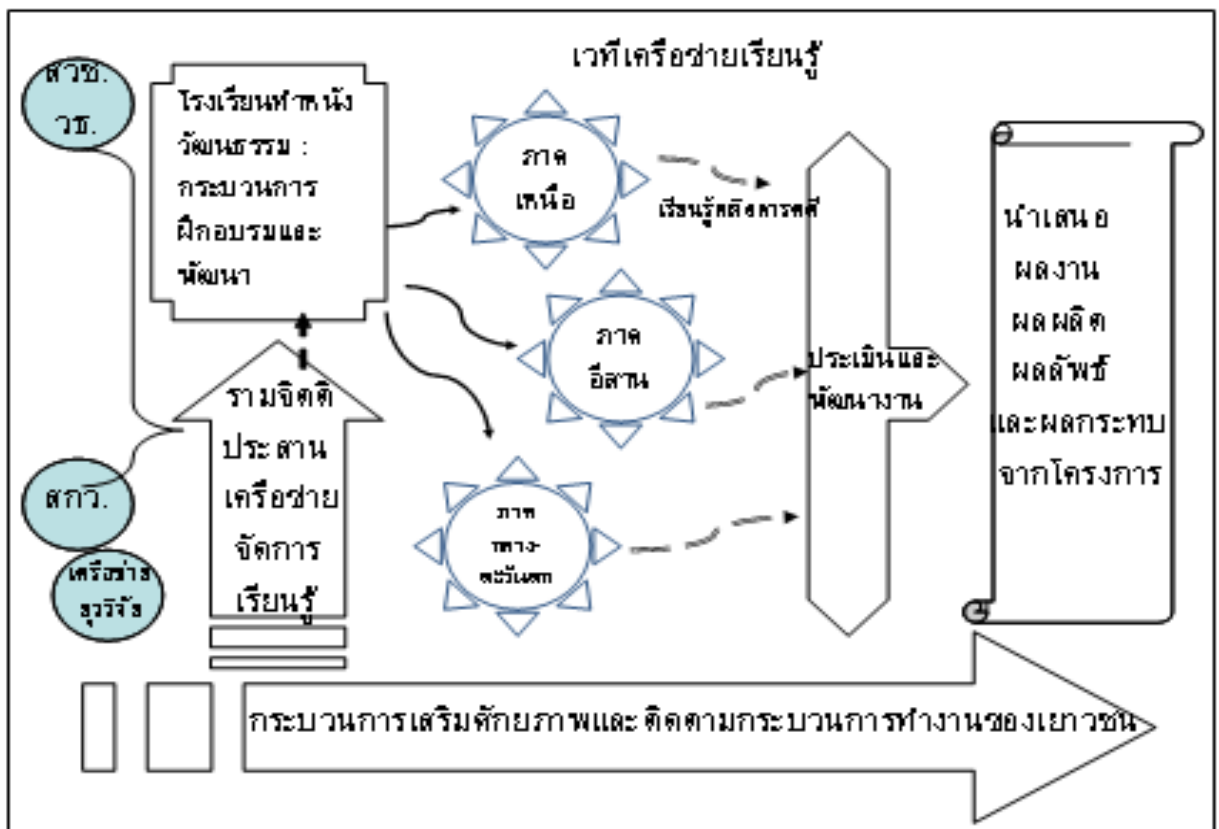
๑) การริเริ่มและพัฒนาโครงการตามกรอบวัตถุประสงค์ข้างต้น เป็นโครงการขยายผลต่อจากงานวิจัยระหว่างกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมกับสถาบันรามจิตติในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายวิจัยด้านเด็ก เยาวชน และการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งในระยะยาวมุ่งพัฒนาและขยายผลต่อให้กลายเป็นการวางรากฐานเพื่อความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีสถาบันรามจิตติเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายการวิจัยด้านการศึกษาของ สกว.

๒) การดำเนินงานโครงการจะมุ่งเน้น การใช้ศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ ศักยภาพของพื้นที่นำร่องการพัฒนา ตลอดจนศักยภาพของโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สกว. มาเป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมให้มากที่สุด

๓) การดำเนินงานโครงการจะมุ่งเน้นการสร้างผลกระทบต่อท้องถิ่น ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชน การเสริมสร้างความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังในการสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรมให้แก่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

๔) ยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการเน้นยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา (R&D) และเน้นกลยุทธ์การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยควบคู่การผลิตสื่อสารคดี

ทั้งนี้ โดยมีกรอบแนวคิดของความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

๕. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย “โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม” ร่วมกับโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสกว.

กรอบความคิด : การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยของเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการวิจัยสืบค้นที่มีสื่อสารคดีเป็นเครื่องมือวิจัยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ รวมถึงการผลิตสื่อเผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเยาวชนด้วยการวิจัยและผลิตสื่อทางวัฒนธรรมผ่านการขยายผลการวิจัยในชุดโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ สกว.

เป้าหมาย : กลุ่มเครือข่ายยูวิจัยได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ สารคดีเผยแพร่ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน ในพื้นที่หลักที่สกว. เริ่มงานไว้แล้ว โดยดำเนินการใน ๓ พื้นที่ ได้แก่

๑) ภาคเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๓ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร อุทัยธานี อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน ลำพูน นครสวรรค์ สุโขทัย เชียงราย พะเยา ตาก และลำปาง

ทีมประสานดูแลเครือข่ายยูวิจัย ได้แก่ อาจารย์ชุตติมา คำบุญชู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ดูแลพื้นที่จังหวัดลำปาง และผศ.เรณู อรรถฐาเมศร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ดูแลพื้นที่ ๑๒ จังหวัดภาคเหนือ

๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๕ จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร สุรินทร์ บุรีรัมย์ มุกดาหาร นครพนม ร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น หนองบัวลำภู เลย นครราชสีมา และมหาสารคาม

ทีมประสานดูแลเครือข่ายยูวิจัย ได้แก่ อาจารย์ธวัช มณีผ่อง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ดูแลพื้นที่ ๘ จังหวัด อาจารย์ทิม เกตุวงศา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดูแลพื้นที่ ๗ จังหวัด และ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดูแลพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

๓) ภาคกลางและตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ ๘ จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และฉะเชิงเทรา

ทีมประสานดูแลเครือข่ายยูวิจัย ได้แก่ ผศ.อภิญา บัวสว่าง มหาวิทยาลัยมหิดล ดูแลพื้นที่ ๗ จังหวัด และดร.วิชัย พงษ์โหมด มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ดูแลพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการ :

๑) การสำรวจศักยภาพเครือข่ายเยาวชนในโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการศึกษาข้อมูลทำเนียบเครือข่ายยูวิจัยของสกว. เพื่อประเมินความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายและทุนความรู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละภูมิภาคเพื่อเตรียมการคัดเลือกกลุ่มยูวิจัยในพื้นที่แต่ละภูมิภาค ทั้งนี้โดยมีทุนเครือข่ายและทุนความรู้ในเบื้องต้น

● **ทุนเครือข่ายยูวิจัยในโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น** ในจังหวัดต่างๆ ใน ๓ ภูมิภาค ประกอบด้วย เครือข่ายยูวิจัยภาคเหนือจาก ๑๓ จังหวัด เครือข่ายยูวิจัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจาก ๑๕ จังหวัด และเครือข่ายยูวิจัยในภาคกลางและตะวันตกจาก ๘ จังหวัด

• ทุณความรู้จากโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ ที่จะสามารถต่อยอดสู่การผลิตสารคดีวิจัยมีอาทิ ความรู้เชิงคติชน (folklore) ในทุกภูมิภาค เช่น “ผีปู่ตา” “คนทรงผี” เรื่องย่อนรอยการพัฒนาในทุกภาค เช่น “กาดแก้วจาว จังหวัดลำปาง” “ตลาดจีนในจังหวัดสุพรรณบุรี” เรื่องการเล่นและศิลปะพื้นบ้านในทุกภาค เช่น “ข้าวซอ” ในจังหวัดลำปาง “หุ่นกระบอก” จังหวัดสมุทรสาคร “ย่อนรอยบั้งไฟที่แปดริ้ว” จังหวัดฉะเชิงเทรา “บุญบั้งไฟ” จังหวัดมหาสารคาม เรื่องเล่าเกี่ยวกับอาชีพดั้งเดิมแต่ละพื้นที่ เช่น “ตามรอยคนเก็บมูลค่างคาว” จังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังมีเรื่องชาติพันธุ์และวิถีชีวิตของคนเฉพาะกลุ่มในจังหวัดต่างๆ เป็นต้น

๒) การคัดเลือกยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จะคัดเลือกโดยประสานกับทีมประสานงานระดับภาค เพื่อคัดเลือกจังหวัดและยววิจัยที่เหมาะสมมาเข้าร่วมโครงการ โดยจะมีทีมยววิจัยเข้าร่วมโครงการจากจังหวัดต่างๆ ในแต่ละภาค ภาคละ ๑๒ ทีม

๓) การดำเนินการจัดค่ายอบรมพัฒนาศักยภาพการวิจัยและผลิตสื่อสารคดีทั้งสิ้น ๓ ครั้ง ในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ ภาคเหนือ (๑ ครั้ง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๑ ครั้ง) และภาคกลางและตะวันตก (๑ ครั้ง) โดยในแต่ละค่ายจะมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่ต่ำกว่า ๒๐ โรงเรียน และได้รับความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ในการจัดค่ายอบรมและติดตามดูแลกระบวนการผลิตสื่อสารคดีของเครือข่ายยววิจัย/เครือข่ายเยาวชน

๔) การให้ทุนส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนดำเนินงานวิจัยควบคู่การผลิตสื่อสารคดีด้วยกระบวนการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทั้งสิ้น ๓๖ ทุน

๕) การติดตามและเสริมศักยภาพของเยาวชนในการผลิตสารคดีในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับทุนสนับสนุนผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

๕) กิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์การดำเนินงานของเครือข่ายเยาวชนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลงาน อาทิ การใช้ facebook และ youtube เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ของยววิจัยจากทุกพื้นที่

๖) การจัดเวทีนำเสนอและวิพากษ์ผลงานของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการผลิตสื่อสารคดี

๗) การจัดตลาดนัดหนังสือวัฒนธรรมที่รวมสื่อสารคดีที่ผลิตได้จากทุกพื้นที่ ให้เกิดการเผยแพร่สู่สาธารณชน

โดยในการดำเนินงานจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่สามารถสานต่องานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนและส่งผลดี มีความตระหนักในรากเหง้าและอัตลักษณ์ของประชาคมในท้องถิ่น

๖. แผนการดำเนินงาน

ปี แผนงาน	พ.ศ.๒๕๕๓							พ.ศ.๒๕๕๔				
	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
๑.สำรวจศักยภาพเยาวชน เตรียมการโรงเรียนทำหิ้ง												
๒.ดำเนินการอบรม (๓ ครั้ง)												
๓. ให้ทุนสนับสนุนพร้อม ดำเนินการวิจัยควบคุมการ ผลิตสื่อ												
๔. เสริมศักยภาพติดตาม การผลิตสารคดี												
๕. แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ถอดประสบการณ์												
๖. การจัดเวทีนำเสนอและ วิพากษ์ผลงาน												
๗. การจัดตลาดนัดหิ้ง วัฒนธรรม												

๗. ระยะเวลา ๑ ปี (มิถุนายน ๒๕๕๓– พฤษภาคม ๒๕๕๔)

๘. กิจกรรมโครงการโรงเรียนทำหิ้งวัฒนธรรม

๘.๑ การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการความรู้และการผลิตสื่อสารคดี ทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน

สถาบันรามจิตติได้ดำเนินการให้เกิดการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง
สถาบันรามจิตติกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ที่ดำเนินโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภายใต้การ
สนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดอบรมยูววิจัย
ให้มีทักษะในการนำกระบวนการทำหนังสือสารคดีไปประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่งานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ของแต่ละภูมิภาค (เอกสารแนบที่ ๑) ดังนี้

ภาคเหนือ

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอานุภาพ อธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติได้ลงนามใน
บันทึกข้อตกลง โดยมีนักวิจัยและยูววิจัยเข้าร่วมเป็นสักขีพยานในงานดังกล่าว

ภาพการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

ระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และดร.อมรวิษณุ นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติได้ลงนามในบันทึกข้อตกลง โดยมีนักวิจัยและยูววิจัยเข้าร่วมเป็นสักขีพยานในงานดังกล่าว

ภาพการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

ระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓

ภาคกลางและตะวันตก

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร คำหนูวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย และดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รอง

ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติได้ลงนามในบันทึกข้อตกลง โดยมีนักวิจัยและยูววิจัยเข้าร่วมเป็นสักขีพยานในงานดังกล่าว

ภาพการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ระหว่างสถาบันรามจิตติกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๘.๒ การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอบรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม โดยทางโครงการได้มีประชาสัมพันธ์โครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมผ่าน ๓ ช่องทาง คือ โรงเรียนในเครือข่ายยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภายใต้การสนับสนุนของสกว. ได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้ประสานงานโครงการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง ๓ แห่ง เพื่อรับสมัครโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมอบรม และเปิดโอกาสให้โรงเรียนในพื้นที่ที่สนใจแต่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการยูววิจัยฯ ได้สมัครเข้าร่วมอบรมอีกด้วย ในส่วนช่องทางที่สองเป็นการเปิดโอกาสให้โรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดสรรอัตราส่วนให้จังหวัดละไม่เกิน ๒ โรงเรียน ซึ่งทางโครงการได้ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านการแจ้งข่าวโดยตรงกับคณะผู้บริหารโรงเรียนและการติดป้ายประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียน และช่องทางสุดท้าย คือ สถาบันรามจิตติติดต่อโดยตรงกับโรงเรียนที่เคยผ่านโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมในระยะแรกและมีความตั้งใจต่อเนื่องในโครงการ โดยการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ อีเมล (e-Mail) และเฟสบุ๊ค (Facebook) ซึ่งการประชาสัมพันธ์จาก ๓ ช่องทางดังกล่าวส่งผลให้มีโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมงานประชุมชี้แจงโครงการ และสมัครเข้าร่วมอบรมการผลิตหนังสือวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ภาคเหนือ

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการได้มีการดำเนินงาน ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๓

การประชุมชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ นำโดย ดร.อมรวิรัช นาคกรรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการ

สถาบันรามจิตติ นายสรราชย์ หนองตรุด หัวหน้าฝ่ายสื่อและสารคดี สถาบันรามจิตติ ครูใหญ่โรงเรียนทำ
 หน้งวัฒนธรรม และทีมวิทยากร โดยได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมือนุภาพ อธิการบดี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเป็นผู้กล่าวเปิดงาน และอาจารย์ชุตติมา คำบุญชู หัวหน้าทีมประสานงาน
 โครงการโรงเรียนทำหน้งสารคดีวัฒนธรรมเขตภาคเหนือและอดีตหัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์
 ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง กล่าวชี้แจงความร่วมมือในการสนับสนุนโครงการโรงเรียนทำหน้งสารคดี
 วัฒนธรรมเขตภาคเหนือของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม สถาบันรามจิตติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
 จากนั้นจึงชี้แจงความเป็นมาของโครงการโรงเรียนทำหน้งวัฒนธรรม ปีที่ ๒ โดย ดร.อมรวิรัช นาคทร
 รพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ รวมถึงมีการเสวนาประสานกันทำหน้งสารคดีวัฒนธรรมหัวข้อ “เรียนรู้ค
 ฒเลนส์” โดย รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และครูใหญ่โรงเรียนทำหน้งวัฒนธรรม หลักจากเสร็จ
 สิ้นขั้นตอนข้างต้นโรงเรียนจะได้รับใบสมัคร พร้อมการชี้แจงการสมัครเข้าร่วมโครงการ เกณฑ์การ
 คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ การรับทุน และสัญญาอย่างละเอียด (เอกสารแนบที่ ๒)

ภาพบรรยากาศการจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเขตภาคเหนือ
 ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๓

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการได้มีการดำเนินงาน ณ
 ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓

การประชุมชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหน้งสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือ นำโดย ดร.อมรวิรัช นาคทรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รอง
 ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ นายสรราชย์ หนองตรุด หัวหน้าฝ่ายสื่อ และสารคดี สถาบันรามจิตติ

ครูใหญ่โรงเรียนทำหน้งวัฒนธรรม และทีมวิทยากร โดยได้รับเกียรติจาก อาจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม กล่าวต้อนรับและชี้แจงความเป็นมาของโครงการฯ ความร่วมมือ และจากนั้นเป็นการชี้แจงความเป็นมาของโครงการ โรงเรียนทำหน้งวัฒนธรรม ปีที่ ๒ และการเสวนาประสานทำหน้งสารคดีวัฒนธรรมหัวข้อ “เรียนรู้คู่การเล่นส์” โดย รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และครูใหญ่ โดยโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงทำให้มีการสนทนาในประเด็นเกี่ยวกับการต่อยอด “งานยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะสามารถผลิตผลงานวิจัยให้เป็นสารคดีที่น่าสนใจได้อย่างไร” โดยมีการเปิดตัวอย่างสารคดีของโครงการโรงเรียนทำหน้งวัฒนธรรมปีที่ ๑ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเขียนสคริปต์ และเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการของนักเรียน และในลำดับสุดท้ายเป็นการชี้แจงการสมัครเข้าร่วมโครงการ เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ การสมัครรับทุน และรายละเอียดสัญญารับทุน

ภาพบรรยากาศการจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ
เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓

ภาคกลางและตะวันตก

การจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการได้มีการดำเนินงาน ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

การประชุมชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหน้งสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคกลางและตะวันตก นำโดย ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ นายสรรัชต์ หนองตรุด หัวหน้าฝ่ายสื่อและสารคดี สถาบันรามจิตติ ครูใหญ่โรงเรียนทำหน้งวัฒนธรรม และทีมวิทยากร ได้จัดการประชุมชี้แจงโครงการโรงเรียนทำหน้งสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคกลางและตะวันตก ณ สถาบันวิจัยทางภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล โดยได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยทางภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นประธานในพิธีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน และกล่าวเปิดการประชุม โดยมี ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์

รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ เป็นผู้กล่าวรายงานและร่วมลงนาม ต่อจากนั้นเป็นการชี้แจงความ เป็นมาของโครงการ โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม ปีที่ ๒ และการเสวนาประสานคนทำหนังสารคดี วัฒนธรรมหัวข้อ “เรียนรู้คู่คุณเลนส์” โดย รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และครูใหญ่เป็นผู้ดำเนินการ เสวนา และในลำดับสุดท้ายเป็นการชี้แจงการสมัครเข้าร่วมโครงการ เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ การสมัครรับทุน และรายละเอียดสัญญารับทุน

ภาพบรรยากาศการจัดประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเขตภาคกลาง ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๘.๓ การประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการ

การประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมการอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมในทุกภูมิภาค ได้มีการประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกทางเว็บไซต์ www.facebook.com : โรงเรียนทำหนัง สถาบันรามจิตติ ในวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ได้ประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการในพื้นที่เขตภาคเหนือ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ในพื้นที่ภาคกลางและตะวันตก โดยได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนจากใบสมัครและตัวอย่างสคริปต์หนังสารคดีที่แต่ละกลุ่มสนใจ ซึ่งโรงเรียนที่มีสคริปต์ที่เหมาะสมและสามารถสร้างเป็นสารคดีที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่นจะผ่านกระบวนการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมการอบรมของโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม โดยทางโครงการมีเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการดังนี้

๑. หัวเรื่องสารคดีมีความเหมาะสม โดยพิจารณาในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความ เป็นไปได้ในการผลิต
๒. เนื้อหาสารคดีหนึ่งสารคดีมีการขึ้นต้นที่ดึงดูดและน่าสนใจ
๓. เนื้อหาสารคดีมีความน่าสนใจและมีความต่อเนื่องในการลำดับเรื่องราว
๔. เนื้อหาสารคดีมีข้อคิดที่สะท้อนการตั้งคำถามถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
๕. การเลือกภาพนิ่งและภาพวิดีโอที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา
๖. วัตถุประสงค์ในการนำเสนอสารคดีมีความชัดเจน
๗. แนวทางและวิธีการถ่ายทำสารคดีมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสมกับระยะเวลา
๘. สารคดีมีการทบทวนความรู้และข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยเชื่อมโยงกับหัวเรื่องสาร คดี
๙. บทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการมีความชัดเจน โดยมีการสะท้อนถึงการเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตหนึ่งสารคดี
๑๐. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียด ประวัติ และข้อมูลของกลุ่มยูววิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงาน ผู้อำนวยการโรงเรียน และรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน

เกณฑ์ในการคัดเลือกดังกล่าวได้มีการพัฒนาเป็นแบบพิจารณาข้อเสนอโครงการ (เอกสารแนบ ที่ ๓) ซึ่งโรงเรียนที่มีผลคะแนนผ่านเกณฑ์พิจารณาข้อเสนอโครงการมากที่สุดเรียงตามลำดับในอันดับที่ ๑-๔๓ จะได้รับคัดเลือกเข้าร่วมอบรม ซึ่งจากการพิจารณาคัดเลือกจึงมีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น ๔๓ แห่ง ประกอบด้วยนักเรียนจำนวน ๒๖๐ คน และครูผู้สอนจำนวน ๘๖ คน ซึ่งจะมีสื่อสารคดีที่ได้รับการ ฝึกปฏิบัติจากยูววิจัยทั้งสิ้น ๔๙ เรื่อง ที่มีการกระจายตัวในภูมิภาคต่างๆ และโครงการได้ทำการประกาศ ผลการคัดเลือกผ่านเว็บไซต์ www.facebook.com : โรงเรียนทำหนังสือฉบับรามาจิตติ ในวันที่วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๓ ดังรายชื่อโรงเรียนต่อไปนี้

รายชื่อโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมปีที่ ๒

เขตภาคเหนือ

โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือสารคดี	
๑	โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม	ตาก	ย้อนตำนานบ้านคำสามโอง
๒	โรงเรียนสบปราบวิทยาคม	ลำปาง	เส้นทางทำกิน พลัดถิ่นในต่างแดน
๓	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	ลำปาง	ไขประตูดอยลานหินซักผ้า หนึ่งเดียวในสยาม
๔	โรงเรียนแม่มอกวิทยา	ลำปาง	พื้นปับสาโดยหยาเมือง
๕	โรงเรียนเทศบาล ๔ (บ้านเชียงราย)	ลำปาง	สล่า ภูมิปัญญาพื้นถิ่น
๖	โรงเรียนทองทิพย์วิทยา	ลำปาง	ประเพณีตานตอด
๗	โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา	ลำปาง	ร้อยเรียงเรื่องราวลัวหิงหนาวพระเจ้า

	โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือ
๘	โรงเรียนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง พิทยาคม	ลำพูน	คนหลายดอย
๙	โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา	กำแพงเพชร	มรดกบ้านทรายทอง เพลงกล่อมเด็ก
๑๐	โรงเรียนสุนทรศึกษา	ลำปาง	ปราสาท วิถีคนเมือง
๑๑	โรงเรียนบ้านโนนจัน	กำแพงเพชร	พาวัญญาเจ้า เข้าสู่ขวัญ
๑๒	โรงเรียนวังเหนือวิทยา	ลำปาง	ตำมฮีดบ้านเฮา ตามหาเตาเผา
๑๓	โรงเรียนกงไกรลาศวิทยา	สุโขทัย	สืบสานภูมิปัญญาเด็กบ้านนาพิทักษ์ถิ่น
๑๔	โรงเรียนเขลางค์นคร	ลำปาง	ย้อนรอยตามหาประทับตรา “กำไ้”
๑๕	โรงเรียนลำปางกัลยาณี	ลำปาง	วัยรุ่นลำปางในอดีต

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๕ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๘๐ คนและครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๓๐ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือจำนวน ๑๕ เรื่อง

ผู้ประสานงานและศูนย์ประสานงานเขตภาคเหนือ

ผู้ประสานงาน : อาจารย์ชุตติมา คำบุญชู

ศูนย์ประสานงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือเขตภาคเหนือ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

	โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือ
๑	โรงเรียนบ้านกอกหนองผือ	มหาสารคาม	ควายหายไปไหน
๒	โรงเรียนวังทรายขาววิทยา	เลย	เลี้ยงที่บ้านทรายขาว
๓	โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม	ขอนแก่น	๑. ไชยปริศนา: โนนแท่นพระ ๒. ทำไม? หม่าเมืองพล
๔	โรงเรียนบ้านกกดาลดงบังวิทยา	ร้อยเอ็ด	ป่าคงคู่กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน
๕	โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ	สกลนคร	วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม
๖	โรงเรียนบ้านเหล่าขาม	ร้อยเอ็ด	บ้านเฮาบ่ขาดแคน
๗	โรงเรียนสูงเนิน	นครราชสีมา	เมืองเสมา คุณค่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงเนิน
๘	โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาการ	หนองบัวลำภู	บั้งไฟล้านสืบสานงานประเพณี
๙	โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่	มหาสารคาม	ถ้าเป็นตำนาน เม่นใหญ่เล่าผ่านคนหลายวัย
๑๐	โรงเรียนเขาไร่ศึกษา	มหาสารคาม	เสือกมรดกบ้านแพง
๑๑	โรงเรียนเม็กดำ	มหาสารคาม	วัง: ตำนานแห่งสายน้ำลำพังชู
๑๒	โรงเรียนนาเชือก	มหาสารคาม	มหัศจรรย์ป่าคุณลำพัน ปู่ทูลกระหม่อม

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๒ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๘๐ คนและครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๒๔ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือจำนวน ๑๕ เรื่อง

ผู้ประสานงานและศูนย์ประสานงานเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ประสานงาน : อาจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช

ศูนย์ประสานงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เขตภาคกลางและตะวันตก

โรงเรียน	จังหวัด	ชื่อหนังสือคดี	
๑	โรงเรียนด่านช้างวิทยา	สุพรรณบุรี	ข้าวไร่ สายใยวิถีท้อง
๒	โรงเรียนมัธยมวัดดอนตูม	ราชบุรี	วัดดอนตูมกับมหาสงครามเอเชียบูรพา
๓	โรงเรียนอนุตมสิทธิศึกษา	กาญจนบุรี	ย้อนรอยประเพณียองสาวชาวกะเหรี่ยง
๔	โรงเรียนวิสุทธิรังษี	กาญจนบุรี	ย้อนรอยโรงงานกระดาษ
๕	โรงเรียนทองวิทยา	นครปฐม	ย้อนรอยมรดกเมืองดอนตูม
๖	โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง)	สมุทรสาคร	โบสถ์มหาอุตม์ หนึ่งในสยาม
๗	โรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาการ	กาญจนบุรี	ตามรอยพระพุทธองค์ตรงไปยังลำน้ำหมอสอ
๘	โรงเรียนสายธรรมจันทร์	ราชบุรี	วิถีไทยทรงดำที่เคียงคู่ชาวดอนคลัง
๙	โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์	ราชบุรี	๑. โองใต้อีก ๒. แม่หญิงมุข ยุค ๒๐๑๐
๑๐	โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย	สมุทรสาคร	๑. ตามรอยสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย ๒. จากเคยสู่กะปิ ๓. ขนมงกับพิธีกรรมในท้องถิ่น
๑๑	โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง	ราชบุรี	๑. วิถีมอญวันนี้ที่บ้านโป่ง ๒. แลหลังบ้านโป่ง...ตอนชุมชนตรอกตั้งชั่วหึ่ง
๑๒	โรงเรียนโพธารัตนาเสนี	ราชบุรี	ตลาดเก่าเล่าเรื่องเมืองโพธาราม
๑๓	โรงเรียนพรหมานุสรณ์	เพชรบุรี	น้ำเอ๋ย น้ำเพชร
๑๔	โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุปถัมภ์	สมุทรสาคร	วิถีชีวิตชาวคลองวัดหลักสี่
๑๕	โรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบูรณ์ราษฎร์อุปถัมภ์”	ราชบุรี	ตามรอยไทยพื้นถิ่น “ประเพณีขออาสา”
๑๖	โรงเรียนมัธยมพระราชทานนายยาว	ฉะเชิงเทรา	บุญบังไฟ วิถีแห่งนายยาว

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๖ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๑๐๐ คนและครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๓๒ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือจำนวน ๑๙ เรื่อง

ผู้ประสานงานและศูนย์ประสานงานภาคกลางและตะวันตก

ผู้ประสานงาน :

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิญา บัวสรวง

๒. นายเชาวน์มัส ประภักดิ์ เจ้าหน้าที่ประสานงานสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย

ศูนย์ประสานงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีเขตภาคกลาง : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๘.๔ การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรม

การดำเนินการจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียน/กลุ่มที่ผ่านการคัดเลือกในภูมิภาคต่างๆ มีการดำเนินงานทั้งในส่วนของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ที่เน้นเทคนิคการถ่ายภาพ การเขียนสคริปต์ การคิดเป็นภาพ และการตัดต่อหนังสือคดี ตามหลักสูตรการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี (เอกสารแนบที่ ๔) และเอกสารประกอบการอบรมการทำหนังสือคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (เอกสารแนบที่ ๕) ซึ่งนักเรียนยุววิจัยที่เข้าร่วมโครงการทุกคนจะได้ทดลองถ่ายทำหนังสือคดีกลุ่มละ ๑ เรื่อง โดยเข้าจัดค่ายอบรมระยะเวลา ๒ วัน ซึ่งรายละเอียดกำหนดการแต่ละภาคจะแตกต่างกันตามคุณลักษณะของผู้เข้าอบรม และบริบทอื่นๆ (เอกสารแนบที่ ๖) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกำหนดการฝึกอบรม “โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม”

<u>วันแรก</u>	
๙.๓๐ – ๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ – ๙.๑๐ น.	แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี
๙.๑๐ – ๙.๓๐ น.	กล่าวต้อนรับคณะครูและนักเรียนที่เข้าร่วมอบรม
๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ <u>“เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนัง”</u>
๑๐.๓๐ – ๑๑.๓๐ น.	(work shop) “เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสารคดีสวยไม่แพ้มือโปร”
๑๑.๓๐ – ๑๑.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๑.๔๕ – ๑๒.๓๐ น.	(work shop) “กลยุทธ์การเขียนสคริปต์หนังสารคดีอย่างเขียน”
๑๒.๓๐ – ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม
๑๓.๐๐ – ๑๓.๓๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ <u>“แบ่งกลุ่มโรงเรียนทำหนังทะยานสู่ Hollywood”</u>
๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น.	(work shop) “เทคนิคการคิดเป็นภาพ”
๑๔.๓๐ – ๑๖.๐๐ น.	(work shop) “ผู้กำกับมือใหม่ one-man/ one-short” แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (๑ กลุ่ม ๑ เรื่อง)
๑๖.๓๐ น.	นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น
๑๗.๐๐ – ๑๗.๓๐ น.	รับประทานอาหารเย็นเป็นกลุ่ม
๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
๑๘.๐๐ – ๒๐.๓๐ น.	<u>ฉายผลงานสารคดี ๑ กลุ่ม ๑ เรื่อง</u> พร้อมให้ข้อเสนอแนะ
๒๐.๓๐ – ๒๐.๔๕ น.	สรุปกิจกรรม one-man/ one-short
๒๐.๔๕ น.	นัดหมายกิจกรรมวันที่สอง
<u>วันที่สอง</u>	
๖.๓๐ – ๗.๐๐ น.	ออกกำลังกาย
๗.๐๐ – ๘.๓๐ น.	กิจกรรมส่วนตัว รับประทานอาหารเช้า
๘.๓๐ น.	พร้อมเพรียงกัน ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์
๘.๓๐ – ๙.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ <u>“เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนัง”</u>
๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น.	(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อเบื้องต้น”
๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๐.๑๕ – ๑๑.๓๐ น.	แบ่งกลุ่ม work shop เทคนิคเฉพาะด้าน กลุ่มที่ ๑ เทคนิคการตัดต่อ โดย วิทยากรทีมตัดต่อ กลุ่มที่ ๒ เทคนิคการถ่ายภาพ โดย วิทยากรทีมถ่ายภาพ กลุ่มที่ ๓ เทคนิคการเขียนสคริปต์และอัดเสียงบรรยาย โดย วิทยากรทีมสคริปต์
๑๑.๓๐ – ๑๒.๓๐ น.	รับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม
๑๒.๓๐ – ๑๔.๐๐ น.	นำเสนอ TEASER หนึ่ง (ตัวอย่างหนึ่งของแต่ละโรงเรียน)
๑๔.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มพบพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม
๑๕.๐๐ – ๑๕.๓๐ น.	สรุปการอบรมและมอบทุนโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดี
๑๕.๓๐ น.	เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ
* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพลประจำโรงเรียน (วันที่ ๑) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ ๒)	
* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน	

การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาคเหนือ

การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือ ในวันที่ ๒๙-๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดย ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และนายสรรชัย หนองตรุด หัวหน้าฝ่ายสื่อและสารคดี และครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ได้นำทีมวิทยากรโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมลงพื้นที่อบรมเชิงปฏิบัติการ "เตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักสารคดี" ให้แก่ตัวแทนเครือข่ายยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเขตภาคเหนือที่เข้าร่วมโครงการ

การอบรมในวันแรกโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมเขตพื้นที่ภาคเหนือได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และศูนย์ศึกษาและพัฒนาเด็กหลานนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยได้รับเกียรติจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอนุภาพ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นประธานในการกล่าวเปิดการอบรม และอาจารย์ชุตติมา คำบุญชู อดีตหัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง กล่าวชี้แจงความร่วมมือในการสนับสนุนโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม สถาบันรามจิตติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอนุภาพ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ประธานในการกล่าวเปิดการอบรม

การอบรมในครั้งนี้เป็นการเตรียมความพร้อมยุววิจัยเกี่ยวกับเทคนิคในการตั้งโจทย์ การสร้างคำถามวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ เทคนิคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการรวบรวมข้อมูลเอกสารเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเขียนสคริปต์หนังสือสารคดี นอกจากนี้ทีมวิทยากรยังได้อบรมเทคนิคเบื้องต้นในการถ่ายภาพและถ่ายวิดีโอ โดยเหล่ายุววิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาได้นำแนวทางในการทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานถ่ายทำ และการจัดอบรมยังเปิดโอกาสให้เหล่ายุววิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาได้ทดลองลงพื้นที่ถ่ายทำหนังสือสั้นภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งทำให้กลุ่มยุววิจัยเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงานสารคดีวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

การอบรมวิธีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและการตั้งคำถาม

กิจกรรมวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ภาคสนาม

กิจกรรมการอบรมกระบวนการและเทคนิคการถ่ายทำในพื้นที่

กิจกรรมกลุ่มฝึกถ่ายทำหนังสาระคดีในพื้นที่

ฝึกเทคนิคการติดต่อ การเลือกดนตรีประกอบ และฝึกการใส่เอฟเฟกต์

กิจกรรมการอบรมดำเนินการไปจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ จึงได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์จำลอง คำบุญชู ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาเด็กล้านนา หรือหัวหน้าโครงการวิจัย Child Watch ภาคเหนือ ได้เป็นประธานในพิธีมอบเกียรติบัตรแก่ผู้ผ่านเข้ารับการอบรมในโครงการ

พิธีมอบประกาศนียบัตรผู้ผ่านการอบรม

ถ่ายรูปร่วมกันของเหล่าวิทยุวิจัย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในวันที่ ๙ - ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวิทย์ ทองบุญ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นประธานในพิธีและกล่าวเปิดการอบรม โดยมีการให้โอวาทและสร้างเสริมกำลังใจให้กับนักเรียนและครูที่เข้าร่วมอบรม มีนักเรียนเข้าร่วมการอบรม ๘๐ คน และครู ๒๔ คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น ๑๒ โรงเรียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ กล่าวเปิดการอบรม ให้โอวาท
และสร้างเสริมกำลังใจให้แก่นักเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการ

การอบรมเริ่มต้นด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อละลายพฤติกรรมของนักเรียนจากหลากหลายโรงเรียนภายใต้ชื่อกิจกรรม “เราพลังกลุ่มโรงเรียนทำหนังลูกอีสาน” เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และสร้างปฏิสัมพันธ์ให้นักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการได้ทำความรู้จักและคุ้นเคยกัน

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

หลักจากนั้นจึงเริ่มการอบรมการหนังสารคดีวัฒนธรรม ภายใต้ชื่อกิจกรรม "เคล็ดลับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ และวิธีคิดเป็นภาพทำอย่างไร" เป็นการถ่ายทอดวิธีการต่างๆ ในการเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับหนังสารคดี และเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบในเรื่องที่กลุ่มให้ความสนใจหรือสงสัย และการตั้งคำถามเพื่อการคาดเดาคำตอบจากผู้ดู เพื่อโยนเข้าสู่เรื่องราวที่น่าสนใจและติดตาม จากนั้นจึงเป็นเรื่องการคิดเป็นภาพ เป็นการเรียงลำดับการเล่าเรื่องให้ดึงดูดความสนใจ อาจารย์และนักเรียนผู้เข้าร่วมอบรมต่างให้ความสนใจ และร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเหล่าวิทยากรอย่างจริงจัง แม้ว่าสถานที่ในการอบรมจะไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ให้นั่งจดบันทึก แต่ผู้เข้าร่วมอบรมต่างสามารถบันทึกข้อความรู้ และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี

การกิจกรรมการอบรมเชิงบรรยาย

“เคล็ดลับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ และวิธีคิดเป็นภาพทำอย่างไร”

กิจกรรมต่อมา คือ "เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสวยไม่แพ้มือโปร" เป็นการสอนวิธีการถ่ายภาพนิ่ง และเทคนิคในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวเพื่อให้ดูมีลูกเล่น มีชีวิตชีวา สวยงาม มีเสน่ห์ดึงดูดใจคนสนใจ และสื่อให้เห็นเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอได้ชัดเจน เนื่องจากสถานที่อบรมไม่มีไฟฟ้าใช้ จึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการอบรมโดยใช้การฉายจากเครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กและกระดาษแผ่นภูมิ แทนการใช้เครื่องฉาย และภาษาท่าทาง ผู้เข้าร่วมการอบรมยังคงตั้งใจและร่วมการอบรมอย่างกระตือรือร้น

การกิจกรรมการอบรมเชิงบรรยาย "เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสวยไม่แพ้มือโปร"

หลังจากการอบรมเทคนิคต่างๆ แล้ว กิจกรรมต่อไปเป็นการแบ่งกลุ่มเพื่อเขียนกรอบแสดงเรื่องราวหรือวางแผนการถ่ายทำหนังสือนิทรรศการ (Storyboard) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การวางแผนก่อนการทำงาน และมีกระบวนการในการคาดเดาปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการถ่ายทำเพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินงานจริง โดยมีขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงาน คือ ก่อนการถ่ายทำหนังสือนิทรรศการให้แต่ละกลุ่มลองสำรวจพื้นที่รอบๆ สถานที่ที่จัดอบรมและตกลงร่วมกันว่าจะทำเรื่องเกี่ยวกับอะไร จากนั้นให้แต่ละคนตั้งคำถามหรือบอกเล่าเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องนั้นๆ แล้วจินตนาการภาพที่อยากให้เกิด เขียน และวาดลงในกระดาษใบงานที่เตรียมไว้ (เอกสารแนบลำดับที่ ๖) ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้กระดาษใบงานเท่ากับจำนวนสมาชิก (กระดาษใบงานของแต่ละคนแทนฉากแต่ละฉากในหนังสือนิทรรศการ) จากนั้นให้นำกระดาษใบงานที่เขียนและวาดภาพเสร็จแล้วนำมาเรียงต่อกันให้เป็นเรื่องๆ หนึ่ง มีส่วนหัวเรื่อง กลางเรื่อง และท้ายเรื่อง

ภาพกิจกรรมการทำงานวางแผนถ่ายทำหนังสือนิทรรศการ

การเขียนแผนการถ่ายเมื่อได้ผ่านการตรวจสอบจากทีมวิทยากร จึงเริ่มกิจกรรม “ลงพื้นที่ถ่ายทำ” โดยเน้นที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องได้ลงมือทำ และสามารถใช้เทคนิคการถ่ายภาพต่างๆ ได้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน พี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน เกิดกระบวนการกลุ่มในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานด้วย

กิจกรรมลงพื้นที่บันทึกภาพและเสียงตามแผนด้วยกระบวนการกลุ่ม

หลังจากที่แต่ละกลุ่มถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว จึงนำไฟล์ต่างๆที่ยังไม่ได้ตัดต่อมาฉายให้ทุกคนได้ชม ผู้เข้าอบรมแต่ละคนต่างคอยชมหนังสือสารคดีของกลุ่มที่ตนเองและกลุ่มเพื่อนถ่ายทำ และรับฟังการแนะนำจากทีมวิทยากร เมื่อผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ และมีข้อมูลในเบื้องต้นแล้ว ถัดมาจึงเป็นการเรียนรู้เทคนิคเบื้องต้นในการใช้โปรแกรมในการตัดต่อภาพเคลื่อนไหว การใส่ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว การใส่เสียงบรรยาย เพลงประกอบ เพื่อให้หนังสือสารคดีมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เข้าร่วมการอบรมโดยเฉพาะนักเรียนให้ความสนใจกับกิจกรรมส่วนนี้ค่อนข้างมาก สังเกตจากความกระตือรือร้นในการฟัง และการปฏิบัติตามที่วิทยากรอธิบายและสาธิต

กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคเบื้องต้นในการใช้โปรแกรมในการตัดต่อภาพเคลื่อนไหว

เมื่อกิจกรรมการอบรมดำเนินไปจนครบกระบวนการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวิาท ทองบุคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้ให้เกียรติเป็นประธานพิธีมอบเกียรติบัตรแก่ผู้ที่ผ่านการอบรมโครงการ

พิธีมอบประกาศนียบัตรและถ่ายรูปร่วมกัน

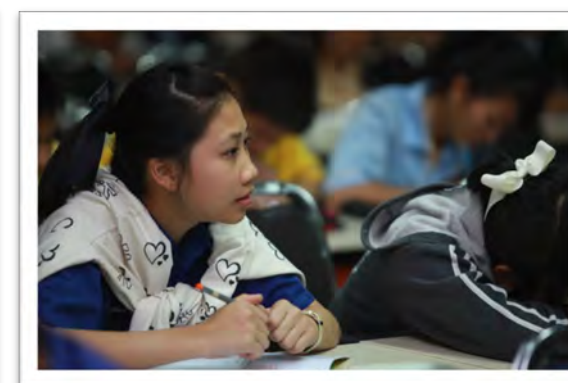
ภาคกลางและตะวันตก

การจัดค่ายอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคกลาง ในวันที่ ๒๒ - ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง นำโดย ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ นายสรราชย์ หนองตรุด หัวหน้าฝ่ายสื่อ และสารคดี สถาบันรามจิตติ ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม และทีมวิทยากรได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ในการเอื้ออำนวยบุคลากร และสถานที่ในการอบรม พร้อมทั้งได้รับเกียรติจาก ดร.สิรินทร พิบูลภานุวัธน์ รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นประธานในพิธีเปิดการอบรม พร้อมทั้งให้โอวาทแก่นักเรียนที่เข้าร่วมงาน ซึ่งมีจำนวน ๑๐๐ คน และครูผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๓๒ คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น ๑๖ โรงเรียน

ดร.สิรินทร พิบูลภานุวัธน์ เป็นประธานในพิธีเปิดการอบรม
และรับมอบของที่ระลึกจากครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม

การอบรมในภาคเช้าเริ่มต้นด้วยกิจกรรมสนทนาการ เพื่อละลายพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมการอบรมจากหลายๆ โรงเรียน และเข้าสู่บทเรียนเรียนแรกในเรื่องของเทคนิคการถ่ายทำ หลักพื้นฐานการถ่ายภาพ การจัดองค์ประกอบภาพ ถ่ายอย่างไรให้สวย ถ่ายอย่างไรให้สื่อความหมาย และการตั้งโจทย์วิจัย การตั้งโจทย์คำถามในงานสารคดีของตนเอง และเทคนิคในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลต่างๆ

กิจกรรมการตั้งโจทย์วิจัย การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

กิจกรรมการวางแผนเพื่อเก็บข้อมูล

จากนั้นจึงเป็นกิจกรรม “คิดเป็นภาพ” เพื่อคิดประเด็นจากเรื่องที่กลุ่มกำหนดขึ้นมา และสร้างสรรค์ภาพที่อยากนำเสนอให้ได้ตามที่คิดไว้ และนำประเด็นของแต่ละคนมาร้อยเรียงกันให้เป็นเรื่องราว เพื่อนำไปสู่กิจกรรมถัดมา คือ OMOS หรือ One Man One Shot หนึ่งคนหนึ่งการถ่ายทำ โดยร้อยเรียงกันถ่ายทำให้เป็นเรื่องราว จากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนองาน

กิจกรรมคิดเป็นภาพ สร้างสรรค์ และเรียงร้อยเรื่องราว

การอบรมในวันที่ ๒ เป็นการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม จากนั้นจึงให้แยกคนที่มีหน้าที่เหมือนกันของแต่ละกลุ่ม เข้าฐานความรู้ ผู้เข้าอบรมจึงได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนต่างกลุ่มต่างโรงเรียนที่มีหน้าที่เดียวกันด้วย (Jigsaw Method) โดยแบ่งออกเป็น ๓ ฐาน โดยฐานที่ ๑ คือ ฐานเทคนิคการถ่ายทำ และการสัมภาษณ์ โดยผู้เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้เทคนิคการถ่ายทำ การแพนกล้อง การซูม และมุม การถ่ายในลักษณะต่างๆ ฐานที่ ๒ ฐานการเขียนบทบรรยาย และการอัดเสียง การใช้คำเพื่อสื่อความหมาย และร้อยเรียงเป็นเรื่องราวที่น่าติดตาม และการอัดเสียงบรรยาย การใช้น้ำเสียง การสื่อความหมายด้วยเสียง และการใช้เสียงให้น่าติดตาม ฐานที่ ๓ คือ ฐานเทคนิคการตัดต่อวิดีโอ ตั้งแต่การพื้นฐานการนำโปรแกรมตัดต่อใส่เครื่องคอมพิวเตอร์ การนำวิดีโอเข้าโปรแกรม การใช้เอฟเฟคต่างๆ จนถึงการผลิตเป็นไฟล์วิดีโอเพื่อนำเสนอผลงาน

ภาพกิจกรรมการเข้าฐานต่างๆ

ภาพกิจกรรมการเข้าฐานต่างๆ

การลงพื้นที่ถ่ายทำสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะได้ทดลองถ่ายทำโดยช่วยกัน สอนกัน และเตือนกัน ที่ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่มในการทำงานและการแก้ปัญหา โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่มากกว่าพื้นที่ภาคอื่น ๆ เนื่องจากมีอุปสรรคในการถ่ายทำที่หลากหลาย อาทิ ผู้คนที่พลุกพล่าน เสียงและวัตถุรบกวนการถ่ายทำ เป็นต้น ดังนั้นนักเรียนจะได้รับบทเรียนที่ดีจากการลงพื้นที่การถ่ายทำหนังสือสารคดีจริง

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่เก็บภาพ เสียง และบันทึกข้อมูล

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่เก็บภาพ เสียง และบันทึกข้อมูล

ภายหลังจากนักเรียนได้รับความรู้เบื้องต้นของการทำหนังสือสารคดีและลงพื้นที่ถ่ายทำแล้ว จึงเป็นงานภาคปฏิบัติที่ให้ผู้เข้าอบรมได้ลงมือตัดต่อสารคดี โดยใช้ความรู้ที่ได้มาทั้งหมดจากการอบรมมาผลิตผลงานสารคดีตัวอย่าง และนำเสนองานแบ่งปันให้กับเพื่อนจากต่างโรงเรียนได้ชม และวิพากษ์งานของกันและกัน จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มนักเรียนให้พบกับพี่เลี้ยงวิทยากรประจำกลุ่มเพื่อวางแผนในการทำงานสารคดีของแต่ละโรงเรียนเพื่อนำกลับไปเป็นแนวทางในการทำงานและส่งสารคดีที่สมบูรณ์ในช่วงท้ายโครงการต่อไป

ภาพกิจกรรมการตัดต่อหนังตัวอย่าง

ภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการอบรมจึงเป็นการนัดหมายการติดตามงานในเวทีต่อไป และรายละเอียดการส่งงาน จากนั้นจึงเป็นพิธีมอบเกียรติบัตรแก่ผู้ผ่านการอบรมโดย ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ

พิธีมอบประกาศนียบัตรและถ่ายรูปร่วมกัน

๘.๕ การสร้างกลไกหนุนเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างยูววิจัย

นอกจากนั้นยูววิจัยที่ผ่านการอบรมในทุกกลุ่มจะสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อสารคดีวัฒนธรรมผ่านสื่อการสอนออนไลน์ที่ทางทีมวิทยากรได้จัดทำขึ้นและนำเสนอผ่าน www.facebook.com และ www.youtube.com พร้อมการให้คำแนะนำแก่ยูววิจัยทุกกลุ่มที่ประสบปัญหาระหว่างการถ่ายทำ อีกทั้งพื้นที่ออนไลน์ดังกล่าวยังได้เป็นพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างเพื่อนยูววิจัยในพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่อีกด้วย

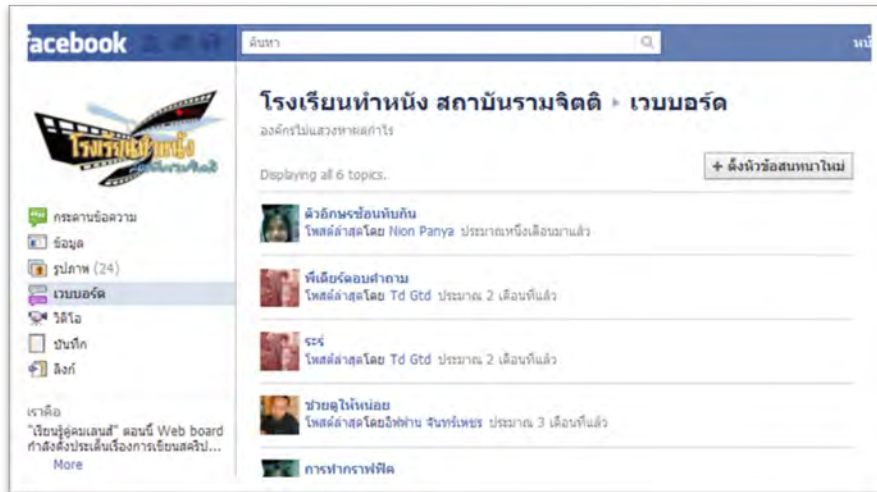
เครือข่ายยูวิจัยบน Facebook

คลิป (clip) สอนกระบวนการถ่ายทำสารคดี

บันทึกเรื่องราวการจัดกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ

เวบบอร์ด (webboard) พื้นที่ไขข้อข้องใจระหว่างกระบวนการถ่ายทำ

เว็บลิงค์ (Link) ข่าวสารดีๆ สำหรับเหล่ายูวูวิจัย

๘.๖ การจัดประชุมติดตามและนำเสนอผลงานของโครงการโรงเรียนทำหนังสารคดี วัฒนธรรม

การจัดประชุมเพื่อติดตามการผลิตสื่อสารคดีของยูวูวิจัยในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดประสบการณ์การทำงานของเหล่ายูวูวิจัยจากโรงเรียนต่างๆ อีกทั้งการให้ข้อเสนอแนะของวิทยากรพี่เลี้ยงประจำกลุ่มเพื่อปรับปรุงการผลิตสื่อสารคดีให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยในการจัดประชุมติดตามและนำเสนอผลงานของนักเรียนยังเป็นการนำเสนอผลงานสารคดีที่เหล่ายูวูวิจัยส่วนใหญ่ได้ผลิตขึ้นจนกระทั่งเกือบสมบูรณ์หรือมากกว่าร้อยละ ๘๐

ภาคเหนือ

การประชุมเพื่อติดตามและนำเสนอผลงานสื่อสารคดีของโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือได้เกิดขึ้นในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน พุแสง คณบดีคณะครุศาสตร์ เป็นผู้กล่าวเปิด

รองคณบดีคณะครุศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จำลอง คำบุญชู เข้าร่วมเวทีอบรม

การจัดประชุมในครั้งนี้ทางโครงการได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน พุแสง คณบดีคณะครุศาสตร์ เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุมเพื่อติดตามและนำเสนอผลงานสื่อสารคดีทางวัฒนธรรม รวมทั้งยังได้รับเกียรติจากรองคณบดีคณะครุศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จำลอง คำบุญชู ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาเด็กล้านนา และหัวหน้าโครงการวิจัย Child Watch ภาคเหนือ เข้าร่วมเวทีอบรมดังกล่าวด้วย

ภาพกิจกรรมติดตามและนำเสนอผลงานโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือ

การจัดประชุมในครั้งนี้เป็นการติดตามความคืบหน้าการทำงานของกลุ่มยุววิจัยโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือที่ภายหลังจากได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทำและเก็บข้อมูลสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรม ซึ่งที่มหาวิทยาลัยโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรมได้สอนเทคนิค "การเขียนสคริปต์ การอัดเสียง การถ่ายทำ และการตัดต่อ" อย่างละเอียดและเปิดโอกาสให้ยุววิจัยแต่ละกลุ่มได้ทดลองปฏิบัติในการผลิตหนังสารคดีผ่านกิจกรรมต่างๆ ในวันอบรมเรียบร้อยแล้วที่มหาวิทยาลัยได้ให้ระยะเวลาเหล่ายุววิจัยได้ผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมในประเด็นที่แต่ละกลุ่มให้สนใจเพื่อทำการผลิตสื่อสารคดีฉบับจริง โดยทีมยุววิจัยในแต่ละกลุ่มได้ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ การถ่ายภาพนิ่ง การถ่ายภาพเคลื่อนไหวรวมถึงเสียงที่บันทึกไว้แล้วมาตัดต่อเป็นหนังสารคดีจนกระทั่งเกือบเสร็จสมบูรณ์ที่พร้อมจะนำเสนอให้แก่เหล่าเพื่อนยุววิจัยได้เรียนรู้ร่วมกัน และในกระบวนการติดตามยังได้มีการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานและถอดบทเรียนที่ได้จากกระบวนการลงพื้นที่ผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการถ่ายทำสารคดีแก่เหล่าเพื่อนยุววิจัยต่อไป โดยในกิจกรรมดังกล่าวยังได้มีการฝึกการวิเคราะห์และวิพากษ์ผลงานสารคดีไปพร้อมๆ กันอีกด้วย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การประชุมเพื่อติดตามและนำเสนอผลงานสื่อสารคดีของโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เกิดขึ้นในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดร.สมบัติ ฤทธิเดช กล่าวเปิดงาน

งานประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อติดตามผลงานของน้องๆ ภายหลังจากอบรม เพื่อเป็นการดูความก้าวหน้างานสารคดีของแต่ละโรงเรียน การประชุมครั้งนี้ได้รับเกียรติจากดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยโรงเรียนทำหนังสือ และดร.สมบัติ ฤทธิเดช อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์เป็นประธานเปิดงาน หลังจากนั้นนายสรรชัย หนองตรุด ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม ชี้แจงต้อนรับน้องๆ และอาจารย์จากทุกโรงเรียนและพูดคุยถึงความเป็นมาของการจัดประชุม และเริ่มให้น้องๆ แต่ละโรงเรียนออกมาแนะนำผลงานที่ได้ผ่านกระบวนการผลิตจนกระทั่งเกือบเสร็จสมบูรณ์ และร่วมกันวิพากษ์งานของเพื่อนๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานสารคดีของทุกกลุ่มให้สมบูรณ์เพื่อส่งผลงานแล้วเสร็จภายในสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ และเข้าร่วมในการประกวดมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือที่จะจัดขึ้นในช่วงปลายเดือนเมษายนต่อไป

ภาพบรรยากาศกิจกรรมการติดตามและนำเสนอผลงาน

บรรยากาศของการจัดประชุมเพื่อติดตามและนำเสนอผลงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่มเป็นไปอย่างสนุกสนานและตื่นเต้น เนื่องจากทุกกลุ่มจะต้องนำเสนอผลงานของตนเองแล้ว ยังได้ชื่นชมกับสื่อสารคดีที่เพื่อนๆ ซึ่งผ่านการอบรมร่วมกันได้นำเสนออย่างสุดฝีมือ จึงมีบรรยากาศที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมต่างๆ ตลอดทั้งวันที่มีการดำเนินกิจกรรม และผลงานของน้องๆ ยุววิจัยยังเป็นที่ประทับใจของทีมวิทยากรโรงเรียนทำहनัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานส่วนใหญ่มีการร้อยเรียงเรื่องราวได้เป็นอย่างดี การบรรยาย และภาพประกอบสวยงาม อาจมีบ้างที่บางโรงเรียนผลงานยังไม่สู้ดีนัก แต่ก็ได้รับคำแนะนำจากทีมวิทยากรเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

ภาคกลางและตะวันตก

การติดตามและนำเสนอผลงานสื่อสารคดีของโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคกลางและตะวันตกได้ดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ผ่านเครือข่าย Facebook และ โทรศัพท์ และการลงพื้นที่ติดตามงานที่โรงเรียนโพธารามพัฒนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในวันที่ ๒๓-๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔

กิจกรรมการติดตามโรงเรียนทำหนังสือเขตภาคกลางและตะวันตก ดำเนินการติดตามทางเครือข่าย Facebook : โรงเรียนทำหนังสือ สถาบันรามจิตติ และการติดตามทางโทรศัพท์โดยพี่เลี้ยงแต่ละกลุ่มจะดำเนินการติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำหนังสือสารคดีของแต่ละโรงเรียนในความรับผิดชอบโดยการติดตามผลจะทำให้ทราบถึงข้อมูลในการดำเนินงานลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและการถ่ายทำสารคดีของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งการติดตามความก้าวหน้าผ่านสื่อต่างๆ ได้ทำให้นักเรียน ครู และพี่เลี้ยงจากกลุ่มต่างๆ ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการผลิตสื่อสารคดีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยจากผลการดำเนินงานได้ชี้ให้เห็นถึงการขยายผลการดำเนินงานที่ต่อยอดไปสู่การจัดตั้งชมรมทำหนังสือสารคดีในโรงเรียนอีกด้วย

นอกจากนั้น ทีมวิทยากรโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้ลงพื้นที่ติดตามการทำหนังสือสารคดีของนักเรียนและครูที่โรงเรียนโพธารามพัฒนาเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อติดตามการผลิตหนังสือสารคดีของนักเรียนและครูอย่างใกล้ชิด โดยการลงพื้นที่ติดตามได้ทำให้ทีมวิทยากรได้รับทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานของนักเรียนและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานผลิตสารคดี และการร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานต่อไป

ทีมวิทยากรร่วมพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาและน้องๆ นักเรียน

การติดตามงานครั้งนี้ได้มี ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และนายชนาวัดณ์ วายาจุต รองหัวหน้าฝ่ายสื่อและสารคดีสถาบันรามจิตติ พร้อมด้วยวิทยากรจาก โรงเรียนทำหนังสือสารคดี จัดประชุมกลุ่มย่อยกับน้องๆ เพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานผลิต สื่อสารคดีของนักเรียน โดยการลงพื้นที่ในการพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ ตลอดจนเทคนิคในการตัดต่องานเพื่อให้ ได้งานสารคดีที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยการ

จัดประชุมกลุ่มย่อยได้ดำเนินการอย่างเป็นกันเอง โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากอาจารย์ สายพิน แก้วงามประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำกลุ่ม และในการติดตามงานผลิตสื่อสารคดีในครั้งนี้ยังได้มีการลงพื้นที่จริงเพื่อติดตามการทำงานของน้องๆ ที่ตลาดเก่าโพธารามในช่วงบ่ายอีกด้วย

ลงพื้นที่ตลาดโพธารามติดตามการทำงานของยุววิจัย

การลงพื้นที่สำรวจตลาดเก่าโพธารามได้รับความร่วมมือจากนักเรียนในการพาลงเดินสำรวจพื้นที่ทำงานเก็บข้อมูลของน้องๆ โดยได้พาทีมวิทยากรไปบ้านของผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้รู้ในชุมชนที่น้องๆได้เข้าไปขอสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล การติดตามงานอย่างใกล้ชิดครั้งนี้ทำให้เห็นบรรยากาศการทำงาน ของน้องๆ ความร่วมมือของชุมชน และอื่นๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการถ่ายทำสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะทำให้เกิดประสบการณ์ในการทำงานด้านการวิจัย การสืบค้นข้อมูล การค้นหาความจริง การสัมภาษณ์ การถ่ายทำสารคดี และนอกเหนือจากนั้นยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นของน้องๆ ในการให้ความร่วมมือและการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ดิงามให้คงไว้แก่ชนรุ่นหลังต่อไปอีกด้วย

๘.๗ การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดย กระบวนการผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้กลุ่มยูววิจัยได้นำเสนองานสารคดีที่เสร็จสมบูรณ์ของตนเอง และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำหนังสารคดีวัฒนธรรม และการจัดประชุมในครั้งนี้ยังเป็นเวทีในการรับสมัครเพื่อคัดเลือกหนังสารคดีที่เป็นตัวแทนภาคต่างๆ ในการเข้าร่วมประกวดหนังสารคดีวัฒนธรรมระดับประเทศในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังต่อไป โดยได้ดำเนินการจัดประชุมเสวนาเพื่อปิดโครงการทั้งสิ้น ๒ ครั้ง ได้แก่

การจัดประชุมเสวนาครั้งแรกเพื่อปิดโครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมได้เกิดขึ้นในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ ห้องสัมมนา ๑ ศูนย์การศึกษาพิเศษ อาคาร ๑๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองอธิการบดีและหัวหน้าโครงการกล่าวเปิดงาน

งานประชุมเสวนาครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการนำเสนอผลงานสารคดีทางวัฒนธรรมของเหล่ายูววิจัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสรุปผลการดำเนินงานโครงการ และการเปิดรับสมัครหนังสือสารคดีที่เป็นผลผลิตของเหล่ายูววิจัยเพื่อเข้าร่วมคัดเลือกเป็นตัวแทนในการเข้าประกวดหนังสือสารคดีระดับประเทศของงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม โดยการประชุมได้รับเกียรติจากผศ.ดร.สุรทิน นาราภิรมย์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นประธานในพิธีเปิด อ.ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมเสวนา และนายสรรชัย หนองตรุด ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้พูดคุยถึงกระบวนการในการจัดเสวนา โดยช่วงเช้าได้แบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการชมหนังสือสารคดียูววิจัยในแต่ละกลุ่ม และทำการคัดเลือกหนังสือสารคดีตัวอย่างกลุ่มละ ๑ เรื่องเพื่อนำไปนำเสนอในเวทีใหญ่ช่วงบ่ายของการจัดประชุมเสวนา

บรรยากาศการแลกเปลี่ยนชมหนังสือสารคดีวัฒนธรรมกลุ่มย่อย

การนำเสนอหนังสือสารคดีของเหล่ายูวิจัยในช่วงเช้ามีบรรยากาศที่สนุกสนานและตื่นเต้น โดยยูวิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มย่อยเพื่อเรียนรู้การดำเนินงานผลิตสารคดีจากกลุ่มของตนเองและร่วมเรียนรู้จากการชมหนังสือสารคดีของเพื่อนยูวิจัยกลุ่มอื่นๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานผลิตหนังสือสารคดีและร่วมเรียนรู้จากการวิพากษ์หนังสือสารคดีของเพื่อนยูวิจัย นอกจากนี้การจัดนำเสนอหนังสือสารคดีฉบับสมบูรณ์ของเหล่ายูวิจัยในครั้งนี้ยังมีส่วนในการได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนหนังสือสารคดีระดับภาคที่จะส่งเข้าร่วมประกวดในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมต่อไป และในช่วงเวลาของการจัดนำเสนอผลงานของยูวิจัยยังได้รับข้อเสนอแนะที่ดีๆ จากทีมวิทยากรโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมคอยให้คำแนะนำตลอดกระบวนการอีกด้วย

บรรยากาศการนำเสนอสารคดีตัวแทนกลุ่มในช่วงบ่าย

ในช่วงปลายเหล่ายุววิจัยทุกกลุ่มจะได้รับชมหนังสือสารคดีที่ผ่านการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนหนังสือสารคดีของกลุ่มจากกิจกรรมในช่วงเช้าจำนวนทั้งสิ้น ๓ เรื่องประกอบไปด้วย ๑. “วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม” โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ๒. “เสื่อกกมรดกบ้านแพง” โรงเรียนเขว้าไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม และ ๓. “ถาเป็นตำนาน เม่นใหญ่เล่าผ่านคนหลายวัย” โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม โดยสารคดีทั้งหมดได้ถูกนำเสนอพร้อมกระบวนการสัมภาษณ์เหล่ายุววิจัยที่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตสารคดีแต่ละเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน ความประทับใจ และปัญหาอุปสรรคในการถ่ายทำหนังสือสารคดี ซึ่งในการจัดกิจกรรมยังได้รับเกียรติจาก อ.ณัฐพงษ์ พระลัทธิรักษา จากคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมาร่วมให้คำแนะนำและวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้ข้อคิดที่เป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือสารคดีของยุววิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรมต่อไป

ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียวงศ์ และดร.ประสพสุข ฤทธิเดช ร่วมมอบประกาศนียบัตรและถ่ายภาพร่วมกับครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

และในช่วงท้ายของการจัดประชุมเสวนาได้มีพิธีมอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียนและอาจารย์ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการโดยได้รับเกียรติจาก ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นมอบประกาศนียบัตรและถ่ายภาพร่วมกัน และภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัดประชุมได้มีการเปิดรับสมัครหนังสือสารคดีจากทุกกลุ่มที่สนใจเข้าร่วมประกวดหนังสือสารคดีวัฒนธรรมระดับประเทศในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังที่จะจัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมต่อไปอีกด้วย

การประชุมเสวนาเพื่อปิดโครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนโดยกระบวนการผลิตสื่อสารคดี : โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมครั้งที่ ๒ ได้เกิดขึ้นในวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวภา พรศิริพงษ์ เป็นประธานกล่าวต้อนรับและเปิดงาน

นายสรรชัย หนองตรุด ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม ชี้แจงกระบวนการเสวนา

การจัดประชุมเสวนาในครั้งนี้ได้จัดขึ้นเพื่อนำเสนอผลงานหนังสือคดีทางวัฒนธรรมฉบับสมบูรณ์ของเหล่าผู้วิจัยในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันตก และการเปิดรับหนังสือคดีที่สนใจจะส่งเข้าประกวดหนังสือคดียุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระดับประเทศในนามกรมโรงเรียนทำหนังสือ โดยการจัดประชุมได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวภา พรศิริพงษ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนและพัฒนาคุณภาพ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นประธานในการเปิดประชุม หลังจากนั้นนายสรชัย หนองตรุด ครูใหญ่โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมชี้แจงกระบวนการในการเสวนาในวันนี้โดยในช่วงเช้าจะเป็นการแบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการชมหนังสือคดีของยุววิจัยที่เป็นสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ซึ่งในกระบวนการชมหนังสือคดีได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหนังสือคดี และสมาชิกกลุ่มต้องร่วมกันทำการคัดเลือกหนังสือคดีเพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มในการนำเสนอบนเวทีรวมในช่วงบ่ายต่อไป

บรรยากาศการแลกเปลี่ยนชมหนังสือคดีกลุ่มย่อย

บรรยากาศในการนำเสนอผลงานสารคดีของแต่ละกลุ่มย่อยในช่วงเช้าเป็นไปอย่างสนุกสนานและตื่นเต้น โดยยุววิจัยได้ร่วมกันนำเสนอผลงานหนังสือสารคดีของแต่ละกลุ่มที่เสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์งานสารคดีของแต่ละกลุ่มไปพร้อมกับทีมวิทยากรโรงเรียนทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงหนังสือสารคดีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้ส่งผลให้ยุววิจัยได้เรียนรู้วิธีการทำงานและการแก้ไขปัญหาของเพื่อนต่างกลุ่มที่จะนำมาใช้เป็นบทเรียนในการดำเนินงานครั้งต่อไป และกิจกรรมในช่วงเช้าได้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าประทับใจที่ยุววิจัยทุกคนต่างประทับใจกับหนังสือสารคดีของเพื่อนต่างโรงเรียนที่ได้แสดงถึงความตั้งใจและความเพียรพยายามในการผลิตหนังสือสารคดีที่มีคุณภาพทุกกลุ่ม โดยยุววิจัยทุกคนในกลุ่มย่อยได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือสารคดีที่จะเป็นหนังสือตัวแทนกลุ่มย่อยในการนำเสนอให้กับเพื่อนๆ จากทุกโรงเรียนได้ชมร่วมกันในเวทีช่วงบ่าย

บรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตัวแทนสารคดีทั้ง ๓ เรื่อง

ในช่วงบ่ายเป็นช่วงเวลาที่ทุกคนรอคอยที่จะได้ชมหนังสือสารคดีที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มย่อยในช่วงเช้า โดยมีหนังสือสารคดีทั้งหมด ๓ เรื่องที่ผ่านการคัดเลือกจากยุววิจัยในแต่ละกลุ่มซึ่งประกอบด้วย ๑. “ตลาดเก่าเล่าเรื่องเมืองโพธาราม” โรงเรียนโพธารวมนาเสนี จังหวัดราชบุรี ๒. “ย้อนรอยโรงงานกระดาษ” โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี และ ๓. “วิถีไทยทรงดำที่เคียงคู่ชาวดอนคลัง” โรงเรียนสายธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี ซึ่งหนังสือสารคดีแต่ละเรื่องผ่านการคัดเลือกให้เป็นหนังสือสารคดีตัวอย่างเพื่อสร้างการเรียนรู้แก่ยุววิจัยในกิจกรรมช่วงบ่ายได้สร้างความตื่นเต้นและน่าติดตามให้กับทุกคน เนื่องจากหนังสือสารคดีเหล่านี้มีการเรียงร้อยเรื่องราวที่ดีและมีการสอดแทรกภาพเก่าที่หาดูได้ยากใน

ยุคปัจจุบันเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวๆ ในอดีตให้แก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งหนังสือสารคดีเหล่านั้นยังมีการใช้เทคนิคการตัดต่อและบทบรรยายที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ดึงมาจากอดีตมาสู่ปัจจุบันได้อย่างลงตัว นอกจากนี้ในกิจกรรมช่วงบ่ายยังได้รับเกียรติจาก อาจารย์ ดร. ชิตชยางค์ ยมาภัย อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ร่วมวิพากษ์วิจารณ์และให้คำแนะนำเกี่ยวกับหนังสือสารคดีทางวัฒนธรรมของเหล่ายูววิจัยเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนางานสารคดีให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

และในช่วงท้ายของการจัดประชุมได้มีพิธีมอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียนและอาจารย์ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการโดยได้รับเกียรติจาก อาจารย์ ดร. อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ และ ดร. จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ขึ้นมอบประกาศนียบัตรและถ่ายภาพร่วมกัน และเมื่อสิ้นสุดพิธีได้มีการเปิดรับสมัครหนังสือสารคดีของกลุ่มยูววิจัยที่สนใจสมัครเข้าประกวดหนังสือสารคดีวัฒนธรรมระดับประเทศในงานมหกรรมโรงเรียนทำหนังสือที่จะจัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมต่อไป

อาจารย์ ดร. อมรวิรัช นาคทรพรพ ดร. จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ และอาจารย์ ดร. ชิตชยางค์ ยมาภัย ร่วมมอบประกาศนียบัตร และถ่ายภาพร่วมกับครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

๘.๘ สรุปตารางกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

ภาค	กิจกรรม	วันที่	สถานที่
ภาคเหนือ	๑.ประชุมลงนามบันทึกตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
	๒.ประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ	๑๘ กันยายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
	๓. ประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการฯ เขตภาคเหนือ	๒ ตุลาคม ๒๕๕๓	โครงการโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ www.facebook.com (โรงเรียนทำหนังสือ)
	๔. อบรมค่ายโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี ครั้งที่ ๑	๒๙-๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓	ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
	๕. ประชุมติดตามผลงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี	๒๗ มกราคม ๒๕๕๔	ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑.ประชุมลงนามบันทึกตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	๒๓ กันยายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
	๒.ประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ	๒๓ กันยายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
	๓. ประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการฯ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๗ ตุลาคม ๒๕๕๓	โครงการโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ www.facebook.com (โรงเรียนทำหนังสือ)
	๔. อบรมค่ายโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีครั้งที่ ๑	๙-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
	๕. ประชุมติดตามผลงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี	๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔	ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ภาคกลางและตะวันตก	๑.ประชุมลงนามบันทึกตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันรามจิตติกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซียมหาวิทยาลัยมหิดล	๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมเอนกประสงค์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
	๒.ประชุมชี้แจงโครงการและเปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ	๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	ห้องประชุมเอนกประสงค์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
	๓. ประกาศผลโรงเรียนที่ผ่านเข้าร่วมโครงการฯ เขตภาคกลาง	๓ ธันวาคม ๒๕๕๓	โครงการโรงเรียนทำหนังสือสถาบันรามจิตติ www.facebook.com (โรงเรียนทำหนังสือ)

ภาค	กิจกรรม	วันที่	สถานที่
	๔. อบรมค่ายโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดี ครั้งที่ ๑	๒๒-๒๓ มกราคม ๒๕๕๔	ห้องประชุมเอกประสงค์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม เอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
	๕. ประชุมติดตามผลงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือคดี	๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔	Website โทรศัพท์ประสานงาน และโรงเรียนโพธารามเสนี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
การจัดประชุมเสวนา ปิดโครงการ	๑. การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการ ครั้งที่ ๑	๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔	ห้องสัมมนา ๑ ศูนย์การศึกษาพิเศษ อาคาร ๑๑ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม
	๒. การจัดประชุมเสวนาปิดโครงการ ครั้งที่ ๒	๑ มิถุนายน ๒๕๕๔	ห้องประชุมเอกประสงค์ อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยาม บรมราชกุมารี สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๙. สรุปรายชื่องานวิจัย ชื่อหนังสือสารคดีสั้น ชื่อโรงเรียนและกลุ่มยุววิจัยที่จัดทำและครูที่ร่วมในโครงการ

เขตภาคเหนือ

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อยุววิจัยและครู
ภาคเหนือ				
๑	ย้อนตำนานบ้านคำสามเือง	โรงเรียนยางโองน้ำ วิทยาคม	ตาก	ครูที่ปรึกษา ครูศิวพงศ์ กาละ ครูเตือนใจ เครือจิโน ยุววิจัย ด.ญ. จริยา เสาพรม ด.ญ. นงลักษณ์ เพิ่มเขียว ด.ญ. สุภาวดี วิชัย
๒	เส้นทางทำกิน พลัดถิ่น ในต่างแดน	โรงเรียนสบปราบ วิทยาคม	ลำปาง	ครูที่ปรึกษา ครูชนิษฐภรณ์ พรหมปลูก ครูนนทวัน พุฒนา ยุววิจัย นายศุภพันธ์ สุพรม นายพงศธร วงศ์สอน น.ส.เกวลี วัทโล น.ส.รังสิยา ดำนอินธา น.ส.พัชรี คำวรรณ
๓	ไขประตูดอยลานหิน ซักผ้า หนึ่งเดียวใน สยาม	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	ลำปาง	ครูที่ปรึกษา ครูแจ่มศิริ พานทอง ครูอุทัย ไชยมูล ยุววิจัย นายณัฐพงศ์ ไชยดา น.ส. อินทอร สันรินทร์ น.ส. ศศิประภา บุญช่วย น.ส. อริศรา บุญยรัตพันธ์ น.ส. สุทธิดา มะโนใจ
๔	พื้นที่ป่าโดยหยา เมือง	โรงเรียนแม่มอกวิทยา	ลำปาง	ครูที่ปรึกษา ครูไพโรจน์ เสรีวงศ์ ครูบัวจันทร์ บุญสม ครูไกรศร สิงห์ไผ่แก้ว

ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
			<u>ยุววิจัย</u> น.ส.กิตติยาภรณ์ หลักนาราม น.ส.ดาริณี วงศ์ปึง น.ส.จิตติชญา วงศ์ปึง นายอนุกฤษ การแก่ง ด.ญ.พิชญา ทิพย์แก้ว ด.ญ.จิราภรณ์ สุชาติ๊ก
๕	๑.ตามมหาสล่าต้องลาย ภูมิปัญญาพื้นถิ่น	โรงเรียนเทศบาล ๔ (บ้านเชียงราย)	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสุพัตรา โสรสิงห์ ครูอุทัย โสรสิงห์ <u>ยุววิจัย</u> ด.ญ.พิมพ์ทิพย์ พุทะนันชัย ด.ช.กฤติพงษ์ มะโนวัง ด.ช.กীরติ เขาหลวง ด.ช.ราเชน ประดับ ด.ญ.อรรรรยา เบียงชมภู ด.ญ.ธัญลักษณ์ ตูลิยา ด.ญ.เบญจพร เครือคำ น้อย ด.ญ.พัชรารรรณ จันทร ธนุเดช ด.ญ.ปิยะธิดา เผือกสำลี ด.ญ.อภิชญา อินตะศรี ด.ญ.แพรวพลอย แก้วแกม สุวรรณ
	๒.กลองปู่จา		<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูยุพิน ตรังคธาร ครูนพดล หน่อคำ <u>ยุววิจัย</u> ด.ญ.สุมาพร กองมี ด.ญ.ปภาวรินทร์ ศรีสุข ด.ญ.เพชรน้ำพลอย ใจวัง เย็น

ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
			ด.ญ.แพรวพัตร์ ชาญพุดธิกร ด.ญ.ยุภาพร ไชยวุฒิ ด.ญ.สินีนามฎ ยะโส ด.ญ.กนกนาฎ เหล็กดี ด.ญ.อัญชลิกา อินตา ด.ช.นิติพงษ์ จอมคำปิว ด.ช.วงศกร ภู่อ่อน ด.ช.วรวิทย์ สุขขี ด.ช.ปวีณวัชร สุวรรณศรี
๖	ประเพณีตานตอด	โรงเรียนทองทิพย์วิทยา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสวัสดิ์ ไชยวุฒิ <u>ผู้วิจัย</u> ด.ช.กীরติกา จะวะนะ ด.ญ.กัญญารัตน์ วงศ์ใจคำ ด.ญ.วิชญ์วรา เก็บัญญา ด.ญ.กฤติยาภรณ์ สมศรี ด.ญ.วราภรณ์ พรหมปลุก ด.ญ.สุวรรณี ใจกันติ ด.ช.อดิศร อุดนา ด.ช.วรวุฒิ ลอยเมือง ด.ช.ณรงค์ศักดิ์ วงศ์ปันติ
๗	ร้อยเรียงเรื่องราว หลังหึงหนาวพระเจ้า	โรงเรียนโป่งหลวงวิทยา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูมานะ ปัญญาแก้ว <u>ผู้วิจัย</u> นายเฉลิมชัย ใจเหมย นายชาญศิลป์ คำปันศักดิ์ นายอภิสิทธิ์ สีริต้อม นายณัฐกานต์ สละบัวเลย น.ส.นิศากร อุดสุนันท์ น.ส.พรรณนิภา นันตะกุล

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
๘	คนหล่ายดอย	โรงเรียนเทศบาลตำบล ทุ่งหัวช้างพิทยาคม	ลำพูน	<u>เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล</u> <u>ทุ่งหัวช้าง</u> น.ส.มยุรี วงศ์ษา <u>วิทยุวิจัย</u> นายราชันย์ สุบัน นายสิทธิพร กาวี นายกวีกร นองสมุทร นายไผ่แดง นวลทา น.ส.เรือง สมน้อย น.ส.อรสา ปู้ดแค
๙	มรดกบ้านทรายทอง เพลงกล่อมเด็ก	โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา	กำแพงเพชร	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูศิวพร สุภาพพูล <u>วิทยุวิจัย</u> นายชาติตรี อาจภักดี น.ส.จันทรา จันทราภิรมย์ น.ส.พนัญจนา วิเศษวงษา น.ส.ภัทราพร พรหมกัณฑ์ น.ส.ณัฐวิภา วิวะโค น.ส.สุคนธา ประเสริฐ น.ส.ชัตติยา กอวงศ์ น.ส.ศศิธร คนดี
๑๐	ปราสาท วิถีคนเมือง	โรงเรียนสุนทรศึกษา	ลำปาง	<u>ครูที่ปรึกษา</u> พระประพจน์สรวิช ญาณธิ โร <u>วิทยุวิจัย</u> นายยุทธพล เจ็ดคำ นายปรีชิตวรี สายวงศ์คำ สามเณรรัฐพล หลวงพระ บาง นายคมกฤษ เกรื่อวงศ์ปัง นายอุดมรัตน์ ยะทอง นายสหภาพ ไชยเมืองชื่น สามเณรกิตติคุณ ยะนะโย

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
๑๑	พาวัญญาเจ้า เข้าสู่ขวัญ	โรงเรียนบ้านโนนจัน	กำแพงเพชร	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูจุฑารัตน์ พรเวียง <u>วิทยุวิจัย</u> ด.ญ.ประภารัตน์ กองไช สง ด.ญ.สุฑารัตน์ เสาโมก ด.ญ.นฤมล ตาทิพย์ ด.ช.สุธี พันธุ์สีเงิน ด.ญ.สายธาร กมลรัตน์
๑๒	ตำมฮีดบ้านเฮา ตาม หาเตาเผา	โรงเรียนวังเหนือวิทยา	ลำปาง	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูเดช จรลังกา ครูวิลาวลัย แก้วก่อ <u>วิทยุวิจัย</u> นายลัคณทิน สายแก้วเทศ น.ส.จิตาภา นากัน นายอภิสิทธิ์ เสียงดัง นายศิริโชค มีใจ น.ส.อุษณิษา ชัดจา นายธาราดล เจริญนวกุล น.ส.ชนิษฐา มีเหลี่ยม นายณัฐวุฒิ แรงจริง
๑๓	สืบสานภูมิปัญญาเด็ก บ้านนาพิทักษ์ถิ่น	โรงเรียนกงไกรลาศวิทยา	สุโขทัย	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูดวงเดือน กิติประสาท <u>วิทยุวิจัย</u> นายนราวุฒิ นมเนย น.ส.สุฑารัตน์ มั่นเทศ น.ส.ชลธิชา ทองสุข นายจตุพล ส้ง เกตุ นายธนพล จำเนียรพล นายภาณุพงษ์ สิงห์โต นายทักษิณ อินทะแสง

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
๑๔	ย้อนรอยตามหา ประทับตรา “กำไ้”	โรงเรียนเขลางค์นคร	ลำปาง	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูเกียรติ เปี้ยอูตร ครูผ่องศรี ปัทมเทศ ครูชนภรณ์ โกศล <u>วิทยุวิจัย</u> นายสุวิชา วงศ์คำ นายเศวตฉัตร ศักดิ์ดี น.ส.นิสาพร แหยมสุข สวัสดิ์ น.ส.เบญจมาศ ณ ลำปาง น.ส.ปาริฉัตร หลงสกุล นายอภิวิชย์ โสภวงค์ นายฐาปนันท์ ชมภูงาม น.ส.พีรภรณ์ เครือปาละ น.ส.ภูมิผกา สุดประเสริฐ น.ส.รัศมี พิมพวันวงศ์ น.ส.ภัทรานิษฐ์ โสตระกุล ทอง
๑๕	วัยรุ่นลำปางในอดีต	โรงเรียนลำปางกัลยาณี	ลำปาง	<u>ครูที่ปรึกษา</u> คุณครูทิพยา จิวกิตติศักดิ์ กุล <u>วิทยุวิจัย</u> น.ส.ชัชฌิมพร คงคา น.ส.อนัญญา รินเชื้อ น.ส.ชฎาภรณ์ บุญภา น.ส.ณัฐวดี ชนไฟโรจน์

ชื่อหนังสือรายคดี		โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
๑๖	ควายหายไผ่ไหน	โรงเรียนบ้านกอกหนอง ฝือ	มหาสารคาม	ครูที่ปรึกษา ครูประคอง พิมพา ครูพัชรินทร์ ธรรมจรรยา ผู้วิจัย น.ส.สุภาวดี อรัญรุต ด.ช.ปองพล ศิริอินทร์ ด.ช.จรรยาศักดิ์ ดวงขุนลา ด.ช.ฤทธิเกียรติ ดีสีคอน
๑๗	เลี้ยงปีบ้านทรายขาว	โรงเรียนวังทรายขาว วิทยา	เลย	ครูที่ปรึกษา ครูเกรียงจันทร์ เกษทอง มา ผู้วิจัย น.ส.นิออน พันยา นายธนา ชัยสงค์ นายจรณชัย ชนะทุม นายอำพล อินทร์อุ น.ส.พฤษภา บุพผา น.ส.เพ็ญนภา บุพผา
๑๘	๑. ไชยปริศนา: โนนแท่น พระ	โรงเรียนเมืองพลพิทยา คม	ขอนแก่น	ครูที่ปรึกษา ครูวีรยุทธ เลิศพลสถิต ผู้วิจัย น.ส.อัฐพร แคนหนอง น.ส.ศิวลักษณ์ รักศรี น.ส.วริยา ภูศรีฤทธิ์ น.ส.กมลชนก เครือใจ น.ส.สุปราณี ศิริวรรณ น.ส.ธิษญา มีเงินทอง
	๒. ทำไม? หม่าเมือง พล	โรงเรียนเมืองพลพิทยา คม		ครูที่ปรึกษา ครูวีรยุทธ เลิศพลสถิต ผู้วิจัย น.ส.ธิดารัตน์ พิศภา น.ส.กุลธิดา สิงห์ศรี น.ส.อภิญา เวียงจันทา

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
				น.ส.ชนากานต์ เล่ห์กล นายณัฐพงษ์ อัญชลี
๑๙	ป่าคงคู่กับการ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ชุมชน	โรงเรียนบ้านกกตาลดง บังวิทยา	ร้อยเอ็ด	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูถาวร พันธุ์สุรินทร์ ครูพันทิวา พันธุ์สุรินทร์ <u>วิทยุวิจัย</u> ด.ญ.เกตุวรินทร์ บุรณะกิตติ ด.ญ.จันทร์วัลย์ ภูมิภักดี ด.ญ.สลักดาว จันทศักดิ์ ด.ช.อัครพล วิสัชชา ชวรินทร์ ด.ญ.สุดาลักษณ์ วิชัยพรม
๒๐	วัฒนธรรมการแต่งงาน โดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม	โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ	สกลนคร	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสุภาภรณ์ ภูตินทราย ครูจรัสรัตน์ แก้วคำแสน <u>วิทยุวิจัย</u> นายภานุเดช สารพัฒน์ ด.ญ.มัญญา มิ่งชะนิต ด.ญ.ปัจจุวรรณ พรหมศิริ นายวัชระ โสรางาม ด.ช.อุกฤษณ์ จันทร์ป้อง ด.ช.อภิชาติ โยธายุทธ
๒๑	บ้านเฮาป่าขาดแคน	โรงเรียนบ้านเหล่าขาม	ร้อยเอ็ด	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูชุตติมา สุระเสียง ครูจตุตมณี พรหมชาติ <u>วิทยุวิจัย</u> ด.ช.เจนณรงค์ สิงห์พิลา ด.ญ.นพรัตน์ พานูสี ด.ญ.กาญจนาพร ทิสอง เมือง ด.ญ.พรพิณีจ มณีจักร ด.ช.วีระชัย สมสะอาด น.ส.จันทร์จิรา วงษ์เดช

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
๒๒	เมืองเสมา คุณค่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงเนิน	โรงเรียนสูงเนิน	นครราชสีมา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูพรนิภา ฉะกระโทก ครูจันทร์เพ็ญ ชันตินุ กุลธานนท์ <u>ผู้วิจัย</u> น.ส.อมรรัตน์ ชาตวิวงศ์ นายพลวัฒน์ อุณฑพันธ์ นายสุทาวัตน์ ไสสม นายณัฐพล ดุษชัยภูมิ น.ส.เจนจิรา จิตสูงเนิน
๒๓	บั้งไฟล้านสืบสานงานประเพณี	โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร	หนองบัวลำภู	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูเกียรติศักดิ์ จันทร์ ครูมาลัย สร้างแก้ว <u>ผู้วิจัย</u> น.ส.นรินรัตน์ คำผาย นายอัมรินทร์ พรหมเป น.ส.สุภิตา กุลสา น.ส.เปรมฤทัย อินเรืองศรี นายอาทิตย์ ชินบุตร
๒๔	ถาเป็นตำนาน เม่นใหญ่เล่าขานผ่านคนหลายวัย	โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่	มหาสารคาม	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูพิชชาภรณ์ ปะตังตาโต ครูทรงรัตน์ ศรีสารคาม <u>ผู้วิจัย</u> ด.ญ.นุชนาฏ กลัดพุด ด.ช.อภิเดช อินเฉลิม ด.ญ.ชุตีพร อัจเดช ด.ช.ธนา สีชวา ด.ญ.พนิดา กาลีโต
๒๕	เลือกมรดกบ้านแพง	โรงเรียนเขวไร่ศึกษา	มหาสารคาม	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูผดุงสิน เรืองสุวรรณ ครูสุธีรา เนื่องสุวรรณ <u>ผู้วิจัย</u> น.ส.วิชุดา คำสงสัย นายปิยะณัฐ สม์ศรีการ

	ชื่อหนังสือรคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
				นายพงศ์เทพ จันทักษ์ น.ส.ชิตชนก ศรีนุเดช
๒๖	วัง: ตำนานแห่งสายน้ำ ลำพั้งชู	โรงเรียนเม็กดำ	มหาสารคาม	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูบัวผืน ผาแก้ว ครูภาสียะ ยกน้อยวงศ์ <u>ผู้วิจัย</u> ด.ย.สุภาพร น้อยไธสง ด.ญ.แสงอรุณ วรจันทร์ ด.ญ.ชนากานต์ ธนุศรี ด.ญ.ทองดี ตอรัมย์ ด.ญ.ล้นทม แสงอรุณ ด.ญ.เพชรรา จันทะสอน ด.ญ.วารภรณ์ อุ่ณทินกร
๒๗	มหัศจรรย์ป่าดูลำพัน ปฐุลกระหม่อม	โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์	มหาสารคาม	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสุขประชัย คำยานุกุล ครูสาคร แสนยากุล <u>ผู้วิจัย</u> นายธนวิทย์ เอกกระรงค์ นายกฤษณะ โสภาลี นายธีรวุฒิ พิมพภัคดี นายสมลักษณ์ ทัดวงษ์ นายชาญวิทย์ สิงห์ถิ่น นายศึกษา เทียงภัคดี

ชื่อหนังสือครุฑ		โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
เขตภาคกลางและตะวันตก				
๒๘	ข้าวไร่ สายใยวิถีท้อง	โรงเรียนदानช้างวิทยา	สุพรรณบุรี	ครูที่ปรึกษา ครูสมพงษ์ ทองดี ผู้วิจัย ด.ช.นนทชัย จันทา น.ส.สุภลักษณ์ จันทร น.ส.โสณิดา กาญจนภุชญา นนท์ ด.ญ.วัชรีย์ ไยประดิษฐ์ น.ส.ชรีดา เพ็ญศิริ
๒๙	วัดดอนตูมกับมหา สงครามเอเชียบูรพา	โรงเรียนมัธยมวัดดอน ตูม	ราชบุรี	ครูที่ปรึกษา ครูวารภรณ์ ธรรมทิพย์ สกุล ครูผจญ รุ่งอรุณเลิศ ผู้วิจัย นายสรวิศ ประสงค์มงคล น.ส.น้ำทิพย์ ถิ่นวงษ์ม่อม น.ส.เกตุสุดา ศรีทิพย์ น.ส.ธิดารัตน์ สามเชียง พุด ด.ญ.ชมัยพร ถิ่นวงษ์ม่อม
๓๐	บุญสงกรานต์	โรงเรียนอุดมสิทธิศึกษา	กาญจนบุรี	ครูที่ปรึกษา ครูชัยศักดิ์ ภูมุล ครูนริศ ไชยแก้ว ครูนพรัตน์ ทองคงหาญ ครูอาณัฐ ไตรศรีวิรัตน์ ผู้วิจัย น.ส.อรดี จิตเลิศวิภาส น.ส.วิภาพร สมบูรณ์ดี นายธันวา ไหลแหวน นายกิตติศักดิ์ ไหลแหวน นายอดิสร ศรศรี
๓๑	ย้อนรอยโรงงาน กระดาษ	โรงเรียนวิสุทธิรังษี	กาญจนบุรี	ครูที่ปรึกษา ครูจรัสพร ปราบสุธา

ชื่อหนังสือ	ชื่อหนังสือ	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
				ครูประยุท จงศักดิ์สวัสดิ์ ครูอารีวรรณ วันดี <u>ผู้วิจัย</u> นายภาณุวัฒน์ ฆนาวรรณ โอภาส นายชยพล ทองดีเลิศ นายภาสวิชัย จรุงจิโรจน์ ชัย นายสุนทร เหลืองอรรณ นภา
๓๒	ย้อนรอยมรดกเมือง ดอนตูม	โรงเรียนคองทองวิทยา	นครปฐม	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูวารภรณ์ ธรรมทิพย์ สกกุล ครูผจญ รุ่งอรุณเลิศ <u>ผู้วิจัย</u> นายสรวิศ ประสงค์มิ่งคล น.ส.น้ำทิพย์ ถิ่นวงษ์ม่อม น.ส.เกตุสุดา ศรีทิพย์ น.ส.ธิดารัตน์ สามเชียง พุฒ ด.ญ.ชัมัยพร ถิ่นวงษ์ม่อม
๓๓	โบสถ์มหาอุดม์ หนึ่งใน สยาม	โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง)	สมุทรสาคร	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูขวัญชัย เปรียบยิ่ง ครูพนิดา ปรัชญาเกรียง ไกร <u>ผู้วิจัย</u> น.ส.เพ็ญประภา หมิ่นสุด ตา น.ส.อมรา ษิณีเวศ น.ส.ทองจันทร์ เอี่ยมอ่อน น.ส.สุภาภรณ์ วจีสังจะ
๓๔	ตามรอยพระพุทธองค์ ตรงไปยังลำน้ำหมอสอ	โรงเรียนพระแท่นดงรัง วิทยาการ	กาญจนบุรี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูอัครณัฐชญาณ์ ประสม ทรัพย์

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
			<u>ผู้วิจัย</u> น.ส.มยุรา เหมือนงิ้ว น.ส.พิไลวรรณ บุตรน้ำ เพ็ชร น.ส.สิริมา ชัยสุวรรณ นายกรกิจ ปฐมโอสถ นายศตวรรษต ฉัตรสุริ ยวงค์
๓๕	วิถีไทยทรงดำที่เคียงคู่วิว ชาวดอนคลัง	โรงเรียนสายธรรมจันทร์	ราชบุรี <u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูตระกาญ สำเภอินทร์ ครูสุพิชชา ตันติธีระศักดิ์ <u>ผู้วิจัย</u> น.ส.พนิดา แซ่โง้ว น.ส.พิชชาวิณี อัดโสภณ น.ส.ปรัดณียา อุ่นรัมย์ นายสาโรชน์ จินดาธัญชิตี น.ส.ณัฐริกา โตดเจ็ดริ้ว
๓๖	๑.โอ่งได้อีก	โรงเรียนราชโบริกานู เคระห์	ราชบุรี <u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูเพ็ญแข เมี้ยนละม้าย ครูยุบล ทองจำรัส <u>ผู้วิจัย</u> นายวิรัช เรือนนุช นายพงษ์สวัสดิ์ จจรรัส น.ส.นฤกร พูลสมบัติ น.ส.กานต์ธิดา ภูระหงษ์ น.ส.พกาวรรณ หงษ์น้อย
	๒.แม่หญิงมุข ยุค ๒๐๑๐	โรงเรียนราชโบริกานู เคระห์	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูเพ็ญแข เมี้ยนละม้าย ครูยุบล ทองจำรัส <u>ผู้วิจัย</u> ด.ญ.สุนันท์ ลาภนิมิตร ชัย นายสุรชาติ ทองกัท ด.ญ.สุนันท์ แจ่งบาง

ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
			น.ส.วรัญญา จุฬพวง น.ส.อัญชิสรา อร่ามหนูน
๓๗	๑.ทำจอม สุธาภิบาล แห่งแรกของประเทศไทย	โรงเรียนสมุทรสาคร วิทยาลัย	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสุภาพร กมล ครูสรารุช วงษ์จู <u>วิทยุวิจัย</u> นายอรรถกร อินทรแจ้ง น.ส.อัจฉรา สุภาพ น.ส.กฤติยา เสือชัย นายปริญญาเชษฐ์ ลักษณะ โสภณ น.ส.โกสีย์ วัฒนทวีโรจน์
	๒.จากตัวเคยสู่กะปิ	โรงเรียนสมุทรสาคร วิทยาลัย	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสุภาพร กมล ครูสงวนษ์ วัชรสาคร <u>วิทยุวิจัย</u> น.ส.กมลวรรณ เดชจิต น.ส.นพมาศ ทวีสุข น.ส.อัจฉรา สว่างแก้ว น.ส.จารุวรรณ นุชเจริญ น.ส.อารียา จานประเสริฐ
	๓.ขมมกกับพิธีกรรม ในท้องถิ่น	โรงเรียนสมุทรสาคร วิทยาลัย	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูวิทยา วัชรสาคร ครุณภักดิ์ พูลสวัสดิ์ <u>วิทยุวิจัย</u> น.ส.ชุลีพร พรป๋น น.ส.เพชรดา ชื่นบาน น.ส.ดุสิตา พรหมมงคล น.ส.แก้วกาญจน์ เทียนใส น.ส.วทัญญา เหมหาญ

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อวิทยุวิจัยและครู
๓๘	๑. แลหลังบ้านโป่ง... ตอนชุมนุมตรอก ตึงข้าวหึ่ง	โรงเรียนรัตนราษฎร์ บำรุง	ราชบุรี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูวรรัชดา พิทักษ์พิเศษ <u>วิทยุวิจัย</u> นายปรเมศวร ตรีกร จักร์ นายศักดิ์รินทร์ ปัทม รุ่งโรจน์ น.ส.กฤษมา อุมารี น.ส.กัณธิชา ไทยเลี้ยง น.ส.สร้อยสุดา วงษ์อัยรา น.ส.พณิดา สิงห์สาครเด ชา
	๒. วิถีมอญวันหนึ่งที่บ้าน โป่ง “โลกล้างเมือง”			<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูวรรัชดา พิทักษ์พิเศษ <u>วิทยุวิจัย</u> น.ส.จิราภรณ์ มะโดด น.ส.ณัฐรจจา แสนลม น.ส.กรกนก เพิ่มแพงพัน น.ส.เขาวนุช บุญธรรม น.ส.ศุภิสรา กาทอง นายเอกรัฐ บุตรดี นายมงคล ทองงาม นายสหพัฒน์ รีเงิน นายธีรน้อย หอมมาก
๓๙	ตลาดเก่าเล่าเรื่องเมือง โพธาราม	โรงเรียนโพธารวัฒนาเสนี	ราชบุรี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสายพิน แก้วงาม ประเสริฐ ครูสมจิต ม่วงสาย <u>วิทยุวิจัย</u> น.ส.กวิณา เสดาหลัก น.ส.ปณัสยา เทพโพธา น.ส.ปาริฉัตร เหลืองขมิ้น น.ส.กนกวรรณ จูประสงค์ นายชนสาร ยางสวย

	ชื่อหนังสือสารคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อยุววิจัยและครู
๔๐	น้ำเอ๋ย น้ำเพชร	โรงเรียนพรหมานุสรณ์	เพชรบุรี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูชนิดา ธีรานันท์ ครูพิมพ์พา รัตนสิงห์ <u>ยุววิจัย</u> น.ส.สุวนันท์ น้อยจรัส นายเกียรติขจร เนตินิยม น.ส.ปิติพร สีเอี่ยม น.ส.จิตติกานต์ ชมพู น.ส.ภาวิดา อิทธิพล กังวาล
๔๑	วิถีชีวิตชาวคลองวัดหลักสี่	โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนา ราษฎร์อุปถัมภ์	สมุทรสาคร	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูอุมาภรณ์ วงศ์วิสิฐศักดิ์ <u>ยุววิจัย</u> น.ส.นัจฉิรา น่วมกระสินธุ์ น.ส.สุดาทิพย์ ลี้ม ประเสริฐ นายนาวิ เมธาธรรมรัตน์ นายทศพล เกิดอนันต์ ด.ญ.ศิริรัตน์ พิมพ์เสนาะ นายชลัมพล ธนสิทธิโชค
๔๒	ตามรอยไทยพื้นถิ่น “ประเพณีขออาสา”	โรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบุญราษฎร์ อุปถัมภ์”	ราชบุรี	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูวรินทร์ พ่วงอยู่ <u>ยุววิจัย</u> น.ส.กชกร กุลธานี น.ส.ยุพา น่วมวัด นายจักพันธ์ พระโยธา ด.ญ.ไพรินทร์ คล่องจิต ด.ช.นรุตย์ รุ่งจำเริญ
๔๓	บุญบังไฟ วิถีแห่งนាយาว	โรงเรียนมัธยม พระราชทานนายนายาว	ฉะเชิงเทรา	<u>ครูที่ปรึกษา</u> ครูสนธิณี ผิวแก้ว ครูขวัญทิพย์ ปทุมชนรักษ์ <u>ยุววิจัย</u> น.ส.วิศยา วันละดา น.ส.ภัทรวดี สมน้อย

ชื่อหนังสือคดี	โรงเรียน	จังหวัด	รายชื่อผู้วิจัยและครู
			นายภคพนธ์ สมพร ด.ช.สุทธิชัย สมพร

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๔๓ โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งสิ้น ๒๕๖ คน ครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น ๘๐ คน และเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ๑ คน ที่จะทำให้เกิดหนังสือคดีจำนวน ๔๙ เรื่อง

๑๐. การถอดบทเรียนการดำเนินงานโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

- โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมมีส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมและความรักความผูกพันกับท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชน

กิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้ทำให้พวกเขาารู้สึกตระหนักรู้ เข้าใจ และหวงแหนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของยูววิจัยหลากหลายกลุ่ม อาทิ

“โรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้ทำให้ตระหนักถึงวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้คนรุ่นหลังได้ช่วยกันสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมต่อไปไม่ให้สูญหายไปจากโลกปัจจุบัน เช่น การทำพิธีเส้นเรือนโปดตง การทำดอกหน้าหมอน ฯลฯ”

ยูววิจัยกลุ่ม “วิถีชาวไทยทรงดำตอนคลัง”

“เมื่อได้ลงไปศึกษาสถานที่และประวัติศาสตร์ได้ทำให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและอยากอนุรักษ์วัฒนธรรมในจังหวัดมากขึ้น อยากที่จะเผยแพร่ความสำคัญของแม่น้ำเพชรให้คนในสังคมได้รับรู้”

ยูววิจัยกลุ่ม “น้ำเอ๋ยน้ำเพชร”

“การเข้าร่วมโครงการทำให้พวกเราเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และยังเป็นการอนุรักษ์ให้สิ่งดีๆ ในตลาดโพธารามยังคงอยู่ นอกจากนี้เรายังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตลาดโพธารามมีความร่วมสมัย แต่ยังคงความเก่าหรือสภาพเดิมได้อยู่”

ยูววิจัยกลุ่ม “ตลาดเก่าเล่าเรื่องเมืองโพธาราม”

“การลงพื้นที่เก็บข้อมูลทำให้เราสังเกตเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่เป็นอยู่เป็นอย่างมาก”

ยุววิจัยกลุ่ม “จากตัวเคยสู่กะปิ”

“วัฒนธรรมดี ๆ ที่กำลังจะหายไปยังสามารถที่จะถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังได้อีก โดยไม่ทำให้วัฒนธรรมเหล่านั้นสูญหายไป เช่น คำบอกเล่าของคุณยายที่อยู่ในช่วงสงคราม หากท่านเสียไปอาจไม่มีใครได้รับรู้เรื่องราวในอดีต แต่เมื่อนำมาทำเป็นสารคดีแล้วก็จะทำให้เราสามารถนำมาเผยแพร่ต่อไปได้อีกด้วย”

ยุววิจัยกลุ่ม “บ้านโป่งกับมหาสงครามเอเชียบูรพา (ไม้หมอน)”

การรู้สึกตระหนักรู้ เข้าใจ และหวงแหนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเหล่ายุววิจัยเกิดจากการรู้ถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่นำไปสู่การเข้าใจในประวัติศาสตร์และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แต่ละกลุ่มได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

“เมื่อรู้ที่มาของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตก็ทำให้เกิดความหวงแหนในวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานของชีวิตของตนและต้องการสืบทอดต่อไป”

ยุววิจัยกลุ่ม “เสื่อกกมรดกบ้านแพง”

“หลังจากที่เราได้ทราบประวัติของหลวงพ่อเต๋ ทำให้พวกเราซาบซึ้งใจถึงคุณูปการของหลวงพ่อ ทำให้รู้สึกประหลาดใจจากอำเภอดอนตูมที่ไม่คิดว่าอะไร แต่หลังจากที่เราได้สืบค้นทำให้เราภาคภูมิใจเห็นคุณค่าและจุดเด่นของอำเภอดอนตูมที่มากกว่าที่คิด”

ยุววิจัยกลุ่ม “ย้อนรอยมรดกดอนตูม”

“ตอนแรกเราคิดว่าตรอกตั้งชั้หังเป็นแค่ตรอกที่มีผู้คนอาศัยอยู่แบบธรรมดา แต่พอเราได้ศึกษาและสืบค้นเรื่องราวต่างๆ ของตรอกนี้ทำให้เรารู้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ทำให้เรารู้ว่าถ้าจะมาเป็นตรอกนี้นั้นได้มาด้วยความสามัคคีของคนจีนในยุคก่อนๆ ที่มีความรักต่อแผ่นดินไทย”

ยุววิจัยกลุ่ม “ตั้งชั้หัง”

และนอกจากนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมยังได้มีส่วนสำคัญในการสร้างความศรัทธาในสิ่งดีงามที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมาสู่คนในรุ่นปัจจุบัน ดังคำกล่าวของเหล่ายูววิจัยที่ว่า

“มันมีความภาคภูมิใจที่รักษาวัฒนธรรมของเราหรือรักษาแคน ซึ่งปัจจุบันบ้านเหล่าขามมีช่างแคนเหลือเพียงคนเดียวคือพ่อเซียงบัว...ภูมิใจที่ได้ร่วมอนุรักษ์การทำแคนและอยากจะทำต่อไป อยากให้มีโครงการนี้ขึ้นอีก”

ยูววิจัยกลุ่ม “บ้านเฮาป่าดงแคน”

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในอดีตประเด็นทางวัฒนธรรมเหล่านี้อาจถูกมองข้ามและไม่เห็นความสำคัญจากกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่จากการถ่ายทำสารคดีของยูววิจัยได้ทำให้เด็กและเยาวชนได้เห็นประวัติศาสตร์และความเป็นมาของวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้พวกเขาเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเห็นคุณค่าในประเด็นทางวัฒนธรรมที่เล็กๆ จะสามารถต่อยอดไปสู่การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในภาพกว้างต่อไปได้อีกด้วย

▪ การเข้าร่วมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมได้มีส่วนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อเด็กและเยาวชน

การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมได้มีส่วนในการสร้างการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีของเด็กและเยาวชนได้มากมายหลากหลายด้าน อาทิ การกล้าคิดกล้าแสดงออก การรู้จักการคิดและวางแผน เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“กล้าคิด กล้าแสดงออก และสามารถทำงานอย่างเป็นคณะ...ทำให้ทุกคนมีแนวคิด แนวร่วมในการทำงานร่วมกันและยังสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง”

ยูววิจัยกลุ่ม “มหัศจรรย์ป่าดงลำพัน ปุทูลกระหม่อม”

“การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้มีความรักความผูกพันกันมากขึ้น...แต่ก่อนไม่เคยพูดคุยกันเลยก็เริ่มพูดคุยกันมากขึ้นและมีความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำ”

ยูววิจัยกลุ่ม “บ้านเฮาป่าดงแคน”

“นักเรียนเกิดความรู้สึกในวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นกว่าเดิมมาก ๆ และมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบกว่าเดิม”

ยุววิจัยกลุ่ม “เสื่อกกมรดกบ้านแพง”

“รักในวิชาประวัติศาสตร์และอยากรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชุมชนตนเองมากขึ้น รู้จักบทบาทหน้าที่ตนเองและการแบ่งเวลา”

ยุววิจัยกลุ่ม “วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม”

“การเข้าร่วมโครงการได้ทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งที่ไม่เคยพบเจอในชีวิตประจำวัน ทำให้เรามีความคิดใหม่ๆ ในการที่จะเริ่มต้นสิ่งที่เราไม่เคยคิดหรือมองข้าม”

ยุววิจัยกลุ่ม “น้ำเอ๋ย น้ำเพชร”

ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนเหล่านั้นแล้ว การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมยังมีส่วนสำคัญในการเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันไปในทิศทางที่ดีขึ้นอีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“เพื่อนในกลุ่มปกติไม่ค่อยถูกกัน แต่เมื่อมาทำงานด้วยกันก็เข้าใจกันมากขึ้น และมีพี่เข้ามาช่วยในการทำงานและได้สนิทกันมากขึ้น”

ยุววิจัยกลุ่ม “มหัศจรรย์ป่าคุณลำพัน ปุทุลกระหม่อม”

และเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนผ่านการเรียนรู้ในกิจกรรมการฝึกอบรมตลอดกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมต่างๆ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวครูผู้สอนอีกด้วย ดังคำกล่าวของครูผู้สอนที่ว่า

“ครูพี่เลี้ยงได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการถ่ายและการเขียนสคริปต์พร้อมกับนักเรียนด้วย”

ครูผู้สอนโรงเรียนวังทรายขาววิทยา

“การเข้าร่วมกิจกรรมได้ทำให้คุณครูมีทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น รักเด็ก ๆ มากขึ้น”

ครูผู้สอนโรงเรียนเขาไร่ศึกษา

และในมุมมองด้านการสื่อสารที่การจัดกิจกรรมของโครงการโรงเรียนทำหนึ่งวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนมุมมองของเด็กและเยาวชนจากในอดีตที่คิดว่าหนังสือคดีเป็นเรื่องที่น่าเบื่อและห่างไกลจากชีวิตจริง ไปสู่การเห็นคุณค่าของหนังสือคดีว่ามีบทบาทสำคัญในการสะท้อนมุมมองใหม่ๆ ให้กับชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า

“เมื่อก่อนมองสารคดีเป็นเรื่องที่น่าเบื่อและคิดว่าไม่เกี่ยวกับชีวิตเลยไม่สนใจ แต่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติ เนื้อหาของสารคดีจะทำให้เราเห็นความสำคัญของเรื่องต่างๆ ในสารคดี สารคดีได้สะท้อนถึงมุมมองชีวิตใหม่ๆ ของตัวเราเอง”

ยุววิจัยกลุ่ม “ขนมกงและพิธีกรรม”

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการให้กระบวนการผลิตสื่อสารคดีเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนซึ่งนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดในตัวเด็กเยาวชนและครูผู้สอนได้หลากหลายแง่มุม

▪ ปัจจัยความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนทำหนึ่งวัฒนธรรม

ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินงานผลิตหนังสือคดี คือ ความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังคำกล่าวของยุววิจัยหลายๆ คนที่ได้สะท้อนให้เห็นปัจจัยความสำเร็จดังกล่าว

“ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกในกลุ่ม ผู้รู้ และปราชญ์ท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน”

ยุววิจัยกลุ่ม “วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม”

“อยากจะบอกว่าการทำหนึ่งแต่ละเรื่องไม่ได้สำเร็จมาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เกิดจากความสามัคคีของทุกคนที่มีหน้าที่แตกต่างกันออกไป”

ยุววิจัยกลุ่ม “ตั้งชั่วหัง”

นอกจากความสามัคคีซึ่งเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญแล้ว ความพยายามและความอดทน ยังคงเป็นอีกปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการผลิตหนังสือ

“ความอดทน ความพยายาม และความเข้าใจกันของสมาชิกในกลุ่มทุกคน”

ยุววิจัยกลุ่ม “พิธีกรรมเลี้ยงปีบ้านทรายขาว”

ส่วนปัจจัยที่เป็น “ปัญหาอุปสรรค” สำคัญในการดำเนินงาน คือ เวลา

“เวลาในการทำงานมีน้อยเพราะกิจกรรมภายในโรงเรียนเยอะจนเวลาการทำงานมีน้อย...แต่ความร่วมมือและความช่วยเหลือกันจะช่วยลดอุปสรรคได้”

ยุววิจัยกลุ่ม “บ้านเฮาป่าเขาแดน”

“เวลาในการทำงานไม่ค่อยตรงกันต้องสละเวลาหลังเลิกเรียนและวันหยุดเป็นอุปสรรคที่สำคัญ”

ยุววิจัยกลุ่ม “วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม”

“งบประมาณและเวลาในการทำงานจะต้องได้รับการอุดหนุนจากผู้บริหาร”

ยุววิจัยกลุ่ม “มหัศจรรย์ป่าดุนลำพัน ปุทูลกระหม่อม”

และนอกเหนือจากปัจจัยด้านเวลาแล้ว ปัจจัยในด้านงบประมาณ ทรัพยากร และความแตกต่างทางความคิดก็เป็นปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน

“ความแตกต่างและความลงตัวของความคิดของคนในกลุ่มเป็นสิ่งเดียวที่เป็นอุปสรรค”

ยุววิจัยกลุ่ม “เสื่อกมรดกบ้านแพง”

“ความขัดแย้งทางความคิดและการแบ่งเวลาในการทำงาน”

ยุววิจัยกลุ่ม “พิธีกรรมเลี้ยงปีบ้านทรายขาว”

“เทคโนโลยีในโรงเรียน เพราะโรงเรียนอยู่บ้านนอก จะเข้าถึง อินเทอร์เน็ตแต่ละครั้งก็ลำบาก”

ยุววิจัยกลุ่ม “ป่าดงคู่กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน”

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยุววิจัยทุกคน จะต้องเผชิญในการดำเนินงานผลิตหนังสือ อาทิ การบริหารจัดการเวลา การทำงานเป็นทีม ทรัพยากร และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะเป็นบททดสอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือ เป้าประสงค์ของการดำเนินงานในการได้มาซึ่งสารคดีฉบับสมบูรณ์ โดยปัญหาอุปสรรคเหล่านี้จะเป็น บทเรียนที่มีคุณค่าแก่เหล่ายุววิจัยต่อไป

▪ ทิศทางการต่อยอดงานโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

การต่อยอดงานโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมภายในสถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ใน หลากหลายรูปแบบ อาทิ การก่อตั้งชุมนุม การชักชวนรุ่นน้องให้เข้าร่วมโครงการในรุ่นต่อไป ครูผู้สอน นำไปปรับประยุกต์ใช้ในประเด็นอื่นๆ เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“มีการถ่ายทอดประสบการณ์ทำหนังสือกับรุ่นน้องที่โรงเรียนโดยการ ก่อตั้งชุมนุม “โรงเรียนทำหนังสือสายธรรมจันทร์” (ซึ่งปัจจุบันลงมือปฏิบัติแล้ว) นอกจากนี้ยังนำไปบูรณาการในการจัดทำโครงงานของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการทำสารคดีในเนื้อหาทั้ง 8 กลุ่มสาระ”

ยุววิจัยกลุ่ม “วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำตอนล่าง”

“ให้รุ่นน้องลองศึกษาสารคดีของรุ่นพี่และจัดตั้งชมรม โดยมีการ ส่งเสริมเพื่อให้เรียนรู้วิธีการในการทำหนังสือ”

ยุววิจัยกลุ่ม “โบสถ์มหาอุดต์”

ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการต่อยอดงานโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมสามารถดำเนินการได้ใน หลากหลายรูปแบบทั้งในการต่อยอดงานด้านวัฒนธรรมและการต่อยอดในประเด็นอื่นๆ ที่สถานศึกษา ตระหนักและเห็นความสำคัญ

▪ การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับชุมชน

กิจกรรมโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรมได้เป็นจุดเชื่อมร้อยปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้มีการ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างรุ่นต่างวัย โดยกิจกรรมดังกล่าวได้เปิด

โอกาสให้เด็กและเยาวชนได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชนที่ต่างรุ่นต่างวัย ซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีงามระหว่างคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี อาทิ กระบวนการผลิตสื่อสารคดีของยูววิจัยโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ได้ทำให้เกิดการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนกับคุณตาคุณยายในชุมชนที่มีอายุถึง 83 ปี หรือกลุ่มบุญบังไฟ วิถีแห่งนายาวที่ยูววิจัยได้มีการสัมภาษณ์ทั้งเด็กในชุมชนที่มีอายุเพียง 2 ปี และผู้ใหญ่ที่มีอายุ 59 ปี เป็นต้น ซึ่งจากการถอดบทเรียนได้ชี้ให้เห็นว่าการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ดังคำกล่าวของยูววิจัยที่ว่า

“การออกไปสัมภาษณ์คนที่อายุ 70-80 ปี ทำให้เราได้รู้เรื่องราว
ย้อนหลังไปในอดีตจนเกิดเป็นความรักในตัวตนและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาก
ยิ่งขึ้น”

ยูววิจัยกลุ่ม “วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม”

“คนในชุมชน ครู และนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น และชุมชนมี
บทบาทมากขึ้น”

ยูววิจัยกลุ่ม “ตาเป็นตำนาน เม่นใหญ่เล่าผ่านคนหลายวัย”

“ผู้รู้และปราชญ์ท้องถิ่นดีใจเพราะอยากเล่าเรื่องให้กับลูกหลานได้ฟัง
มานานแล้ว”

ยูววิจัยกลุ่ม “วัฒนธรรมการแต่งงานโดยมีพ่อล่ามแม่ล่าม”

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของคนต่างรุ่นต่างวัยได้มีส่วนสำคัญในการรวมพลังของคนในชุมชนให้มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการรวมพลังของคนในชุมชนดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างพลังชุมชนที่จะไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย

๑๑. การบริหารจัดการโครงการ

การดำเนินงานพัฒนาและขับเคลื่อนงานโดยผ่านสถาบันรามจิตติ โดยประสานกับเครือข่ายยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และรวมไปถึงเครือข่ายวิจัยทางวัฒนธรรมที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ให้การสนับสนุนผ่านโครงการต่างๆ อาทิ โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายศิลปินพื้นบ้าน เป็นต้น รวมถึงเครือข่ายวิจัยท้องถิ่น เครือข่ายการขับเคลื่อน

กระบวนการเรียนรู้และการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชน ฯลฯ ผ่านชุดโครงการใหม่ๆ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

๑๒. คณะผู้วิจัย

๑๑.๑ หัวหน้าโครงการ ดร.อมรวิชัย นาคกรทรพร

สถานที่ติดต่อ

สถาบันรามจิตติ (โดยการสนับสนุนของ สกว.)

๑๓๑/๖ ซอยแจ้งวัฒนะ ๑๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทร. ๐๒-๕๗๓-๙๕๓๓-๔ โทรสาร ๐๒-๙๙๒-๙๓๙๕

E-mail : ramajitti@yahoo.com, childwatch@gmail.com

Website : www.childwatchthai.com

๑๑.๒ ทีมประสานงานระดับประเทศ (สถาบันรามจิตติ)

ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์	ฝ่ายวิจัยและบริหารจัดการ
ดร.พัชรา เอี่ยมกิจการ	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
ดร.อุทุมพร อินทจักร์	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
นางสาวอารี อิ่มสมบัติ	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
นางสาวภัทรา วยาจตุ	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
นางสาวศิริรัตน์ จึงเจริญ	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
นายคัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
นายเกินศักดิ์ ศรีสวย	ฝ่ายวิจัยและประสานงาน
นายวุฒิพัฒน์ สีสาววัฒนะกุล	ฝ่ายการเงิน
นายสรรชัย หนองตรุด	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายธนาวัฒน์ วยาจตุ	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายจรัสศักดิ์ อุดหนุน	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม
นายกิตติคุณ กิตติอมรกุล	ฝ่ายสารคดีและฝึกอบรม

สถานที่ติดต่อ

สถาบันรามจิตติ (โดยการสนับสนุนของ สกว.)

๑๓๑/๖ ซอยแจ้งวัฒนะ ๑๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทร. ๐๒-๕๗๓-๙๕๓๓-๔ โทรสาร ๐๒-๙๙๒-๙๓๙๕

E-mail : ramajitti@yahoo.com, childwatch@gmail.com

Website : www.childwatchthai.com

๑๑.๓ ทีมประสานงานระดับภาค

- **ภาคเหนือ**

อาจารย์ชุตติมา คำบุญชู

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ถนนลำปาง – แม่ทะ ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ๕๒๑๐๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๕๔-๒๔๑-๐๕๔

e-mail address : Chutimakh@hotmail.com, yuvavijai@hotmail.com

<http://www.childwatchlanna.com>

ผศ. เรณู อรรจุมาศร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ ๘ จันทรศัพท ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

e-mail address : raynoua@yahoo.com

<http://www.yrnh.cmru.ac.th>

- **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

อาจารย์ทิม เกตุวงศา

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๕๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๔๓-๗๕๔-๓๖๗

e-mail address : thommsu@hotmail.com

<http://www.yuwawijai.msu.ac.th>

- **ภาคกลางและภาคตะวันตก**

ผศ.อภิญา บัวสรวง

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขที่ ๙๙๙ ถนนพุทธมณฑล สาย ๔ ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

e-mail address : apinya.bs@gmail.com, apinyabua@hotmail.com,

lcabs@mahidol.ac.th <http://www.lc.mahidol.ac.th/youthresearcher>

อาจารย์วิชัย พงษ์โหมด

สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

e-mail address : note_netima@yahoo.com

ภาคผนวก

เอกสารแนบที่ ๑ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือภาคเหนือ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน
ระหว่าง
สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสถาบันรามจิตติ

~~~~~

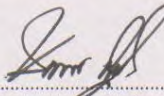
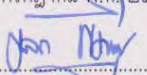
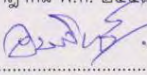
สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีภารกิจด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้บริการทางวิชาการแก่สังคมประสานความร่วมมือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

สถาบันรามจิตติ และสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น และการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมจึงเห็นถึงความจำเป็นในการร่วมขยายผลโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็ก และเยาวชนภายใต้ "ยุทธศาสตร์สื่อสร้างวัฒนธรรม" เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก และเยาวชนในพื้นที่จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคดำเนินงานวิจัย และพัฒนาสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สังคมเป็นทุนในสร้างภูมิคุ้มกันความมั่นคงทางสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไปในระยะยาว

ในการนี้ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสถาบันรามจิตติโดยผู้บริหารระดับสูงของทั้งสอง ได้มีข้อตกลงที่จะร่วมมือกัน ดังนี้

- สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดโครงการ/งาน/กิจกรรม เพื่อพัฒนาการวิจัยของเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการผลิตหนังสือสารคดีเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม
- สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันจัดเวทีนำเสนอเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของมหาวิทยาลัย ครูพี่เลี้ยงตลอดจนเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแนวทางประสานการดำเนินงาน ทั้งนี้คณะกรรมการจะมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะเพื่อทบทวน แก้ไขเปลี่ยนแปลง ข้อตกลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ได้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกันเพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมลงนามถือไว้ โดยได้ตกลงร่วมกันให้มีผลบังคับนับตั้งแต่วันที่ลงนาม เป็นต้นไป

 ..... (อาจารย์ชุตีมา คำบุญชู) ประธานสาขาวิชาภาษาไทย ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓	 ..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน พูแสง) คณบดีคณะครุศาสตร์ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
 ..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอานาภา) รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓	 ..... (ดร.อมวิรัช นาคกรทรรพ) ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

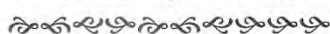

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน

ระหว่าง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีภารกิจด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ บริการทางวิชาการแก่สังคมประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

สถาบันรามจิตติและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม จึงเห็นถึงความจำเป็นในการร่วมขยายผลโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนภายใต้ “ยุทธศาสตร์สี่สร้างวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานวิจัยควบคู่กับการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สังคมเป็นทุนในการสร้างภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไปในระยะยาว

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติโดยผู้บริหารระดับสูงของทั้งสอง ได้มีข้อตกลงที่จะร่วมมือกันดังนี้

๑. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติจะร่วมมือกัน ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดโครงการ/งาน/กิจกรรม เพื่อพัฒนาการวิจัยและการผลิตหนังสือสารคดีของเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๒. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติจะร่วมมือกันจัดเวทีนำเสนอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรของมหาวิทยาลัย ครูพี่เลี้ยงตลอดจนเยาวชนในมิติการผลิตหนังสือสารคดี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๓. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและสถาบันรามจิตติจะร่วมมือกันตั้งคณะกรรมการ เพื่อวางแผนทางประสานการดำเนินงาน ทั้งนี้คณะกรรมการจะมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะเพื่อทบทวน แก้ไข เปลี่ยนแปลง ข้อตกลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ได้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกันเพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมลงนามถือไว้ โดยได้ตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือนับตั้งแต่วันที่ลงนาม เป็นต้นไป

.....
(รศ.ดร.สมเจตน์ ภูศรี)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....
(ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช)
หัวหน้าหน่วยงานโครงการวิจัยโรงเรียนทำหนัง

.....
(ดร.อมรวิรัช นาครทรรพ)
ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ

.....
(ผศ.ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือภาคกลางและตะวันตก

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน
ระหว่าง
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลมีภารกิจด้านการวิจัยและพัฒนาด้านภาษา วัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสร้างองค์ความรู้บริการทางวิชาการแก่สังคม ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

สถาบันรามจิตติและสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นและการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมจึงเห็นถึงความจำเป็นในการร่วมขยายผลโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนภายใต้ “ยุทธศาสตร์สื่อสร้างวัฒนธรรม” เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ภาคกลาง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สังคม เป็นทุนในสร้างภูมิคุ้มกันความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไปในระยะยาว

ในการนี้ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซียและสถาบันรามจิตติโดยผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองฝ่ายได้มีข้อตกลงที่จะร่วมมือกัน ดังนี้

๑. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันประสานส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดโครงการ/ งาน/ กิจกรรม เพื่อพัฒนาการวิจัยของเยาวชนและการผลิตหนังสือสารคดีในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๒. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันจัดเวทีนำเสนอเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของสถาบัน ครูพี่เลี้ยงตลอดจนเยาวชนในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม

๓. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันรามจิตติ จะร่วมมือกันตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนทางประสานการดำเนินงานโครงการ ทั้งนี้คณะกรรมการจะมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะเพื่อทบทวนแก้ไข เปลี่ยนแปลง ข้อตกลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยความเห็นชอบของทั้งสองฝ่าย

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ได้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกันเพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมลงนามถือไว้ โดยได้ตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือนับตั้งแต่วันที่ลงนาม เป็นต้นไป

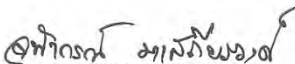

.....

(รองศาสตราจารย์ดวงพร คำณวนวัฒน์)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

มหาวิทยาลัยมหิดล

๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

.....

(ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์)

รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ

๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

เอกสารแนบที่ ๒ ใบสมัครและเอกสารประกอบการชี้แจงโครงการ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ใบสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนทำหนัง โครงการ ๒

โรงเรียน.....

หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

รายชื่อสมาชิก

๑.).....[หัวหน้ากลุ่ม] – [หมายเลขติดต่อ].....

๒.).....[รองหัวหน้ากลุ่ม] – [หมายเลขติดต่อ].....

๓.).....

๔.).....

๕.).....

ครูที่ปรึกษากลุ่ม

๑.).....[หมายเลขติดต่อ].....

๒.).....[หมายเลขติดต่อ].....

หัวข้อหนังสคริตีที่อยากทำและแรงบันดาลใจในการทำหัวข้อนี้

.....
.....
.....
.....
.....

ประเด็นหลัก(Theme) ที่จะนำเสนอเกี่ยวกับหนังสคริตีเรื่องี่อยากทำ

.....
.....
.....

โครงเรื่องของหนังสารคดี (เขียนเล่าเรื่อง/ฉากที่สำคัญ ฯลฯ)

ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด

ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด

เอกสารแนบที่ ๓ แบบพิจารณาข้อเสนอโครงการโรงเรียนทำหนังวัฒนธรรม

เกณฑ์พิจารณาข้อเสนอโครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม

โรงเรียน.....

โครงการ .....

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอ โครงการโรงเรียนทำหนังสือวัฒนธรรม	การนำเสนอข้อเสนอสคริปต์หนังสือคดีตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม (๒ คะแนน)	อธิบายได้ แต่ ยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้ (๑ คะแนน)	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง (๐ คะแนน)
๑. หัวเรื่องสารคดีที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดลำปาง มีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้งในแง่ความ น่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการผลิตสารคดี)			
๒. กลุ่มยูววิจัยนำเสนอสคริปต์หนังสือคดีมีเนื้อหา เรื่องราว ขึ้นต้นดึงดูดใจให้ติดตาม (ขึ้นต้นเร้าใจ)			
๓. กลุ่มยูววิจัยเสนอสคริปต์หนังสือคดีมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีความ ต่อเนื่องในการลำดับเรื่องราว (ส่วนกลางสั้นไหล)			
๔. กลุ่มยูววิจัยเสนอสคริปต์หนังสือคดีมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีข้อคิด สะท้อนตั้งคำถามถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ศึกษา (จบ ท้ายให้แง่คิด)			
๕. กลุ่มยูววิจัยสามารถเลือกภาพนิ่ง/ภาพวิดีโอที่มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับบทบรรยาย			
๖. กลุ่มยูววิจัยเขียนวัตถุประสงค์ในการนำเสนอสารคดียูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน			
๗. แนวทาง/วิธีการที่จะไปถ่ายทำสารคดี มีการวางแผนอย่างเป็น ขั้นตอน มีวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาทำสาร คดี			
๘. กลุ่มยูววิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องสารคดีที่ต้องการทำ			
๙. กลุ่มยูววิจัยระบุถึงบทบาทของ ครูที่ปรึกษาในโครงการอย่าง ชัดเจน สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ที่สุดในกระบวนการผลิตหนังสือคดี			
๑๐. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของกลุ่มยูว วิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนและ รายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอสารคดี			

ความคิดเห็นของทีมสารคดีสถาบันรามจิตติ

.....

ชื่อ.....

เอกสารแนบที่ ๔ หลักสูตรโรงเรียนทำนองวัฒนธรรม

เอกสารแนบที่ ๕ เอกสารประกอบการอบรมการทำหนังสือคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

PowerPoint โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม

Slide ๑

Slide ๒

Slide ๓

ทำไมต้องทำหนังสือสารคดี

“ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ” เป็นสิ่งที่ทำให้เรารับรู้ถึงพลังของภาพ หรือที่เรียกกันกว่า “ภาษาภาพ”

กระบวนการทางสารคดีนี้มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ชั้นหนึ่งที่จะใช้ในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

สร้างวิจัยให้มีชีวิต

.....

Slide ๔

เรื่องต้องรู้คู่หนังสือสารคดี

สร้างหนังสือบนฐานวิจัย เดินได้ด้วยคำถาม เรียนรู้กระบวนการการผลิตหนังสือสารคดี

ฝึกการตั้งคำถามที่ดีจะนำไปสู่สารคดีที่มีคุณภาพ

โครงเรื่องดี แผนที่นำทาง ฝึกการวางโครงเรื่อง การวางแผนการเก็บข้อมูล วางแผนการทำงาน

ฝึกสัมภาษณ์ เชี่ยวชาญสังเกต ฝึกฝนเทคนิคการสัมภาษณ์ การตั้งคำถาม การสังเกต การจดบันทึก(ด้วยภาพ)

เริ่มเขียน เขียน คิดเป็นภาพ เรียนรู้เทคนิค ฝึกการเขียนบทสารคดี

เทคนิคการเล่าเรื่องด้วยภาพ

สะพานกล้องห้องยุทธจักร เรียนรู้เทคนิคกระบวนการ

การถ่ายทำสารคดีในพื้นที่ทำงาน

เล่าเนื้อ เนื้อหา เรียนรู้เทคนิคการตัดต่อ

หนังดี ต้องมีโชว์ เวทีนำเสนอ ประกวดหนังสือสารคดี

Slide ๕

หนังสือสารคดี , Documentary, Non – Fiction คือ

สารคดี คือการนำเอาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอโดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์

นักสารคดียังต้องเป็นผู้ที่ตั้งคำถามหรือประเด็นที่คนอื่น ๆ ไม่เคยรู้หรือไม่เคยสังเกต

“ความมหัศจรรย์ของมนุษย์ น่าสนใจกว่าสถานที่เสมอ”

มิติของสารคดีทั้ง 3 ด้านคือ ด้านกว้าง ด้านยาว ด้านลึก

ให้สารคดีเป็น

มากกว่าการ “เล่าเรื่อง” แต่จะเป็นการ “เล่าอารมณ์”

Slide ๖

จากยูววิจัยสู่หนังสือสารคดี

ทำหนังสือสารคดีต้องมีใครบ้าง

ฝ่ายข้อมูล

ผู้เขียนบทสารคดี

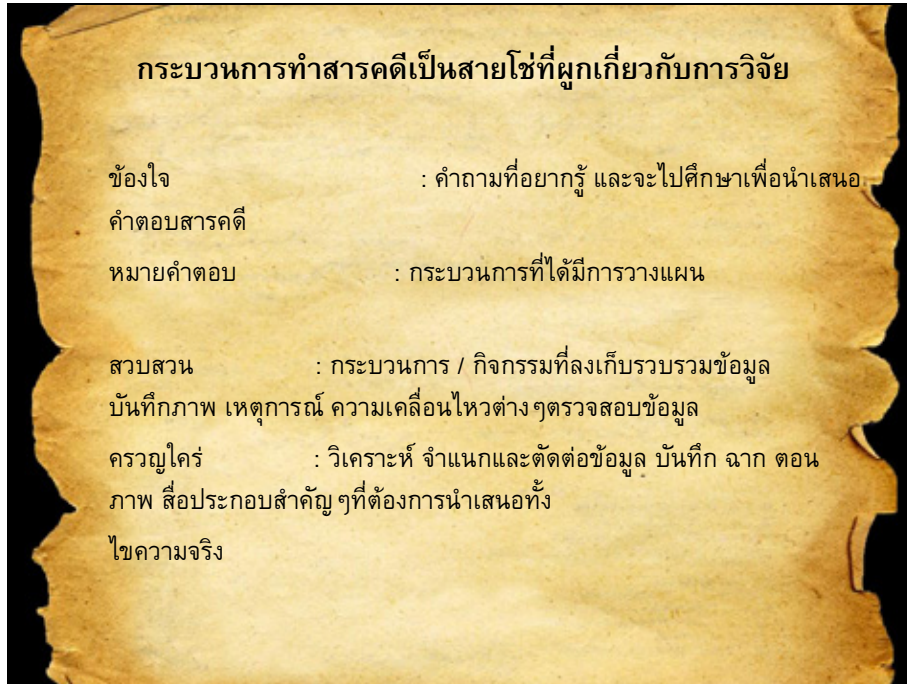
ช่างภาพ

ผู้บรรยาย หรือ พิธีกร

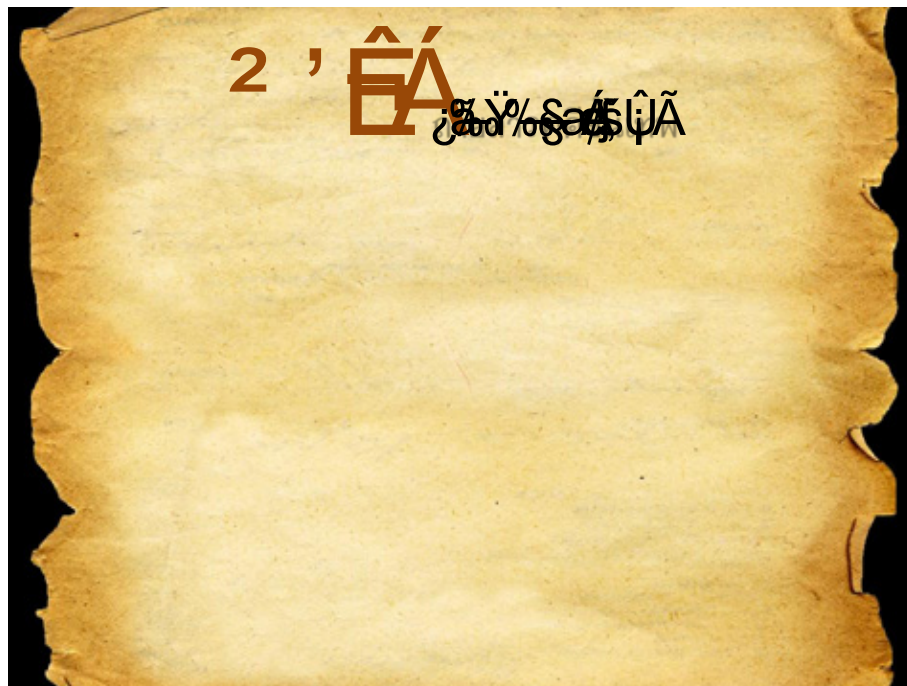
ผู้ลำดับภาพหรือทีมงานตัดต่อ

Slide ๗

Slide ๘

Slide ୯

Slide ୧୦

Slide ๑๑

การวางโครงเรื่อง เขียนบท และวางแผนการถ่ายทำ
 “คิดเป็นภาพ”

ใช้การสื่อความที่ทรงพลังด้วย “ภาษาภาพ” สื่อนามธรรมด้วยรูปธรรม

“หาจุดขายของสารคดีของเราให้เจอแล้วนำเสนอกับคนดูให้ชัดเจน”
 “จินตนาการ สำคัญกว่าความรู้ แต่อย่าที่กักเอาเองหากเราไม่รู้”

Slide ๑๒

× ~~สื่อนามธรรม~~

' ~~ภาษาภาพ~~ : ~~~S+~+~>%A T%~>-~~~

~~S' %~>, -è S' °«S S' °«Y%~> S~~

~~S' %~> S' U" B: S' -S'ce ~> S' T~>%o~~

Slide ၁၈

Slide ၁၉

Slide ୧୧

ଝି' %ଝି, ଐ, -è ଝି °, «ଝି ଝି °, «ÿ: %ଝି ଝି' .

Slide ୧୨

ଝି' %ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' : ଝି -ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' %

ଝି, ଝି' ଝି' ଝି' % ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' ଝି' %

Slide ๑๗

§' %๑๒' §' Ù' ใ้: ใ้ ใ้๑' %๑-๑๒, E

๑' %๑๒' §' Ù' ใ้: ใ้ ใ้๑' %๑-๑๒, E

' ใ้: <' > ' f Y๑๒ <- %๑

Slide ๑๘

ตัวอย่างแผนผังการคิดเป็นภาพ

<u>คิด</u>	→	<u>เป็น</u>	→	<u>ภาพ</u>
(นามธรรม)				(รูปธรรม)
(แนวคิดใหญ่)				(เหตุการณ์)
ประวัติศาสตร์ไทใหญ่				พ็อนนาก พ็อนโต

<u>คิด</u>	<u>ภาพ</u>
ประวัติศาสตร์ไทใหญ่	อัตลักษณ์ วัฒนธรรม
อัตลักษณ์ วัฒนธรรม	หมู่บ้านไทใหญ่
หมู่บ้านไทใหญ่	พ็อนนาก พ็อนโต
พ็อนนาก พ็อนโต	การสอน การสืบทอดในหมู่บ้าน

Slide ๑๙

การวางเค้าโครงเรื่อง และขั้นตอนการเขียนบทสารคดี

ข้อมูลหรือเรื่องราวที่ทำการศึกษามา อาจได้จากข้อมูลในหนังสือ การค้นคว้า หรือการพบปะพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่การสัมภาษณ์ในเรื่องราวที่เราศึกษาวิจัย

จากการเดินทางไปศึกษาสำรวจในพื้นที่จริง การพูดคุยกับแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น

จากการนำข้อมูลที่ศึกษามาแปรรูป พัฒนาแนวคิดใหม่ให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจขึ้น

Slide ๒๐

กิจกรรมฝึกวางโครงเรื่อง

ให้สมมติว่าเรามีเนื้อเรื่องสำคัญในการทำเป็นบทสารคดีอยู่ ๕ เรื่อง ให้เราลองเรียงลำดับเหตุการณ์ในหนังสือสารคดีของเราจาก ๑ - ๕ ดังตัวอย่างเรื่อง

๑

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

๒

สภาพวิถีชีวิตชุมชนไทใหญ่ในปัจจุบัน

๓

การฟื้นคืนประวัติศาสตร์ของชุมชนไทใหญ่

๔

กิจกรรมของเด็กและเยาวชน

๕

คำพูด ความคิดเห็น คามรู้สึก

Slide ๒๑

เมื่อเราได้วางโครงเรื่องคร่าว ๆ ไว้แล้วก็มาถึงขั้นตอนการจัดเรียงใหม่โดยมีหลักคิดอยู่ว่า

ประโยคแรกหรือเนื้อเรื่องแรกต้องดึงดูดผู้ชมได้มากที่สุด
เนื้อเรื่องสัมพันธ์สอดคล้อง และไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น
มีบทสรุปที่กินใจ

Slide ๒๒

12 กระบวนท่า เคล็ดวิชาเขียนบท

คิดให้ลึก	อย่าคิดแทนคนอื่น
รู้สึกให้มาก	ยื่นหยัดข้อตรง
ฝากแรงบันดาลใจ	ลุ่มหลงให้สุดใจ
ทำทนายคนดู	เรียบง่ายไม่ผิด
รู้ค่ารายละเอียด	ติดตาม ตรึงใจ
ละเอียดกับชีวิต	ไม่มีคำว่าคอย

Slide ๒๓

การเขียนบทสารคดี

บทสารคดี (Script) แบบไม่เป็นทางการ

บทสารคดี “บ้านป่าเหมี้ยง”

ดนตรีพื้นบ้านขึ้น
 บรรยายภาคเช้าในวันที่มีชีวิตชีวาว่าทุกวันโดยเฉพาะเด็ก ๆ ในกลุ่ม “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านป่าเหมี้ยง
 ขวัญกับเพื่อน ๆ และคุณครู กำลังเตรียมตัวกันอย่างขะมักเขม้นเพราะวันนี้เราจะย้ายห้องเรียนไปหมู่บ้านป่า
 เหมี้ยงบนดอยสูงกันละ
 (ตัดเป็นภาพการเดินทาง)
 แดดกำลังสบบาย เหล่าพ่อ ๆ ผู้ใหญ่บ้าน อบต ปราชญ์ชุมชน ก็พร้อมกันที่โรงเรียนบ้านป่าเหมี้ยง น้อง
 สันทนา ให้เด็ก ๆ ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านป่าเหมี้ยง และวิถีชีวิตพื้นบ้านของผู้คนในอดีตอย่าง
 เต็มใจ
 (ภาพวงสนทนา)
 เด็ก ๆ ยิ่งคุยยิ่งสนุก ยิ่งซักถามก็ยิ่งสงสัยใคร่รู้ไปเรื่อย ๆ เหล่าพ่อ ๆ ก็พลอยมีความสุขที่ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ
 ไปด้วย
 (บทสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน) Fade out)

Slide ๒๔

บทสารคดี (Script) แบบทางการ

บทสารคดี “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บ้านป่าเหมี้ยง”

หน้าที่	ภาพ	บทบรรยาย
		บรรยายภาคเช้าในวันที่มีชีวิตชีวาว่าทุกวันโดยเฉพาะเด็ก ๆ ในกลุ่ม “ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นบ้านป่าเหมี้ยง” น้อง...กับเพื่อน ๆ โรงเรียนเมืองปาน อ.แจ้ซ้อน จ. ลำปาง กำลังเตรียมตัวกันอย่างขะมักเขม้นเพราะวันนี้เราจะย้าย “ห้องเรียนประวัติศาสตร์ “ ไปหมู่บ้านป่าเหมี้ยงบนดอยสูงกันละ
	(fade out)	แดดกำลังสบบาย เหล่าพ่อ ๆ ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชุมชน ก็พร้อมกันที่ โรงเรียนบ้านป่า เหมี้ยง ตั้งวงพูดคุยสนทนาอย่างเป็นกันเอง ให้เด็ก ๆ ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านป่าเหมี้ยง และวิถีชีวิตพื้นบ้านของผู้คนในอดีต อย่างเต็มใจ
	(fade out)	เด็ก ๆ ยิ่งคุยยิ่งสนุก ยิ่งซักถามก็ยิ่งสงสัยใคร่รู้ไปเรื่อย ๆ เหล่าพ่อ ๆ ก็พลอยมีความสุข ที่ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไปด้วย

Slide ๒๕

การจัดการข้อมูลภาพ

ตัวอย่างการคิวภาพสารคดี

ลำดับ	ภาพ	สถานที่ / เวลา		หมายเหตุ
๑.	หมู่บ้านแม่กำปองยามเช้า	บนดอยสะแกต ๕.๓๐ น. วัดแม่กำปอง ๖.๐๐ น.	/ /	พ่อผู้ใหญ่นัดหมายกันที่วัดตอนเช้า
๒.	ชาวบ้านมาทำบุญที่วัด	วัดแม่กำปอง ๖.๐๐ น.	/	
๓.	ชาวบ้านเก็บใบเหมียง	ในหมู่บ้านแม่กำปอง ๑๐.๐๐ น.		
๔.	สัมภาษณ์พ่อพรหมมินทร์ (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่กำปอง)	บ้านพ่อผู้ใหญ่ ๑๕.๐๐ น.		มือถือ ๐๘๑-๗๔๕๖๕xx
๕.	งานเลี้ยงต้อนรับนักท่องเที่ยว	โรงเรียนในหมู่บ้าน ๑๕.๐๐ น.		

Slide ๒๖

เทคนิคการถ่ายทำ : รู้จักกล้อง มุมมอง เทคนิค

(ถ่ายอย่างไรให้ง่ายต่อการตัดต่อ)

ในขณะที่ถ่ายภาพ รักษากล้องให้นิ่งเสมอเท่าที่เราจะสามารถทำได้
พึงรักษาแนวระนาบของภาพกับระดับเส้นขอบฟ้า

รักษาช่วงการบันทึกภาพในเวลาที่เหมาะสม
จัดองค์ประกอบภาพให้สื่อความหมายและสวยงาม

- การรักษาที่ว่างด้านหน้าของวัตถุ หรือบุคคลที่ถ่ายทำในระยะเวลาที่เหมาะสม
- การรู้จักเปลี่ยนมุมมองบ้างจะช่วยให้เราสามารถทำให้ภาพเหตุการณ์ดูน่าสนใจขึ้น

Slide ๒๗

เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อเล่าเรื่องราว

การถ่ายมุมกว้างเพื่อสื่อให้เห็นสถานที่ว่าเป็นที่ไหน
: Long Shot / Zoom / Pan

ถ่ายให้สื่อถึง "ใคร" : Close up / Tilt

การสื่อภาพให้เห็นช่วงเวลา

ถ่ายภาพเพื่อเล่าเหตุการณ์ อะไร หรืออย่างไร

Slide ๒๘

ตากล้องต้องรู้

(จริงๆก็ควรรู้อันทุกคน)

การเคลื่อนไหวกล้อง

- Pan
- Tilt (Tilting)
- Dolly
- Trucking or Tracking
- Crane Shot
- Hand – held - camera

Scene Sizes ขนาดภาพ

- Extreme Long Shot
- Long Shot (LS)
- Medium Shot(MS)
- Close up Shot (CU)
- Extra Close Up

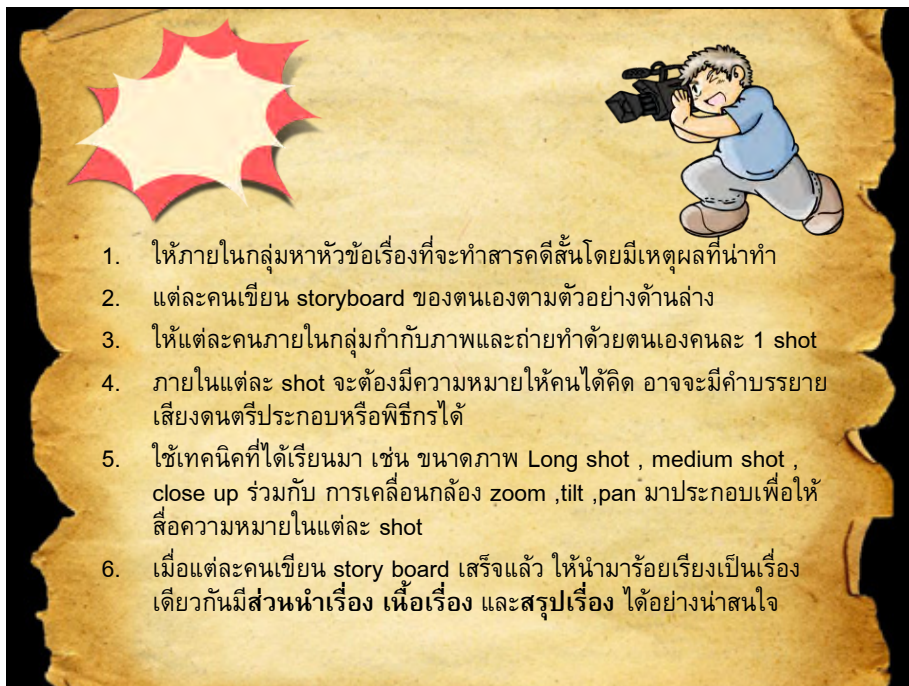
การเคลื่อนไหวเลนส์

- Zoom in
- Zoom out
- Shift Focus

Slide ๒๙

Slide ๓๐

1. ให้ภายในกลุ่มหาหัวข้อเรื่องที่จะทำสารคดีสั้นโดยมีเหตุผลที่น่าทำ
2. แต่ละคนเขียน storyboard ของตนเองตามตัวอย่างด้านล่าง
3. ให้แต่ละคนภายในกลุ่มกำกับภาพและถ่ายทำด้วยตนเองคนละ 1 shot
4. ภายในแต่ละ shot จะต้องมีความหมายให้คนได้คิด อาจจะมีคำบรรยายเสียงดนตรีประกอบหรือพิธีกรได้
5. ใช้เทคนิคที่ได้เรียนมา เช่น ขนาดภาพ Long shot , medium shot , close up ร่วมกับ การเคลื่อนกล้อง zoom ,tilt ,pan มาประกอบเพื่อให้สื่อความหมายในแต่ละ shot
6. เมื่อแต่ละคนเขียน story board เสร็จแล้วให้นำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันมีส่วนนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง ได้อย่างน่าสนใจ

Slide ๓๑

ฉากที่ 1
สื่อความ ต้องการนำเรื่องให้ผู้ชมได้ทราบประวัติคร่าวๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์
เทคนิค จากห้องทำมาให้เห็นพิธีกร
ขนาดภาพ
คำบรรยาย "ตอนนี้เราก็ออยู่ที่บ้านของคุณลุงมงคล ผู้ที่อุทิศตนเพื่อสืบสานงานศิลป์ให้สิ่งสื่อไปถึงต่างแดน"
ดนตรี จังหวะมันต้องถอน (ปอยฝ้าย)
ผู้กำกับ ด.ช. เคน ทีละดุด

Slide ๓๒

การตัดต่อ (Editing)

อุปกรณ์ที่จำเป็นในการตัดต่อ

Firewire card (IEEE)

Slide ๓๓

โปรแกรมสำหรับตัดต่อ

Window movie maker

Final Cut Pro

Avid

Edius

Adobe Premier

Ulead

ฯลฯ

Slide ๓๔

เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการตัดต่อ

Cut คือ การนำภาพหลายภาพมาต่อกันเพื่อแสดงความต่อเนื่องของการกระทำตั้งแต่ต้นจนจบ หรือใช้ตัดเมื่อต้องการเปลี่ยนไปสู่ฉากอื่นในทันทีทันใด

Quick cut คือ การตัดภาพเร็ว

Flash cut คือ การตัดภาพแวบสลับกับอีกภาพหนึ่งที่ใช้ยื่นพื้น นิยมใช้สื่อความหมายถึงการคิดกลับไปสู่อดีต

Fade in คือ การเริ่มภาพจากมิดสทินแล้วค่อยๆ สว่างขึ้น

Fade out คือ การที่ภาพค่อยๆ มืดลงจนกลายเป็นภาพมิดสทิน

Dissolve คือ การที่ภาพหนึ่งค่อยๆ จางหายไป ในลักษณะที่ภาพใหม่กำลังซ้อน และค่อยๆ ปรากฏชัดขึ้นมาแทนที่

Wipe คือ การที่ภาพเดิมถูกปาดออกไปด้วยภาพใหม่ที่เข้ามาแทนที่

Split Screen เป็นการแบ่งจอภาพให้มีหลายส่วน และมีภาพหลายภาพปรากฏพร้อมๆ กัน แต่อยู่ต่างจุดกัน เพื่อแสดงความหลากหลายของภาพให้ดูน่าสนใจ

Montage คือ เทคนิคที่ทำให้ภาพหลายๆ ภาพ มีการเหลื่อมซ้อนทับกัน

Slide ๓๕

เสียงประกอบสำหรับหนังสือการ์ตูน

ข้อมูล + อารมณ์ = ความทรงจำที่ติดแน่นทนนาน

เสียงพูด (Dialogue) และ เสียงบรรยาย (Narration)

เสียงดนตรี หรือ ดนตรีประกอบ (Music)

เสียงประกอบ (Sound Effect)

ดนตรีประกอบนั้นต้องให้ความสำคัญมากกว่าการแคเอาเพลงอะไรก็ได้ที่เราชอบเปิดคลอไปเฉยๆ การเลือกเสียงหรือดนตรีประกอบที่มีพลังนั้นต้องเกิดจากการ “ฟัง” ที่หลากหลาย และมีจินตนาการที่มากพอทำให้เราสามารถเลือกใช้เพลงประกอบได้อย่างเหมาะสมเพื่อประกอบและเพิ่ม “พลัง” ให้กับหนังสือการ์ตูนของเรา

Slide ๓๖

องค์ประกอบอื่นๆในสารคดี

Graphic

ข้อความ

รูปภาพ

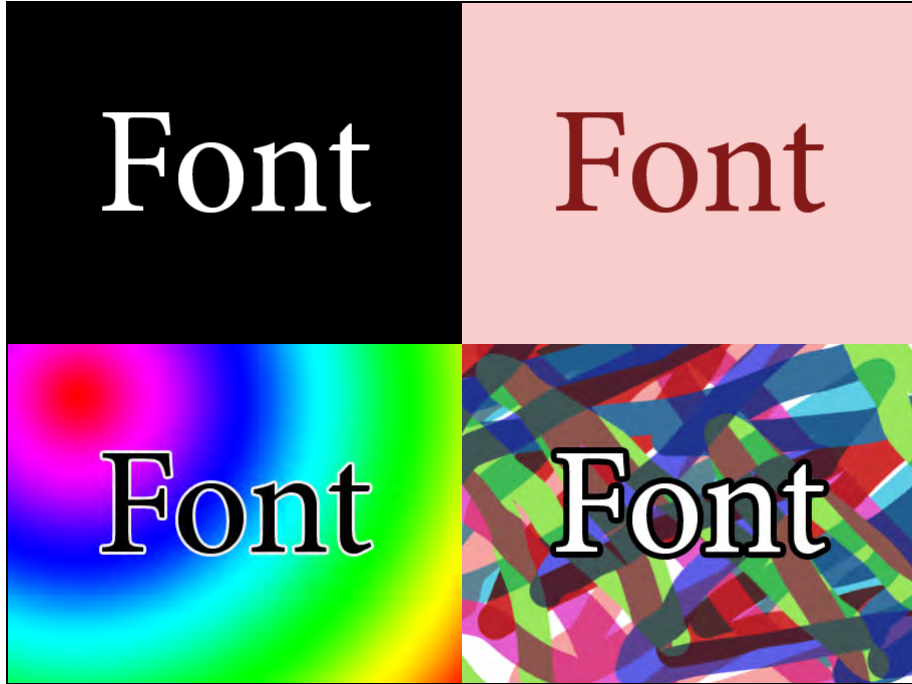
รูปร่าง รูปทรงต่าง ๆ

พืงค้ำนึ่งอยู่เสมอว่าการเพิ่มเติม Graphic ต่าง ๆ ลงไปในตัวหนังสือนั้นควรมีความเหมาะสมและมีความหมายเพื่อการสื่อสารเพราะนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์ในการสื่อความแล้วยังจะสร้างความสับสนให้คนอื่นอีกด้วย

Slide ๓๗

Slide ๓๘

Slide ๓๙

ตั้งคำถามจากเรื่องราวที่อยากนำเสนอ

“บูเกะยาลอ”

- “บูเกะยาลอ” คืออะไร มีความสัมพันธ์กับ “ยะลา” อย่างไร
 ในเมืองยะลา ยังมีทายาทเก่าเมืองเก่าอยู่จริงหรือ เขาคนนั้นเป็นใคร
 วิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนเป็นอย่างไร
 จากอดีตถึงปัจจุบันมีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง

(เล่าความรู้สึก แง่คิดของเราต่อประวัติศาสตร์ และเรื่องราวที่ค้นพบ)
 (เราอยากฝากข้อคิดหรือคำถามอะไรให้คุณ)

Slide ๔๐

“บูเกะยาลอ” ฉากที่

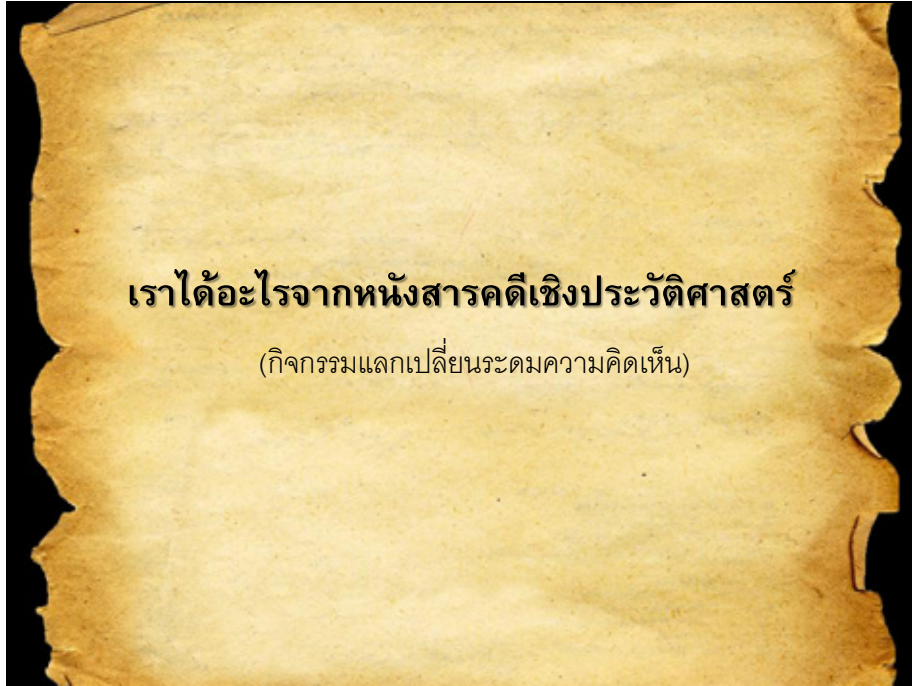
- “บูเกะยาลอ” คืออะไร มีความสัมพันธ์กับ “ยะลา” อย่างไร

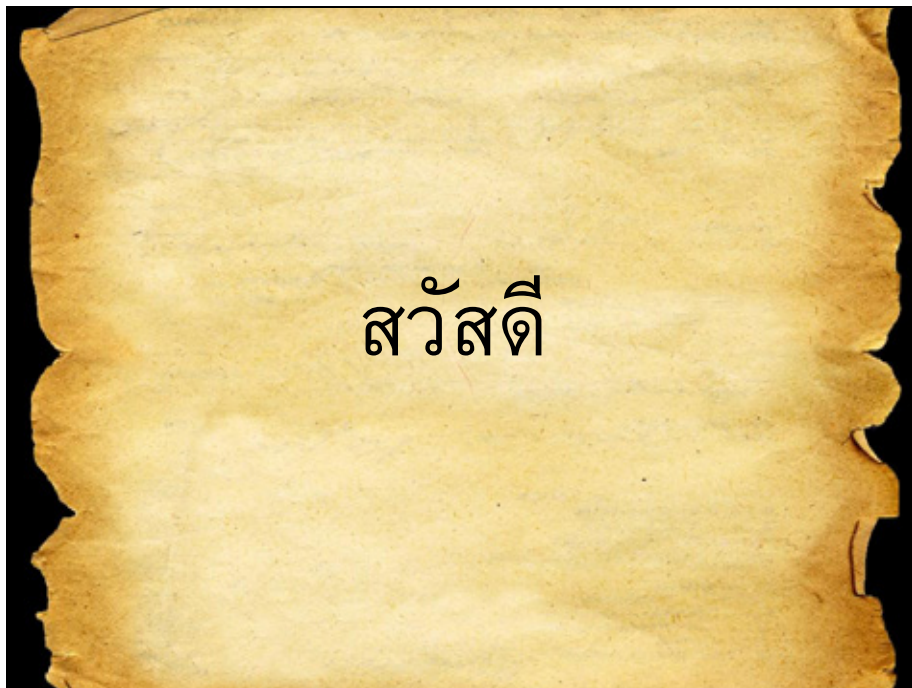
(ภาพสมมติ)

เพลง

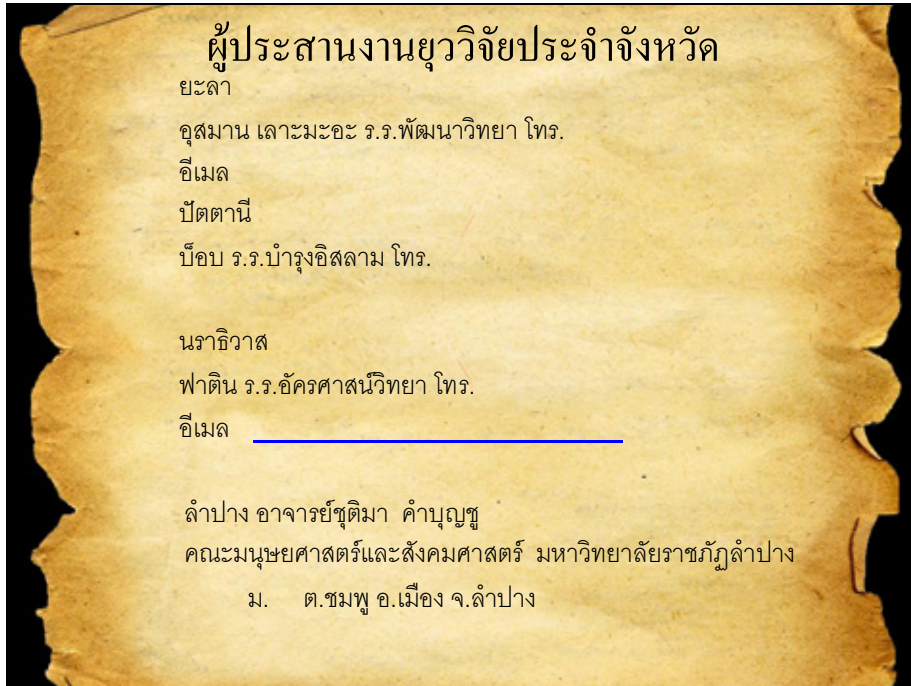
Slide ๔๑

Slide ๔๒

Slide ๔๓

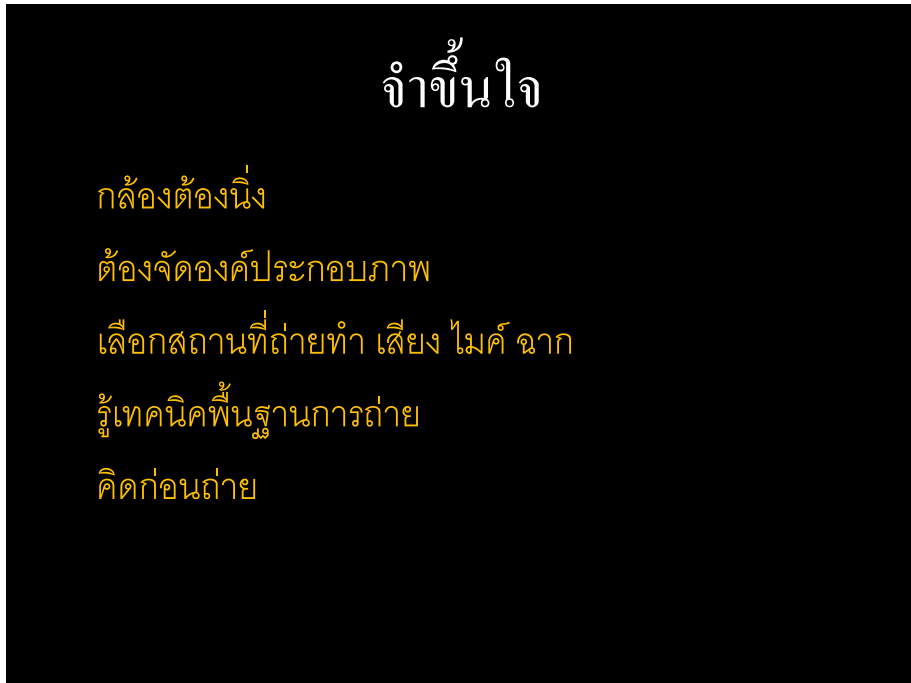

PowerPoint เทคนิคควรรู้สำหรับการถ่ายภาพสารคดี

Slide ๑

Slide ๒

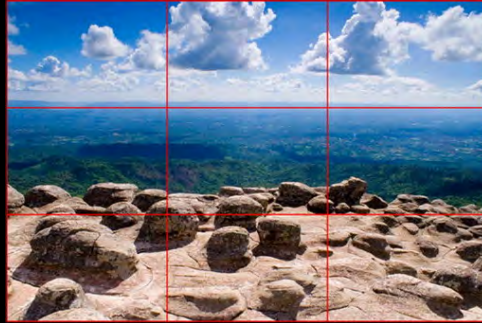

Slide ๓

๑. กว้างต้องนิ่ง

ในขณะที่ถ่ายพื้รักษากว้างให้นิ่งที่สุดเท่าที่จะทำได้
อาจจะใช้ขาตั้งกล้องช่วยให้การถ่ายด้วย

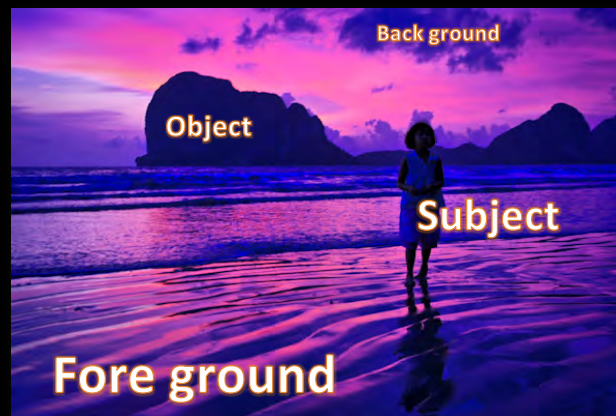
รักษาระดับเส้นขอบฟ้าอยู่เสมอ อย่าให้เอียง

Slide ๔

๒. จัดองค์ประกอบภาพ

การจัดวางวัตถุหรือบุคคลลงไปกรอบสี่เหลี่ยม โดยมุ่งจุดสนใจ
ขอผู้ชมไปยังวัตถุหรือบุคคลนั้นๆ

Slide ๕

จัดองค์ประกอบภาพ

กฎสามส่วน

เราจะแบ่งช่องออกเป็นสามส่วนเท่าๆ กันทั้งแนวตั้ง แนวนอน เพื่อวางแบบในส่วนริมซ้ายหรือขวา ขึ้นอยู่กับแบบหันหน้าไปทางใด

Slide ๖

จัดองค์ประกอบภาพ

กฎสามส่วน เน้นความสวยของฟ้าให้สองส่วน พื้นดินหนึ่งส่วน

Slide ๗

จัดองค์ประกอบภาพ

กฎสามส่วน เน้นความสวยด้านล่างให้สองส่วน ท้องฟ้าหนึ่งส่วน

Slide ๘

จัดองค์ประกอบภาพ

จุดตัด ๙ ช่อง วางแบบลงที่จุดตัด เพื่อดึงความสนใจ

Slide ๙

จัดองค์ประกอบภาพ

จุดตัด ๙ ช่อง

ขอบคุณ

Slide ๑๐

๑.เลือกสถานที่

ถ่ายสัมภาษณ์ หน้าต้องไม่มีด ไม่ย้อนแสง

ฉากหลังควรเกี่ยวข้องกับผู้ที่สัมภาษณ์ และไม่รกหูรกตา
ไม่มีสิ่งอื่นมาดึงจุดความสนใจของผู้พูด

ต้องไม่มีเสียงรบกวน หาสถานที่สงบถ่ายสัมภาษณ์
(หากมีเสียงรบกวนขณะสัมภาษณ์ ขอท่านสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง)

ใช้ไม้ค้ำจากกล้องไปสัมภาษณ์ เพื่อคุณภาพที่ดีกว่า

Slide ๑๑

ตัวอย่างการสัมภาษณ์

Slide ๑๒

๔.เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

การเคลื่อนไหวกล้อง

การเคลื่อนไหวเลนส์

Slide ๑๓

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

- Extreme Long Shot
- Long Shot (LS)**
- Medium Shot (MS)**
- Close up Shot (CU)**
- Extra Close Up

Slide ๑๔

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Long Shot (LS) ภาพกว้างมาก มักเป็นสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
ทำให้รู้ว่าสถานที่แห่งนั้นคือ **“ที่ไหน” (Where)**

Slide ๑๕

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Medium Shot (MS) ภาพขนาดไม่กว้างมาก เห็นฝูงชนเดินไปมา ทำโน่นทำนี่ ทำให้รู้ว่ากำลังทำอะไรกันอยู่ **“ทำอะไร” (What)**

Slide ๑๖

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Close up Shot (CU) ภาพขนาดแคบ เห็นรูปร่างหน้าตา เห็นรายละเอียดสิ่งที่ทำ เช่น อากัปกิริยาและอารมณ์ตัวละคร **“ใคร” (Who)**

Slide ๑๗

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

ขนาดภาพ (Scene Sizes)

Extream Close up Shot (ECU) ภาพขนาดแคบมาก เห็นสีหน้าแววตา เห็นรายละเอียด
สิ่งที่ทำ เห็นอารมณ์ตัวละครชัดเจน ลวดลายของชุดมโนรา “อย่างไร” (How)

The slide features three distinct images demonstrating the Extreme Close Up Shot (ECU) technique. On the left is a close-up of a baby's face, showing its eyes and nose in detail. On the right, there are two smaller images stacked vertically: the top one shows a young child's face with hair partially covering their eyes, and the bottom one shows a close-up of a yellow fabric with intricate patterns.

Slide ๑๘

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวกล้อง

Slide ๑๙

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวกล้อง

เป็นการเคลื่อนไหวกล้องจากจุดศูนย์กลาง จากจุด A ไปจุด B ตามแนว “นอน” โดยที่จุด A และ B ต้องมีวัตถุหรือบุคคลที่ต้องการสื่อ

WWW.POPPO-RANKING.NET

Slide ๒๐

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวกล้อง

เป็นการเคลื่อนไหวกล้องจากจุดศูนย์กลาง จากจุด A ไปจุด B ตามแนว “ตั้ง” โดยที่จุด A และ B ต้องมีวัตถุหรือบุคคลที่ต้องการสื่อ

Slide ๒๑

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนเลนส์

Zoom in

Zoom out

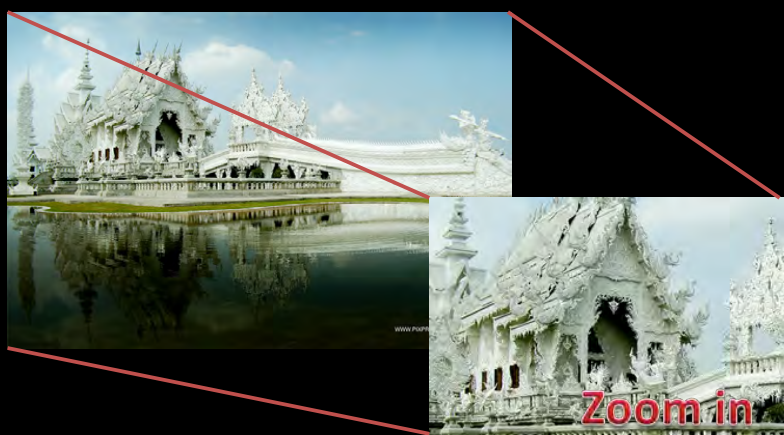
Shift Focus

Slide ๒๒

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวเลนส์

เป็นการเคลื่อนไหวเลนส์ของกล้อง เพื่อเปลี่ยนขนาดภาพ จาก กว้าง เป็น แคบ โดยที่ต้องมีจุดหมายของการ **Zoom in**

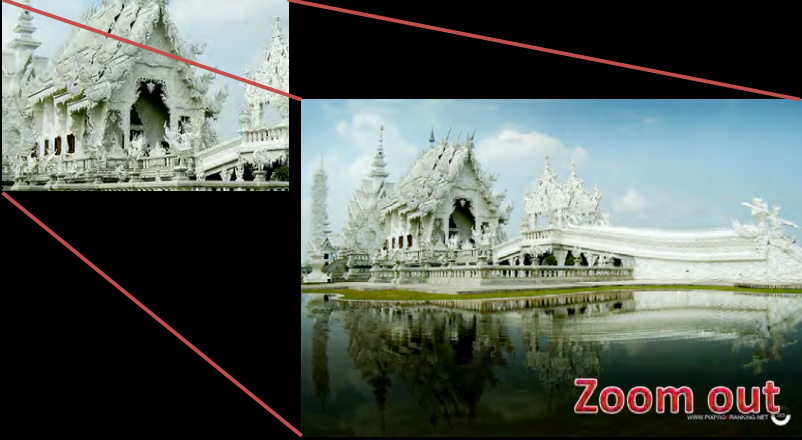
The diagram shows two photographs of a white temple complex. The top-left photo is a wide shot showing the entire temple and its reflection in a body of water. A red line indicates a zoom-in action towards the right. The bottom-right photo is a zoomed-in shot of the temple's intricate architectural details, with the text "Zoom in" written in red below it.

Slide ๒๓

เทคนิคพื้นฐานการถ่าย

การเคลื่อนไหวเลนส์

เป็นการเคลื่อนไหวเลนส์ของกล้อง เพื่อเปลี่ยนขนาดภาพ
จาก แคบ เป็น กว้าง โดยที่ต้องมีจุดหมายของการ **Zoom out**

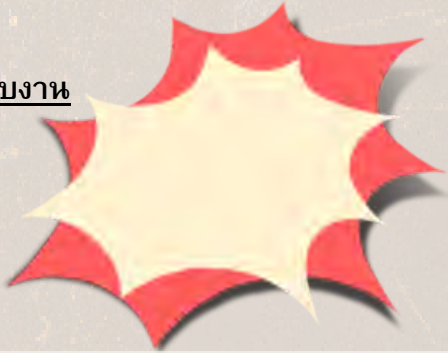

Slide ๒๔

๕.คิดเป็นภาพ

จากบทสารคดี ตัวหนังสือ รูปภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว
คิดก่อน ดูมุมกล้อง ช้อมถ่ายจนคิดว่า **“สื่อได้ตรงที่ตั้งใจ”**

ใบงาน

คำชี้แจง

1. ให้ภายในกลุ่มหาหัวข้อเรื่องที่จะทำสารคดีสั้นโดยมีเหตุผลที่น่าทำ
2. แต่ละคนเขียน storyboard ของตนเองตามตัวอย่างด้านล่าง
3. ให้แต่ละคนภายในกลุ่มกำกับภาพและถ่ายทำด้วยตนเองคนละ ๑ shot
4. ภายในแต่ละ shot จะต้องมีความหมายให้คนได้คิด อาจจะมีคำบรรยาย เสียงดนตรีประกอบหรือพิธีกรได้
5. ใช้เทคนิคที่ได้เรียนมา เช่น ขนาดภาพ Long shot , medium shot , close up ร่วมกับการเคลื่อนกล้อง zoom , tilt , pan มาประกอบเพื่อให้สื่อความหมายในแต่ละ shot
6. เมื่อแต่ละคนเขียน story board เสร็จแล้วให้นำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันมี ส่วนหน้าเรื่อง เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง ได้อย่างน่าสนใจ

ตัวอย่าง

ฉากที่ ๑

สื่อความ : ต้องการนำเรื่องให้ผู้ชมได้ทราบประวัติคร่าวๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์

เทคนิค : Tilt down จากท้องฟ้ามาให้เห็นพิธีกร

ขนาดภาพ : Medium shot

คำบรรยาย : “ตอนนี้เราก็คืออยู่ที่บ้านของคุณลุงมงคล ผู้ที่อุทิศตนเพื่อสืบสานงานศิลป์ให้เลื่องลือไปถึงต่างแดน”

ดนตรี : จังหวะมันต้องถอน (ปอยฟ้า)

ผู้กำกับ : ด.ช. เคน ทีละคุณ

(ปล. ทดลองถ่ายดูก่อนเริ่มกดปุ่ม **REC** “คิดก่อนถ่าย” นะครับ อย่าลืม ^^)

เอกสารแนบที่ ๖ กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังสือคดีวัฒนธรรมภาคต่าง ๆ

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังสือเขตภาคเหนือ

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี
 โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ
วันศุกร์ที่ ๒๙-๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ เวลา ๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วันศุกร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๓

๘.๓๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ - ๙.๓๐ น.	อาจารย์ชุตินา คำบุญชู หัวหน้าโครงการยูวีวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดลำปาง กล่าวต้อนรับและนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ
๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดีครั้งที่ ๑ โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคเหนือ โดยนายกิตติคุณ กิตติอมรกุล และนายธนาวัฒน์ วายจูด
๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	การฝึกปฏิบัติการ(work shop) เรื่อง “เทคนิคการถ่ายทำ การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการสัมภาษณ์”
๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น.	รวมกลุ่มแบ่งหัวข้อลงพื้นที่ซ้อม ถ่ายทำ สัมภาษณ์
๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มลงพื้นที่สัมภาษณ์ ถ่ายทำจริง (รอบห้องประชุม)
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	กิจกรรมกลุ่ม “โชว์ผลงานช่วงเช้าแต่ละกลุ่ม” วิทยากรให้ข้อเสนอแนะ
๑๓.๓๐ - ๑๔.๐๐ น.	กิจกรรมปรับโครงสร้างเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่ โดยนายสรชัย หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจูด
๑๓.๓๐ - ๑๔.๓๐ น.	กิจกรรมกลุ่ม “วางแผนเก็บข้อมูลและถ่ายทำ” วิทยากรเข้าประจำทุกกลุ่ม
๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น.	พักรับประทานของว่าง
๑๔.๔๕ - ๑๖.๐๐ น.	นำเสนอโครงร่างสคริปท์ และแผนการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม
๑๖.๐๐ น.	สรุปการอบรม

วันเสาร์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

- ๘.๓๐ – ๙.๐๐ น. ลงทะเบียน
- ๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น. **(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ” ช่วงที่ ๑**
โดย นายสรชัย หนองตรุด นายธนาวัฒน์ วยาจุต
- ๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๐.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. แบ่งกลุ่ม **work shop** เทคนิคเฉพาะด้าน
กลุ่มที่ ๑ เทคนิคการตัดต่อ โดย วิทยากรทีมตัดต่อ
กลุ่มที่ ๒ เทคนิคการถ่ายภาพ โดย วิทยากรทีมถ่ายภาพ
กลุ่มที่ ๓ เทคนิคการเขียนสคริปต์และอัดเสียงบรรยาย โดย วิทยากรทีม สคริปต์
และบทบรรยาย
- ๑๒.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. รับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารกลางวัน)
- ๑๒.๓๐ – ๑๔.๐๐ น. **(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ” ช่วงที่ ๒**
โดย นายสรชัย หนองตรุด นายธนาวัฒน์ วยาจุต
- ๑๔.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. นำเสนอ **TEASER** หนึ่ง (ตัวอย่างหนึ่งของแต่ละโรงเรียน)
โดยนายเก็นศักดิ์ ศรีสวย และคณะ
- ๑๕.๐๐ – ๑๕.๓๐ น. แบ่งกลุ่มพบพี่เลี้ยงประจำกลุ่มติดตามงานความคืบหน้า
- ๑๕.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. สรุปการอบรมโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี
โดยดร.จุฬารกรณ์ มาเสถียรวงศ์ รองผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ
- ๑๖.๐๐ น. เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพลประจำโรงเรียน

* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑
 โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วันอังคารที่ ๙ พฤศจิกายน – วันพุธที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เวลา ๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันอังคารที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๙.๓๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ น.	แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคอีสาน โดย นายคัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์
๙.๑๐ – ๙.๓๐ น.	อาจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม กล่าวต้อนรับ
๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคอีสาน โดยนายธนาวัฒน์ วายจุต และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวຍ
๑๐.๐๐ – ๑๑.๓๐ น.	<u>(work shop) “การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการตั้งคำถาม”</u> โดย ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ นายสรรัชย์ หนองตรุด และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวຍ
๑๑.๓๐ – ๑๑.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๑.๔๕ – ๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมการตั้งคำถามเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่ โดยนายสรรัชย์ หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจุต
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	(work shop) เรื่อง “กระบวนการและเทคนิคการถ่ายทำ การลงพื้นที่ภาคสนาม” โดย นายธนาวัฒน์ วายจุต นายจิรศักดิ์ อุดหนุน และนายสรรัชย์ หนองตรุด
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (๑ กลุ่ม ๑ เรื่องเล่า)
๑๖.๐๐ – ๑๖.๓๐ น.	สรุปการอบรม นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น
๑๗.๓๐ น.	รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
๑๘.๓๐ – ๒๐.๓๐ น.	ฉายผลงาน “ปล่อยของ ลองโซว์” (ให้ข้อเสนอแนะการถ่ายทำโดยวิทยากร)
๒๐.๓๐ น.	นัดหมายกิจกรรมวันพรุ่งนี้ (สวดมนต์ เข้านอน)

วันหยุดที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

- ๘.๓๐ น. ลงทะเบียน
- ๙.๐๐ – ๙.๓๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และชี้แจงกำหนดการอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑ โรงเรียนทำหนังสือสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคอีสาน
โดยนายนายธนาวัฒน์ วายจุต และนายเก็นศักดิ์ ศรีสวຍ
- ๙.๓๐ – ๑๑.๐๐ น. การฝึกปฏิบัติการ (work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อ การเลือกดนตรีประกอบ การใส่เอฟเฟกต์” โดย นายสรรัชย์ หนองตรุด
นายธนาวัฒน์ วายจุต และนายจรัสศักดิ์ อุดหนุน
- ๑๑.๐๐ – ๑๑.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๑.๑๕ – ๑๒.๐๐ น. กิจกรรมปรับโครงสร้างเตรียมความพร้อมสู่การวางแผนลงพื้นที่
โดย นายสรรัชย์ หนองตรุด และนายธนาวัฒน์ วายจุต
- ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- ๑๓.๐๐ – ๑๓.๓๐ น. การวางแผนการเก็บข้อมูล และถ่ายทำ โดย นายสรรัชย์ หนองตรุด
- ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. กิจกรรมกลุ่ม “วางแผนเก็บข้อมูลและถ่ายทำ” วิทยากรเข้าประจำทุกกลุ่ม
- ๑๔.๓๐ – ๑๕.๓๐ น. นำเสนอโครงสร้าง และแผนการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม
- ๑๕.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. สรุปการอบรม
- ๑๖.๐๐ น. เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพละประจำโรงเรียน (วันที่ ๑) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ ๒)

* คุณครูที่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

กำหนดการอบรมโรงเรียนทำหนังเขตภาคกลางและตะวันตก

กำหนดการ การอบรมกระบวนการผลิตสารคดี ครั้งที่ ๑
 โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคกลาง
วันเสาร์ที่ ๒๒ มกราคม – วันอาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔
 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

วันเสาร์ที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔

- ๙.๓๐ – ๙.๐๐ น. ลงทะเบียน
- ๙.๐๐ น. แนะนำกระบวนการอบรมผลิตสารคดี
ครั้งที่ ๑ โครงการโรงเรียนทำหนังสารคดีวัฒนธรรม ปีที่ ๒ เขตภาคกลาง
โดย นายเก็นศักดิ์ ศรีสวย
- ๙.๑๐ – ๙.๓๐ น. รองศาสตราจารย์ดวงพร คำคุณวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย กล่าว
ต้อนรับคณะครูและนักเรียนที่เข้าร่วมอบรม
- ๙.๓๐ – ๑๐.๐๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ “เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนังภาคกลาง”
โดยนายคูปัญญ ศกฤตนาท และคณะ
- ๑๐.๓๐ – ๑๑.๓๐ น. (work shop) “เทคนิคเก็บภาพอย่างไรให้หนังสารคดีสวยไม่แพ้มือโปร”
โดย นายธนาวัฒน์ วายจุต และนายจิรศักดิ์ อุดหนุน
- ๑๑.๓๐ – ๑๑.๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๑.๔๕ – ๑๒.๓๐ น. (work shop) “กลยุทธ์การเขียนสคริปท์หนังสารคดีอย่างเขียน”
โดย ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และนายสรราชย์ หนองตรุด
- ๑๒.๓๐ – ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารกลางวัน)
- ๑๓.๐๐ – ๑๓.๓๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ “แบ่งกลุ่มโรงเรียนทำหนังทะยานสู่ Hollywood”
โดยนายคูปัญญ ศกฤตนาท และคณะ
- ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น. (work shop) “เทคนิคการคิดเป็นภาพ”
โดย นายสรราชย์ หนองตรุด
- ๑๔.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. (work shop) “ผู้กำกับมือใหม่ one-man/ one-short” แบ่งกลุ่มลงพื้นที่ถ่ายทำจริง (๑
กลุ่ม ๑ เรื่อง) โดย นายสรราชย์ หนองตรุดและนายเก็นศักดิ์ ศรีสวย
- ๑๖.๓๐ น. นัดหมายกิจกรรมช่วงเย็น โดย นายเก็นศักดิ์ ศรีสวย
- ๑๗.๐๐ – ๑๗.๓๐ น. รับประทานอาหารเย็นเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารเย็น)
- ๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยนายคูปัญญ ศกฤตนาท และคณะ
- ๑๘.๐๐ – ๒๐.๓๐ น. ฉายผลงานสารคดี ๑ กลุ่ม ๑ เรื่อง
(ให้ข้อเสนอแนะการถ่ายทำโดยผู้กำกับ พิธีกรโทรทัศน์ และนักสารคดีชื่อดัง)

- ๒๐.๓๐ – ๒๐.๔๕ น.   สรุปกิจกรรม **one-man/ one-short** โดย นายสรราชย์ หนองตรุด
 ๒๐.๔๕ น.   นัดหมายกิจกรรมวันพรุ่งนี้ (แยกย้ายกันกลับที่พัก ณ บ้านผู้หว่าน สามพราน)
 โดย นายเกินศักดิ์ ศรีสววย

อาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔

- ๖.๓๐ – ๗.๐๐ น.   โยคะรับอรุณ โดย วิทยากรผู้เชี่ยวชาญการเล่นโยคะมานานับ ๑๐ ปี
 ๗.๐๐ – ๘.๓๐ น.   กิจกรรมส่วนตัว รับประทานอาหารเช้า
 ๘.๓๐ น.   พร้อมเพรียงกัน ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์
 ๘.๓๐ – ๙.๐๐ น.   กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ **“เร้าพลังกลุ่ม โรงเรียนทำหนังสือภาคกลาง”**
 โดยนายคูปัญญ ศกุนตนาท และคณะ
 ๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น.   **(work shop) เรื่อง “เทคนิคการตัดต่อเบื้องต้น”**
 โดย นายสรราชย์ หนองตรุด นายธนาวัฒน์ วยาจุต
 ๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น.   พักรับประทานอาหารว่าง
 ๑๐.๐๐ – ๑๑.๓๐ น.   แบ่งกลุ่ม **work shop** เทคนิคเฉพาะด้าน
 กลุ่มที่ ๑ เทคนิคการตัดต่อ โดย วิทยากรทีมตัดต่อ
 กลุ่มที่ ๒ เทคนิคการถ่ายภาพ โดย วิทยากรทีมถ่ายภาพ
 กลุ่มที่ ๓ เทคนิคการเขียนสคริปท์และอัดเสียงบรรยาย โดย วิทยากรทีมสคริปท์
 ๑๑.๓๐ – ๑๒.๓๐ น.   รับประทานอาหารกลางวันเป็นกลุ่ม (ส่งตัวแทนกลุ่มมารับอาหารกลางวัน)
 ๑๒.๓๐ – ๑๔.๐๐ น.   นำเสนอ **TEASER** หนังสือ (ตัวอย่างหนึ่งของแต่ละโรงเรียน)
 โดยนายคูปัญญ ศกุนตนาท และคณะ
 ๑๔.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.   แบ่งกลุ่มพบพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม
 ๑๕.๐๐ – ๑๕.๓๐ น.   สรุปการอบรมและมอบทุนโครงการโรงเรียนทำหนังสือสารคดี
 โดย อาจารย์ ดร.อมรวิชัย นาคกรทรรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ
 ๑๕.๓๐ น.   เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

* การแต่งกายนักเรียนใส่ชุดพลະประจำโรงเรียน (วันที่ ๑) และกางเกงขายาวรองเท้าผ้าใบ (วันที่ ๒)

* คุณครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมกระบวนการอบรมพร้อมกับผู้เรียนทุกชั้นตอน

เอกสารแนบที่ ๗ สื่อการสอนออนไลน์

เรียนรู้คู่การเล่นส์ ตอนที่ ๑

เนื้อหานำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ผ่านกระบวนการผลิตสื่อสารคดีหรือการเรียนรู้คู่การเล่นส์ โดยได้นำเสนอผลงานของกลุ่มยูววิจัยที่ผ่านประสบการณ์ผลิตสื่อสารคดีทางวัฒนธรรมในจังหวัดน่านของพื้นที่ภาคเหนือและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่การเล่นส์ ตอนที่ ๑

เรียนรู้คู่คุณเลนส์ ตอนที่ ๒

เนื้อหานำเสนอเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของกระบวนการถ่ายทำสารคดีโดยเฉพาะลักษณะการถ่ายภาพในรูปแบบต่างๆ อาทิ ภาพขนาดกว้างมาก ภาพขนาดกลาง ภาพระยะใกล้

Scene Sizes : ขนาดภาพ ขนาดต่างๆ ของภาพ ที่จะต้องมีขนาดลดหลั่นกันไป เพื่อการสื่อความหมายด้วยภาษาภาพได้อย่างเหมาะสมและสั้นไหล	
(Extreme Long Shot) ภาพระยะไกล เป็นการกำหนดลักษณะภาพที่มีรับภาพกว้างมาก เป็นการนำเสนอภาพให้เห็น กิจกรรมหรือสถานที่โดยกว้าง	(Extreme Long Shot) ภาพระยะไกล เป็นการกำหนดลักษณะภาพที่มีรับภาพกว้างมาก เป็นการนำเสนอภาพให้เห็น กิจกรรมหรือสถานที่โดยกว้าง
Long Shot (LS) เป็นการถ่ายภาพในระยะไกลเช่นกันแต่ไม่เท่าแบบแรก สามารถเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่ปรากฏในฉากว่าเป็น "ที่ใด" (WHERE)	Long Shot (LS) เป็นการถ่ายภาพในระยะไกลเช่นกันแต่ไม่เท่าแบบแรก สามารถเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่ปรากฏในฉากว่าเป็น "ที่ใด" (WHERE)
Medium Shot (MS) เป็นการกำหนดภาพในขนาดปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากำลัง "ทำอะไร" : (WHAT)	Medium Shot (MS) เป็นการกำหนดภาพในขนาดปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากำลัง "ทำอะไร" : (WHAT)

Close up Shot (CU)
 ภาพระยะใกล้ เป็นการกำหนดภาพที่เน้นสิ่งที่ถ่ายให้
 ผู้ชมได้เห็นรายละเอียดอย่างชัดเจนว่า "เป็นใคร" (WHO)

Extreme Close Up
 ภาพระยะใกล้มาก เป็นการนำเสนอรายละเอียดที่ชัดเจน
 และสื่ออารมณ์ให้ผู้ชมให้รู้ว่า "รู้สึกอย่างไร" (HOW)

LS : WHERE ?
 ที่ไหน

ECU : HOW ?
 รู้สึก...อย่างไร

MS : WHAT ?
 ทำอะไร

CU : WHO ?
 เขา...คือใคร

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่คุณเลนส์ ตอนที่ ๒

เรียนรู้คู่คมเลนส์ ตอนที่ ๓

เนื้อหาแนะนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ควรตระหนักในการถ่ายทำขณะลงพื้นที่จริง อาทิ ภาพบรรยากาศในพื้นที่ กิจกรรมของคนในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิต และเนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับสมดุลของสีที่มีผลต่อความรู้สึกของภาพ กฎของการถ่ายภาพ เช่น กฎสามส่วน การจัดเส้นขอบฟ้าและเส้นนำสายตา และอื่นๆ

สื่อการสอนออนไลน์เรียนรู้คู่คนเล่น ตอนที่ ๓

เอกสารแนบที่ ๘ หนังสือสารคดี

คู่มือทำหนังสือสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

ทำไมต้องทำหนังสือสารคดี

ถ้าถามว่าใครไม่เคยดู “สารคดี” บ้าง คงมีคนยกมือเพียงคนเดียว คือคนที่ไม่รู้ว่าที่เคยดูนั้นเรียกว่าสารคดีเท่านั้นเอง ภาพยนตร์สารคดีเป็นสิ่งที่เราพบเห็นผ่านตาในโทรทัศน์อยู่บ่อยๆ ที่สารคดีเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายนี้เพราะเป็นสื่อที่นำเสนอให้ผู้ชมได้รับความรู้ ในรูปแบบที่น่าสนใจ สามารถเล่าผ่านภาพและเสียงให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลิน สามารถนำสาระความรู้ที่หนาเป็นปึกที่แค่คนอ่านเห็นก็ส่ายหน้ามาโลดแล่นเป็นภาพและเสียงบนหน้าจอให้ผู้ชมดูได้ไม่รู้เบื่อทั้งๆ ที่เนื้อหาปริมาณเท่ากันดังที่วาทกรรมอมตะได้กล่าวไว้ว่า

“ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ”

ในการผลิตสารคดีนั้นต้องอาศัยการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเรื่องราวอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จึงเป็นที่น่าสนใจว่าถ้านำกระบวนการทางสารคดีนี้มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่จะใช้ในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มพลังในการเรียนรู้ได้อย่างไร และในท้ายที่สุดของกระบวนการเรายังได้หนังสือสารคดีที่เป็นผลงานจากการศึกษาและเล่าเรื่องในมุมมองของเด็กๆเองอีกด้วย

การผลิตภาพยนตร์สารคดียังไม่มีหลักสูตรที่ตายตัว จึงสามารถปรับเปลี่ยนพลิกแพลงการนำเสนอได้หลากหลาย หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นตำราที่ถูกต้องตายตัว แต่เป็นการนำเสนอให้เห็นหลักและขั้นตอนในการทำงานในการผลิตภาพยนตร์สารคดีที่เก็บเกี่ยวจากประสบการณ์ทำงานในการผลิตภาพยนตร์สารคดีที่ผ่านมา ผ่านการพูดคุย รวบรวมข้อความจากบทความ หนังสือ และผู้รู้หลายๆท่าน ซึ่งจะเป็นการผนวกกับขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อค้นหาและย้อนรอยกลับไปสู่ออดีตเพื่อเข้าใจในความเป็นมาเป็นไป เห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงหลากหลาย อันจะนำไปสู่การสัมผัสที่ซาบซึ้งในความงดงาม ของประวัติศาสตร์ เพื่อที่จะสร้างเป็นเส้นทางในการก้าวเดินไปสู่อนาคต

เรื่อง	หน้า
เรื่องนำรู้จักก่อนสร้างหนังสือคดี	5
- สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	6
- การคิดเป็นภาพ	9
เทคนิคสำหรับนักเขียนบทสารคดีและฝ่ายข้อมูล	10
- Professional Tip: นักเขียนบทสารคดี	13
- รูปแบบการเขียนบทสารคดี	16
เทคนิคการถ่ายทำสำหรับตากล้อง	18
- การสื่อความหมายด้วยภาษาของภาพ	18
- การเคลื่อนไหวของกล้อง	20
- การเคลื่อนไหวของเลนส์	22
- ระดับมุมมองกล้อง	23
- Professional Tip: นักเขียนบทสารคดี	24
เทคนิคสำหรับนักพากย์เสียง	28
เทคนิคสำหรับนักตัดต่อ	29
- เสียงประกอบสำหรับหนังสือคดี	32
- Graphic	33

สารคดี คืออะไร?

สารคดี คือการนำเอาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมานำเสนอในสัดส่วนที่ลงตัวระหว่างเนื้อหากับวิธีการนำเสนอไม่ให้น่าเบื่อหรือขาดเนื้อหาเกินไป มีการตั้งคำถามในประเด็นที่ดึงความสนใจและนำเสนออย่างกลมกลืน เพื่อให้คนเกิดความ “สนใจ” และติดตามอย่าง “เพลินเพลิน”

สารคดีทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม คือการถ่ายทอดให้เห็นความงาม...แล้วความงามอยู่ตรงไหน? ความงามนั้นมี 2 แบบ คือจากรูปลักษณ์ภายนอกที่สัมผัสได้ด้วยตา คือ ลวดลาย สี สัน รูปร่าง เป็นตัวตกแต่ง และความงามที่แฝงอยู่ภายในอันจะสัมผัสได้ด้วยจิตใจ เหมือนตั้งเจดีย์โบราณนอกจากมีลวดลายอันวิจิตรงดงามแล้ว ศรัทธาของผู้สร้าง จริยวัตรอันงดงามของศาสนิกชน ยังจะสร้างให้เกิดความมหัศจรรย์ใจแก่ผู้พบเห็นได้ยิ่งกว่า ดังคำกล่าวที่ว่า

“ความมหัศจรรย์ของมนุษย์ น่าสนใจกว่าสถานที่เสมอ”

สารคดีทางประวัติศาสตร์นี้จะเป็นการรวมความงามทั้งสองอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อถ่ายทอดความประทับใจ ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกหวงแหนต่อสิ่งที่มีคุณค่านี้ให้แก่คนอื่นต่อๆ กันไป

ในการสร้างสารคดีที่สมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องสร้าง “มิติ” ให้ผู้ชมได้สัมผัสความงามครบทุกด้าน ซึ่งสารคดีของเราต้องมีมิติ 3 ด้านคือ

ด้านกว้าง หมายถึงการเสนอเรื่องราวรอบด้านหรือประเด็นสำคัญที่ล้อมรอบตัวข้อมูลที่จะนำเสนอ

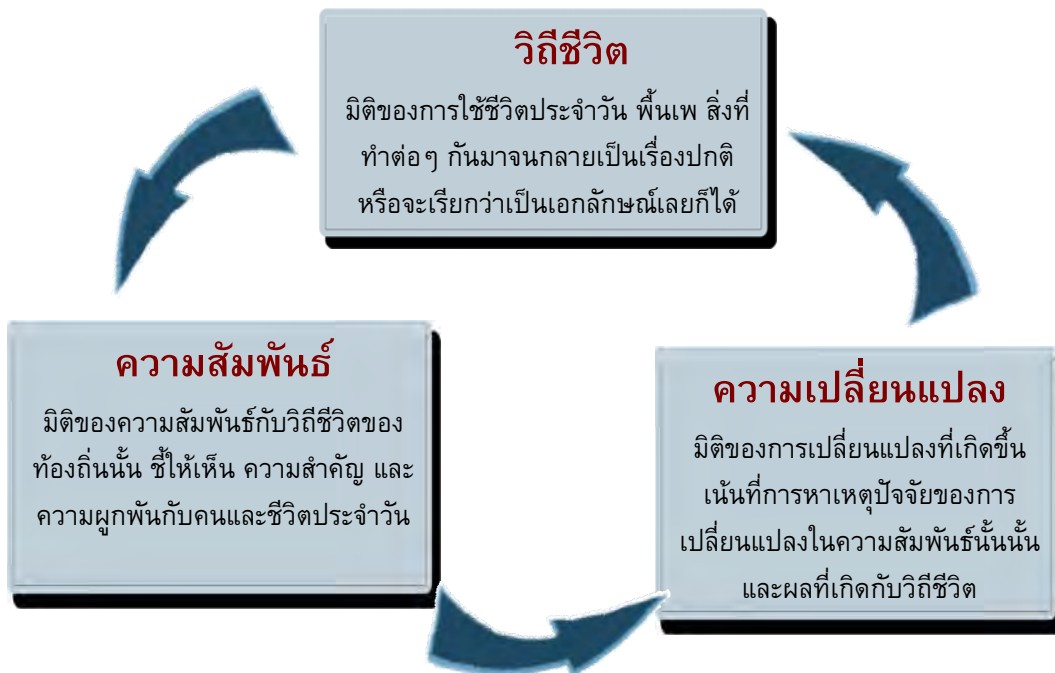
ด้านยาว หมายถึง การนำเสนอภาพที่ทำให้มองเห็นความเป็นมาที่ยาวไกลจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ด้านลึก หมายถึงการนำเสนอเรื่องที่ลึกซึ้งลงไปในจิตวิญญาณของผู้คนที่มีความผูกพันอยู่กับสิ่งนั้นๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งหลักคิดทั้ง 3 ด้านนี้ต้องเกาะไปกับแก่นเรื่องอันหมายถึงข้อคำถามหลัก หรือประเด็นหลักของเรื่อง หรือหัวข้อของงานวิจัย

สารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

สารคดีเชิงประวัติศาสตร์นั้นสามารถพบเห็นได้บ่อยๆ ทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ชาติไทยนั้น(ที่เต็มไปด้วยประวัติการรบกับพม่า) นั้นมักออกมาเป็นสารคดีเรื่องใหญ่ถล่มการ แต่การทำสารคดีนั้นไม่ได้จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่ระดับชาติเสมอไป ประวัติศาสตร์ระดับท้องถิ่นที่ใกล้ตัวกว่าก็ย่อมนำมาสร้างเป็นสารคดีที่ดีได้

สารคดีทางประวัติศาสตร์นั้นยังมีศัพท์เวิร์ดอยู่อีก 3 คำ นั่นคือ **วิถีชีวิต** **ความสัมพันธ์** และ **ความเปลี่ยนแปลง** สามคำนี้เรียกได้ว่าเป็นแกนในการทำสารคดีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเลยก็ว่าได้

การทำหนังสือสารคดีนั้นแน่นอนว่าจะไม่สามารถเสร็จด้วยตัวคนเดียวได้ การทำสารคดีจึงต้องสร้างทีมงานที่รู้จักกันเหมือนชิ้นส่วนตัวต่อที่มารวมกันอย่างลงตัว มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสามารถของลูกทีมแต่ละคน ตามนี้

ช่างภาพ ผู้เก็บภาพเหตุการณ์ สถานที่ หรือ การสัมภาษณ์บุคคล สร้างสรรค์มุกกลิ้ง พิสดารดึงดูดผู้ชม

ผู้ลำดับภาพหรือทีมงานตัดต่อ เป็นผู้ลำดับ เรื่องราวด้วยภาพที่บันทึกมา เชี่ยวชาญการ ตัดต่อใส่เสียงเลือกฉากให้ตัวสารคดี

ผู้บรรยายหรือพิธีกร นักพากย์ผู้ใช้น้ำเสียง ชับกล่อมเรื่องราวให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาของ สารคดี

ฝ่ายข้อมูล ถุกความรู้ของทีมที่จะช่วยเรื่อง การหาข้อมูลหรือรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่จะ ใช้ในการผลิตสารคดี

ผู้เขียนบทสารคดี เป็นผู้ที่กำหนดการดำเนิน เรื่องราวของสารคดีจากข้อมูลที่มี ซึ่งช่วยใน การวางแผนการถ่ายทำและดำเนินขั้นตอน การผลิต

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานจริงอาจมีการช้อนบทบาทกันบ้างก็ไม่ใช่เป็นไร บางคนอาจเป็นตากล้องที่ดีได้พอๆ กับเป็นนักพากย์ นักเจาะข้อมูลด้วยก็อาจจะ เป็นนักตัดต่อมือฉมังได้เช่นกัน การสุมหัวช่วยกันหลายคนนั้นก็ไม่ได้ผิดกติกา ทั้งนี้การ แบ่งหน้าที่กันก็เพื่อแบ่งเบาความเหนื่อยตามความถนัดของแต่ละคนนั่นเอง

ในการทำสารคดีนั้น มีข้อควรจำอย่างหนึ่งว่า **“การตั้งคำถามที่ดีนั้น นำคั่นหามากกว่าเรื่องเล่า”** ซึ่งจะช่วยให้สารคดีเป็นมากกว่าการ “เล่าเรื่อง” แต่จะ เป็นการ “เล่าอารมณ์” ให้ประทับใจความรู้สึกของคนดูอีกด้วย ซึ่งถ้าจะให้เห็นภาพรวม ของการทำสารคดีก็คงเหมือนดังที่กลอนบทนี้ไว้...

- **ข้องใจ (กำหนดปัญหาการวิจัย)** : ตั้งคำถามที่อยากรู้และจะไปศึกษาเพื่อนำเสนอคำตอบสารคดี เมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร กับใครบ้าง และทำไม
- **หมายคำตอบ (ตั้งสมมติฐาน)** : กระบวนการวางแผน **“โครงเรื่องสารคดี”** เพื่อจะวางแผนเก็บข้อมูลอะไร ใช้เครื่องมือแบบไหน หากความรู้ อย่างไร จากใครบ้าง ซึ่งขั้นตอนนี้สำคัญมากในการทำสารคดี
- **สอบสวน (เก็บข้อมูล)** : กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกภาพ เหตุการณ์ ตรวจสอบข้อมูล เน้นประสบการณ์ที่ได้สัมผัสในพื้นที่และชุมชน และเรื่องราว เรื่องเล่าความทรงจำ จนถึงหลักฐานภาพถ่ายร่องรอยอดีตด้วย
- **ครวญใคร่(วิเคราะห์)** : วิเคราะห์ จำแนกและตัดต่อข้อมูล บันทึก ฉาก ตอน ภาพ เพื่อนำเสนอทั้ง **มิติกว้าง ยาว ลึก** ซึ่งต้องอาศัยทักษะการ คัดเลือก คัดกรอง เทคนิคการตัดต่อ เพื่อประกอบภาพต่างๆให้เป็นสารคดี
- **ไขความจริง (สรุปและนำเสนอ)** : นำเสนอผลการวิจัย เขียนเรื่องราว เล่า เรื่องด้วยภาพหรือหนังสือสารคดี

การคิดเป็นภาพ

หากคนทำเองสารคดีคิดไม่ออกว่าจะให้ภาพออกมาเป็นอย่างไร ก็คงยากที่จะถ่ายทำให้สำเร็จได้ เพราะการนำเสนอหนังสารคดีนั้นสื่อความด้วย “ภาษาภาพ” ให้คนดูเข้าใจข้อความโดยไม่ต้องมีคำอธิบายด้วยตัวอักษร หากสารคดีเต็มไปด้วยตัวอักษรแล้วก็คงไม่ต่างกับฉายหนังสือเล่มหนึ่งขึ้นจอโทรทัศน์ ซึ่งคงไม่ดีต่อผู้ชมที่เบื่อการอ่านหนังสือเป็นแน่

ที่นี้ มาดูกันว่าอย่างไรจึงเรียกว่าคิดเป็นภาพ เช่น ถ้าคำว่า “อิสระ” ถูกแปลงออกมา...เราจะนึกถึงภาพอะไร?...คิดสักสามวินาทีค่อยอ่านต่อ....ตอนนี้ถ้ามีภาพ “นก” เข้ามาในหัวแล้วละก็แสดงว่าต่อมการคิดเป็นภาพเริ่มทำงานแล้ว ทั้งนี้ก็แล้วแต่พลังจินตนาการและการเชื่อมโยงความหมายของแต่ละคนด้วย เช่น “ความกว้างใหญ่” อาจตีความได้ถึง “ทะเล” หรือ “ท้องฟ้า” ก็ไม่แปลก

ในสารคดีนั้นเราต้องหาภาพมาสื่อให้คนดูเข้าใจง่ายดูเห็นแล้วร้อง อ้อ ยังไงยังงั้น ดังเช่นที่ **คุณธีรภาพ โลหิตกุล** นักผลิตสารคดีชั้นครูเคยเปรียบเทียบการคิดเป็นภาพ คือ

“การนำนามธรรมมาสร้างสรรค์ให้เกิดรูปธรรม ดั่งการเพ้นหาก้อนกรวดมาอธิบายพื้นพิภพ”

นั่นคือการเลือกหาตัวแทนที่มีพลังในการช่วยอธิบายเนื้อหาที่ยากจะเล่าหรืออธิบายได้หมด เหมือนเราหยิบก้อนหินขึ้นมาชั่งก้อนแล้วเรารู้ว่าที่ตรงนั้นเป็นอะไร เป็นทองคำ น้ำตก หรือ ถนนลาดยาง

เพื่อการค้นคว้าเชิงสารคดีแล้ว นักสารคดีต้องมองให้ออกว่าควรหยิบหินก้อนใดจึงจะสามารถอธิบายเรื่องที่ค้นคว้าอยู่ได้

การวางเค้าโครงเรื่อง และขั้นตอนการเขียนบทสารคดี

นักเขียนบทสารคดีนั้นก็เหมือนกับหอบังคับการบิน เป็นผู้กำหนดทิศทางของสารคดี งานสำคัญคือการวางแก่นเรื่อง (Theme) กำหนดโครงเรื่อง (Plot) เพื่อเป็นการวางเป้าหมายและแนวทางในการผลิต ทั้งนี้ทั้งนั้น ฝ่ายข้อมูลจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้เขียนบทสนับสนุนด้านข้อมูล ซึ่งอาจได้มาจาก

1. ข้อมูลหรือเรื่องราวที่ทำการศึกษามา อาจได้จากข้อมูลในหนังสือ การค้นคว้า หรือการพบปะพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลที่การสัมภาษณ์ในเรื่องราวที่เราศึกษาวิจัย
2. จากการเดินทางไปศึกษาสำรวจในพื้นที่จริง การพูดคุยกับแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น
3. จากการนำข้อมูลที่ศึกษามาแปรรูป พัฒนาแนวคิดใหม่ให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจขึ้น

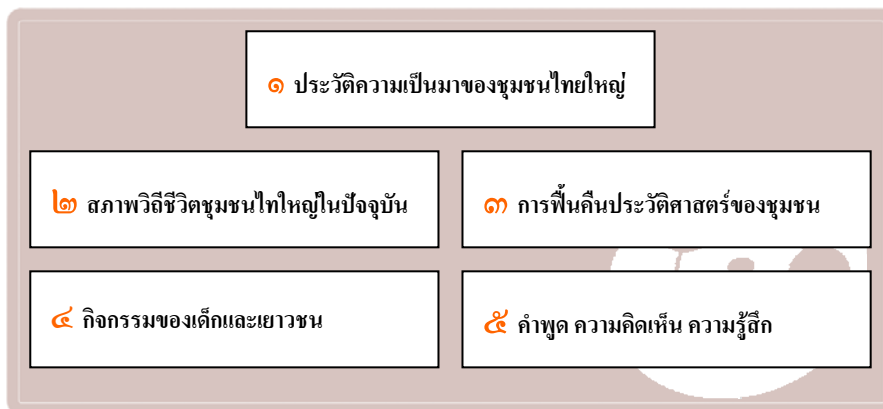
ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเองนั้นถือได้ว่าเป็น **ข้อมูลมือหนึ่ง** คือได้จากการพบเจอด้วยตัวเอง ได้สัมผัสของจริง เป็นข้อมูลที่จะช่วยให้สารคดีของเรานั้นมีพลัง สดใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น ส่วนข้อมูลที่ได้มาจากหนังสือหรือคำบอกเล่าต่อๆ กันมานั้นถือเป็น **ข้อมูลมือสอง** ที่ความสดใหม่อาจจะไม่ดึงดูดเท่า การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตัวเองจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำสารคดี

การกำหนดแก่นเรื่องนอกจากจะช่วยชี้ทิศทางในการผลิตตัวสารคดีแล้วยังช่วยในการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบของเรื่องที่จะนำเสนอด้วย เช่นสารคดีทางประวัติศาสตร์นั้นสามารถนำเสนอได้ในรูปแบบการเล่าเรื่องราวย้อนรอย การเดินทางท่องเที่ยวผจญภัย หรือแม้กระทั่งการผลิตสารคดีเชิงละครก็สามารถทำได้

ที่นี่ เมื่อเราได้แก่นเรื่องชัดเจนแล้วก็เหมือนกับมีแสงจากประกาศการนำทางไม่ให้หลง เรือก็จะเคลื่อนไปสู่ขั้นตอนการสร้างเรื่องราวกัน

มาตรฐานเด็กไทยย่อมจะคุ้นเคยกับการเขียนเรียงความในรูปแบบการเขียน “คำนำ” “เนื้อเรื่อง” และ”สรุป” ตามลำดับ แต่ในการนำเสนอสารคดี กฎเกณฑ์เหล่านี้มีอาจผูกมัดเราไว้ได้ บทสารคดีนั้นจะขึ้นต้นด้วยบทนำเพื่อปูความเข้าใจแก่ผู้ชมเสียก่อน หรือจะเริ่มด้วยส่วนสรุปเพื่อดึงความสนใจความตระหนักของคนดูก็ไม่เสียหาย หรือแม้แต่การนำมาด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจที่สุดขึ้นมาก่อนก็ยังได้ หากจะเปรียบกับการนับเลข ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ การนับแบบสารคดีอาจนับเป็น ๕ ๔ ๓ ๒ ๑ หรือ ๓ ๔ ๕ ๒ ๑ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและกลเม็ดที่เด็ดในการนำเสนอให้น่าสนใจของนักทำสารคดีเอง

ให้สมมติว่าเรามีเนื้อเรื่องสำคัญในการทำเป็นบทสารคดีอยู่ ๕ เรื่อง ให้เราลองเรียงลำดับเหตุ การณ์ในหนังสือสารคดีของเราจาก ๑ - ๕ ดังตัวอย่างเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนชาวไทใหญ่”

ถ้าเรื่องราวของเยาวชน (๔) เป็นตัวแก่นของเรื่องเราอาจนำมาขึ้นเป็นต้นเรื่องได้ แต่ถ้าอาหารจานหลักมาแต่เริ่มทั้งหมดคนดูก็คงอึดก่อนเป็นแน่ จึงต้องใช้การตัดแบ่งเป็นจาย่อย เอาจานหลักแสนอร่อยมาเรียกน้ำลายคนดูก่อนเสียส่วนหนึ่ง จากนั้นก็เรียกความอยากอาหารด้วยเครื่องเคียง รายละเอียดปลีกย่อย (๑) (๒) แล้วค่อยเสิร์ฟจานหลักที่รอคอย (๔) แล้วตบท้ายด้วยของหวาน (๓) (๕) ให้คนดูซึ่งจันร่องให้ไปกันเลยทีเดียว

เมื่อจัดข้อมูลเป็นหัวข้อได้แล้วก็สามารถจัดคิวออกแสดงได้ ลำดับการออกฉากของแต่ละหัวข้อนั้นเป็นการโชว์ฝีมือของนักเขียนบทเลยก็ว่าได้ เพราะแม้กระทั่งมุกตลกที่มีเรื่องเล่าเดียวกัน เนื้อหาเดียวกัน ถ้าเล่าผิดลำดับเพียงนิดเดียวความฮา ก็จะกลายเป็นความ “แบ่ก” ไปในบัดดล

ทีนี้ เราจะทำอย่างไรไม่ให้สารคดีของเรา “แบ่ก”? ภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดคือการเข้าใจเนื้อหาอย่างถ่องแท้และเข้าใจอารมณ์คนดู ซึ่งอาจอาศัยหลักคิดใหญ่ๆ ดังนี้

- **ประโยคแรกต้องดึงดูด** ดุจนุ่มบอกรักสาว หากไม่มีวาทีะอันโดนใจย่อมมีอาจกุมใจสาวน้อยไว้ได้... สารคดีก็เช่นกัน ถ้าอยากให้คุณดูสนใจสารคดีของเรา ก็ต้องเริ่มให้โดนใจ iva วาทีะเด็ด ภาพดี ดนตรีเด่น เชื่อเชิญให้ติดตาม เนื้อหาที่จะนำเสนอ
- **มีความสอดคล้อง** เนื้อหาไม่โดดข้ามไปข้ามมาจนผู้ชมดูแล้วงง ดำเนินอย่างลื่นไหลต่อเนื่อง
- **สรุปได้กินใจ** สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจสารคดีของเราอย่างลึกซึ้ง คือการสร้างความประทับใจให้ผู้ชมจดจำเรื่องราวข้อคิดที่เราฝากไว้ในหนังได้แม้หนังจะจบไปแล้วก็ตาม

อะไรทำให้บทหนังดี? คำถามนี้คงหาคำตอบได้ตามร้านค้าชั้นนำทั่วไป แต่บทหนังที่ยอดเยี่ยมไม่ธรรมดาแสดงออกถึงความเป็น “มืออาชีพ” นั้นจะเกิดขึ้นได้จากอะไรบ้าง? ขณะที่หนังดีมีอยู่หลายเรื่องแต่มีไม่มากที่ติดตามคนดูไปยาวนาน ฟังระลึกไว้เสมอว่าบทหนังที่ดีไม่ใช่เพียงแค่หน้าจอประกอบต่างๆมาจัดวางตามสูตรสำเร็จ แต่คือการทำงานที่เราร่วมกันด้วยความรู้สึกและความพยายามที่เหนือชั้น...ดังนี้

1. คิดให้ลึก

ความคิดที่คิดลึกมาก ต้องคิดทบทวนซ้ำแล้วซ้ำอีก กล้าเปิดทางให้กับความคิดใหม่ๆ ทำทลายความคิดเดิม เพื่อที่จะพบไอเดียที่เปี่ยมด้วยแรงบันดาลใจ ความสร้างสรรค์ ให้คนดูต้องอุทานเป็นเสียงเดียวกันว่า “มันล้ำลึกจริงๆ”

2. รู้ลึกให้มาก

การสร้างให้เกิดความรู้สึกร่วมของคนดู กล้าทำสารคดีให้คนดู “อิน” กับสารคดีจนต้องหัวเราะ ร้องไห้ หวาดกลัว เห็นใจ ซาบซึ้งไปกับเนื้อเรื่อง ยิ่งเข้าถึงใจคนดูมากเท่าไร ผู้ชมก็จะยิ่งจดจำไปนานเท่านั้น

3. ฝากแรงบันดาลใจ

การจะให้สารคดีไม่จบบลงเพียงแค่อะไรที่มีสาระ ต้องสามารถปลุกให้คนดูต่อยอดจากข้อความที่เราสื่อได้ด้วย ถ้าสารคดีของเราทำให้เกิดแรงบันดาลใจ หรือจุดประกายความคิดให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงตัวเองหรือสังคมให้ดีขึ้น นั่นเท่ากับว่าใจของเราสามารถสื่อผ่านสารคดีไปถึงใจของผู้ชมได้แล้ว

4. ทำทลายคนดู

สารคดีไม่ได้วางคนดูเป็นผู้รับเท่านั้น แต่ต้องทำให้คนดูมีส่วนร่วมไปด้วยกัน โดยกระตุ้นให้คนดูคิดตามติดตามจนเข้าถึงแก่นของเรื่อง

5. รู้ค่ารายละเอียด

ทุกสิ่งที่อยู่ในสารคดีนั้นมีประโยชน์ต่อการสื่อสารกับคนดูเสมอ รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ทั้งสีหน้าท่าทาง แม้กระทั่งรอยยิ้มบนหน้าจั่วล้วนมีส่วนช่วยให้คนดูสามารถสัมผัสถึงอารมณ์บรรยากาศของเรื่องได้เอง

6. ละเมียดกับชีวิต

นักเขียนบทสารคดีต้องรู้จักคนที่เรากำลังเขียนบทให้เป็นอย่างดีเพราะปลายปากกาของเราจะกำหนดบทบาทที่เขาจะโลดแล่นในหนัง ดังนั้นเราต้องลองวางตัวเองเป็นคนดูเพื่อให้เข้าใจทั้งสามฝ่ายว่า **“คนในเรื่อง”** อยากบอกอะไรกับ **“คนดู”** แล้ว **“คนเขียนบท”** จะวางองค์ประกอบอย่างไรให้ **“คนดู”** รู้สึก ตรงกับที่ **“คนในเรื่อง”** อยากให้รู้สึก

7. อย่าคิดแทนคนอื่น

ถึงแม้เราจะศึกษาข้อมูลทุกอย่างเป็นอย่างดีแต่เราไม่ใช่คนที่อยู่ร่วมทุกเหตุการณ์ อย่าลืมนึกว่าเราเห็นสิ่งต่างๆ จากมุมมองของเราเองเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้สารคดีของเราสมจริง นักเขียนบทต้องแยกแยะออกว่าสิ่งใดเป็น **“ข้อเท็จจริง”** และสิ่งใดเป็น **“ความคิดเห็น”** หากเรานำความคิดเห็นของเราไปเป็นข้อเท็จจริงแล้วเนื้อหาก็คงถูกบิดเบือนเอาได้

8. ยืนหยัดข้อตรง

สารคดีนั้นแสดงความจริงให้ประจักษ์ต่อผู้ชม ดังนั้นนักเขียนบทต้องยืนหยัดให้สารคดีของเราเป็นตัวแทนเล่าสิ่งที่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาเพราะความจริงนี่เองที่เป็นหัวใจหลักของสารคดี

9. ลุ่มหลงให้สุดใจ

การจะทำสารคดีให้สำเร็จนั้น ต้องอาศัยพลัง “บ้า” จากใจคนทำ เราอาจเคยเห็นตากล้องลุนน้ำไปครึ่งตัวตื่นแต่ไถ่ยังไม่ขยับเพื่อไปเก็บภาพ นักตัดต่อที่นั่งตัดภาพอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย บทสารคดีที่ยอดเยี่ยมาก็มาจากความเอาใจใส่ของนักเขียนบทเช่นกัน ยิ่งเราหลงใหลในสารคดีเท่าไรเราก็จะสนุกกับงานได้ไม่รู้เหน็ดเหนื่อย

10. เรียบง่ายไม่ผิด

หนังบางเรื่องมีแนวคิดที่ลึกซึ้งแต่คนดูงง สารคดีนั้นต้องสื่อให้ถึงใจคนดู ดังนั้นจะให้คนดูงงคงไม่ดีแน่ บางครั้งจะเห็นว่าแค่เล่าเรื่องเรียบๆ ง่ายๆ กลับสามารถนำคนดูเข้าถึงแก่นเรื่องได้ดีกว่าเสียอีก สำหรับคนที่ชอบความโลดโผนก็ไม่ผิดเช่นกัน แต่อย่าลืมว่าที่สำคัญจริงๆ คือคนดูรู้เรื่องเท่านั้นเอง

11. ติดตามตั้งใจ

สารคดีที่ดีมีคุณค่าอยู่เหนือกาลเวลา นักเขียนบทไม่ใช่เพียงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ต้องตีความให้ลึกถึงแก่น สร้างการขับเคลื่อนของกลไกในใจผู้ชม ให้แม้แต่ลูกหลานของเราในสิบปีข้างหน้ายังสามารถเข้าใจข้อความที่เราส่งต่อได้

12. ไม่มีคำว่าคอย

หากมีว่แต่ “คอย” ก็จะได้ลงมือทำ หลายคนคอยโอกาส คอยเวลา คอยสาระพัดปัจจัยที่จะทำสารคดี ลองเปลี่ยนใหม่...หากมีคำว่า “คอย” ให้ลุกขึ้นแล้วเดินออกไป “หากมีคนนำก็ย่อมมีคนตาม” ถ้าเราเริ่ม ก็ย่อมจะมีคนร่วมทางด้วย เพียงเราเชื่อมั่นในความสามารถของตน ไม่คอยโอกาส แต่แสวงหาโอกาส หากมีปัญหา อย่าคอยให้มันผ่านไป ให้ลงมือแก้ นักสารคดีนั้นจะไม่อยู่นิ่ง ต้องกระตือรือร้นได้ตลอดเวลาสารคดีก็จะมีชีวิตชีวาตามไปด้วย

มาถึงตอนนี้ เราก็เตรียมโครงบทสารคดีเรียบร้อยแล้ว แต่สารคดีที่มีเพียงโครงก็ เหมือนกับปลาทุที่มีแต่ก้าง ขั้นตอนต่อไปนี้เราจะเติมเต็มเนื้อ(หา) ให้ปลาทุตัวนี้อ้วน ท้วนพร้อมรับประทานกัน การเติมให้โครงนี้สมบูรณ์นั้นรวมไว้ด้วยการเขียน รายละเอียด ทั้งบทพูด ลำดับภาพ และเสียงประกอบ ดังขงเบ้งมีเคยออกรบโดยไม่ วางแผน การทำสารคดีโดยวางแผนไว้ก่อนจะช่วยให้เพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ทำงาน ง่ายเป็นไปตามลำดับที่วางแผนไว้ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง อันจะเป็นภาระหนักใน ภายหลัง ซึ่งสิ่งี่ควรมีในบทสารคดีมีดังนี้

ตัวบอกเวลา – บอกลำดับภาพว่าภาพไหนมาก่อน ระยะเวลาที่วินาที กี่นาที

คำบรรยายภาพ - บอกรายละเอียดของภาพและรายละเอียดมุมมองว่าจะมี ภาพอะไรบ้าง เช่น ภาพภาพคุณยายกำลังเดินเข้ามาจาก ในครัว จากนั้นซูมอินไปที่หน้าคุณยาย

ภาพตัวอย่าง - ตัวอย่างภาพตามคำบรรยาย ตัดมาแค่ภาพที่เห็นแล้วเข้าใจบท บรรยายก็พอ (ถ้ามีจะดีมาก)

บทพากย์ – ตอนที่ภาพนี้กำลังขึ้น คนพากย์จะพูดว่าอะไรบ้าง ถ้าเป็นคนใน ภาพพูดเองก็บอกไว้ว่าเขาพูดเกี่ยวกับอะไรบ้าง

รายละเอียดปลีกย่อย – ดนตรีประกอบ บอกเพลงอะไร อารมณ์เพลงเป็นแบบไหน ขึ้นชื่อแนะนำตัวคน แนะนำสถานที่แบบไหน

ตัวอย่างบทสารคดี

นาทีที่	ภาพตัวอย่าง	รายละเอียด
0.00 – 0.30		คำบรรยายภาพ ทิลท์ดาวนซ์ช้าๆ แล้วซูมเข้าไปที่สีหน้าของเด็กที่กำลังนั่งครุ่นคิด จับสีหน้าจริงจังกดจอกับหน้ากระดาษ
		บทพากย์ นักเรียนกำลังจดจอกับการเขียนสคริปต์หนังสือสารคดี แม้จะหัวไม่คอยแล่นแต่ก็ตั้งใจไม่ย่อท้อ....
		รายละเอียดปลีกย่อย เพลง – ดนตรีเบาๆ ช้าๆ

บทสารคดีที่ยอดเยี่ยมนั้น เพียงอ่านแล้วหลับตาก็มองจะเห็นภาพสารคดี ลอยขึ้นมาเป็นฉากๆ อย่างไรก็ตาม จะใช้รูปแบบตามตัวอย่างหรือจะเขียนตามที่เรานัดก็ได้ สิ่งสำคัญคือต้องให้เพื่อนร่วมทีมดูแล้วเข้าใจ อ่านแล้วสามารถเห็นภาพ ให้ลูกทีมรู้ว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง ต้องใช้อะไรบ้าง ยิ่งวางแผนละเอียดก็ยิ่งทำงานง่ายและคล่องตัว เพราะจะไม่ตกหล่นสิ่งที่ขาดไป การทำสารคดีก็จะสนุกยิ่งขึ้น

ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการทำบทสารคดีละเอียดๆ คือสามารถวางตารางแผนการถ่ายทำได้เป็นลำดับๆ รู้ว่าจะเก็บภาพไหนก่อน จะสัมภาษณ์ใครก่อน เช่น นัดเก็บข้อมูลกับผู้ใหญ่บ้านตอนเช้า เสร็จแล้วก็เที่ยงพอดีจะได้เก็บภาพพระอาทิตย์ตรงหัวต่อได้เลย

เทคนิคการถ่ายทำ : รู้จักกล้อง มุมมอง เทคนิค - สำหรับตากล้อง

ภาพยนตร์เป็นการสื่อความหมายด้วย “ภาษาภาพ” และ “ภาษาเสียง” รวมกันหัวใจของ “ศิลปะภาพยนตร์” จึงต้องใช้

“ภาพต้องเป็นหัวหน้าและมีเสียงเป็นตัวสนับสนุน”

ด้วยเหตุนี้ **“ภาพ”** ต้องสามารถสื่อความหมายได้ด้วยตนเองเสียก่อน **“เสียงประกอบ”** จึงจะมีบทบาทเป็นตัวช่วยเสริมให้การสื่อความหมายด้วยภาพสมบูรณ์ขึ้น

สำหรับตากล้องแล้ว การมองให้ออกว่าภาพใดควรถ่ายนั้นจะช่วยให้ได้ภาพที่ใช้งานได้โดยไม่เปลืองม้วนเทปและประหยัดแรงคนตัดต่อ การฝึกฝนของตากล้องจึงต้องเริ่มที่การสื่อภาษาด้วยภาพให้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องการเทคนิค ทักษะ และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ

การสื่อความหมายด้วย “ภาษาของภาพ”

คนทั่วโลกมีหลายร้อยภาษา แต่เราก็สามารถดูสารคดีของ National Geographic ได้รู้เรื่องแม้ไม่มีคำบรรยายไทย ทั้งนี้ก็เพราะการสื่อความด้วยภาพนั้นเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้นเราจึงสามารถสื่อความหมายผ่านความงามของภาพได้ดูจุโคลงกวีอันไพเราะที่สามารถซาบซึ้งได้โดยคนทั้งโลก ซึ่งการจะไปให้ถึงขั้นนั้นได้ก็ต้องเริ่มจากการเล่นภาพพื้นฐานกันก่อน ดังต่อไปนี้

1. การต่อเนื่องของภาพ (Pictorial Continuity)

การต่อเนื่องของภาพ ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจลำดับของเหตุการณ์ของเรื่องราวเปรียบเหมือนไวยากรณ์หลักของภาษาภาพ เพราะถ้าภาพเดินผิดลำดับก็จะทำให้ผู้ชมเกิดการสับสน เข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากจุดที่ต้องการ

การเข้าใจวิธีการต่อเนื่องของภาพ ต้องเข้าใจหลักการ 2 ข้อเสียก่อน คือ

1.1 Scene Sizes คือ ขนาดของภาพ ต้องมีขนาดลดหลั่นกันไป คือ

Extreme Long Shot

ภาพระยะไกลมาก ลักษณะภาพมีมุมรับภาพกว้างมาก เห็นเหตุการณ์อยู่ลิบๆ ครอบคลุมแต่ได้รายละเอียดน้อยมาก เช่น ภาพ ทิวทัศน์ต่างๆ

Long Shot (LS)

ภาพระยะไกลเป็นการถ่ายภาพในระยะไกลแต่ไม่เท่ากับแบบแรก พอจะเล่าเรื่องราวเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในฉากได้ เช่น ภาพเหตุการณ์ที่สี่แยก

Medium Shot (MS)

ภาพระยะปานกลาง เห็นเหตุการณ์แคบเข้ามา เช่น ในห้องเรียน

Close up Shot (CU)

ภาพระยะใกล้ เป็นการเน้นสิ่งที่ถ่ายให้ผู้ชมได้เห็นรายละเอียดอย่างชัดเจน เช่น การถ่ายสัมภาษณ์

Extra Close Up

ภาพระยะใกล้มาก จนเห็นสีหน้าแววตา รุขมขนชัดเจน

1.2 Screen Direction and Continuity Line Screen Direction คือ การรักษาทิศทางของเป้าหมายในภาพเอาไว้ให้เป็นทิศทางเดิมไม่ว่าจะเปลี่ยนมุมกล้องหรือขนาดของภาพไปอย่างไรก็ตาม Continuity Line คือ เส้นสมมุติที่ลากผ่านเพื่อจำกัดบริเวณที่จะตั้งกล้องสำหรับถ่ายมุมต่าง ๆ ไม่ให้เกินเส้น Continuity Line ที่วางไว้ หรือไม่เกินกว่า 180 องศา

- การเชื่อมต่อตำแหน่งของตัวแสดงภายในฉาก (Matching The Position)
- การเชื่อมต่อทิศทางการเคลื่อนไหวของตัวแสดง (Matching the Movement)
- การเชื่อมต่อทิศทางการมองของตัวแสดง (Matching the look)

2. การเคลื่อนไหวของกล้องและเลนส์ (Camera and Lens Movement)

การเคลื่อนไหวนี้สัมพันธ์กับสองสิ่งคือ **Subject** หรือเป้าหมายที่ต้องการถ่าย กับตัวกล้อง ซึ่งจะเกิดขึ้น 2 ลักษณะ คือ

1. **Subject Movement** คือ กล้องอยู่กับที่ แต่ Subject เคลื่อนไหว
2. **Camera Movement** คือ Subject อยู่กับที่ แล้วกล้องเคลื่อนไหว หรือกล้องเคลื่อนไปตาม Subject ที่กำลังเคลื่อนไหว

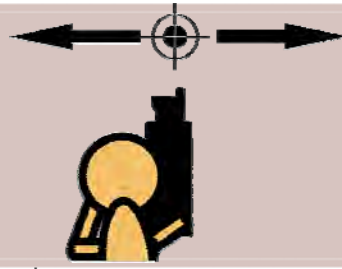
การกำหนดการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการทำงานของกล้องถ่ายโทรทัศน์ นับได้ว่าเป็นการ เปลี่ยนแปลงตำแหน่งของกล้องไปพร้อมกับการบันทึกภาพ และจะมีผลทำให้ภาพเปลี่ยนแปลงลักษณะภาพ รูปแบบ และเนื้อหาของการนำเสนอภาพไปด้วย

การเคลื่อนไหวของกล้อง

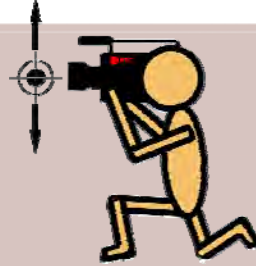
ทุกภาษามีการเสริมความสวยงามด้วยโคลงกลอน ภาษากภาพก็เช่นกันจะเกิดความงามได้ก็ต้องอาศัยการเคลื่อนไหว ให้ผู้ชมเกิดบทบาทร่วมที่สมจริง โดยมีหลักการขั้นพื้นฐานที่นำมาใช้ในการถ่ายภาพ 3 ประการ คือ

1.) การเคลื่อนไหวของกล้อง

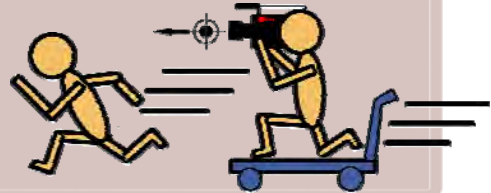
แพน (Pan) เป็นวิธีการเคลื่อนที่กล้อง
ถ่ายในลักษณะการส่ายกล้องเคลื่อนที่
ไปในแนวนอนหรือแนวราบ

ทิลท์ (Tilting) เป็นการเคลื่อนไหว
กล้องคล้ายกับการแพนแต่เป็นการ
แพนโดยวิธีการเคลื่อนกล้องในแนวตั้ง

ดอลลี่ (Dolly) เป็นวิธีการเคลื่อนไหว
กล้องในรูปแบบการตั้งอยู่บนพาหนะที่
มีล้อซึ่งเคลื่อนไปมาบนพื้น หรือเลื่อน
ไปตามรางให้ภาพเคลื่อนไหวอย่างลื่น
ไหล

แทร็คกิ้ง (Tracking) เป็นการ
เคลื่อนไหวของกล้องในทิศทางคล้าย
สิ่งที่ถ่าย ให้ภาพเคลื่อนไหวเหมือน
เคลื่อนที่ไปด้วยกัน

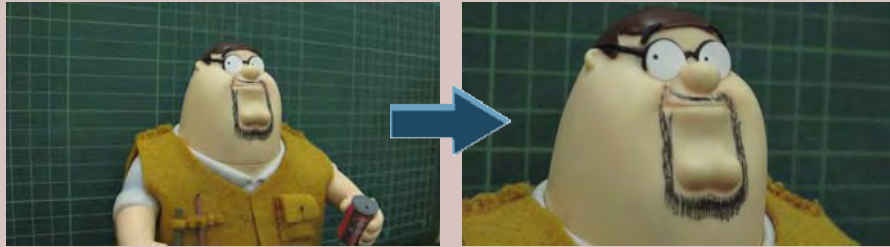
เครนช็อต (Crane Shot) คือการนำ
กล้องขึ้นติดตั้งบนที่สูง และเคลื่อนที่
จากมุมต่ำไปมุมสูงมากๆ หรือเปลี่ยน
ระยะจากความสูงมากให้ต่ำลงมา

2.) การเคลื่อนไหวของเลนส์

เป็นการบันทึกภาพโดยไม่ต้องเคลื่อนไหวกล้องหรือเปลี่ยนตำแหน่งการตั้งกล้อง แต่ใช้การเปลี่ยนแปลงขนาดของภาพอย่างต่อเนื่องสร้างการเคลื่อนไหวขึ้นในภาพ

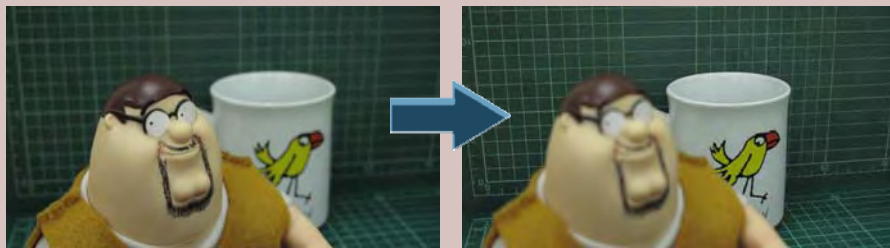
- **Zoom in** คือ การดึงภาพจากไกลเข้ามาใกล้ ผู้ชมจะรู้สึกว่ามีสิ่งที่ถ่ายถูกดึงเข้ามาใกล้ตัว

- **Zoom out** คือ การถอยภาพจากไกลออกไปเป็นภาพไกล จะรู้สึกว่ามีสิ่งที่ถ่ายถูกดึงออกไกลตัว

- **Shift Focus** คือ การสร้างความเคลื่อนไหวด้วยการเปลี่ยนตำแหน่งความชัดของภาพ

3.) ระดับมุมมอง

การกำหนดมุมมองเพื่อการถ่ายภาพจะมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมต่างกันไป ดังนี้

มุมมองในระดับสายตานก (Bird's eye view)

ลักษณะ : ตั้งกล้องในตำแหน่งเหนือศีรษะของสิ่งที่ถ่าย

ความรู้สึกที่ให้ : ความรู้สึกสิ้นหวัง
ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ รวมทั้งตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของผู้ที่อยู่เหนือกว่า

มุมมองระดับสูง (High Angle)

ลักษณะ : กล้องจะอยู่ในระดับสูงกว่าสิ่งที่ถ่าย ภาพจึงกดลงมาทำให้มองเห็นเหตุการณ์ทั่วถึง

ความรู้สึกที่ให้ : ทำให้สิ่งที่ถ่ายมองดูเล็กลง ทำให้รู้สึกต่ำต้อย

มุมมองระดับสายตา (Eye Level)

ลักษณะ : ตั้งกล้องในระดับเดียวกับสายตาของผู้ชม

ความรู้สึกที่ให้ : ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

มุมกล้องระดับต่ำ (Low Angle)

ลักษณะ : ตั้งกล้องในระดับต่ำกว่าสิ่งที่ถ่าย ภาพจะเงยกล้องขึ้น

ความรู้สึกที่ให้ : จะให้ความรู้สึกกว่าสิ่งที่ถ่ายนั้นมีอำนาจ มีค่า ยิ่งใหญ่น่าเกรงขาม แสดงถึงความสง่างามและชัยชนะ

Professional Tips – ดากล้อง

ความแตกต่างระหว่างดากล้องสมัครเล่นกับดากล้องมืออาชีพนั้นก็เหมือนกับนักเรียนนครธรรมกับช่างเย็บผ้ามือเอกเย็บผ้ากันเปื้อนด้วยจักรเครื่องเดียวกัน ผ้าแบบเดียวกัน ทั้งสองคนอาจได้ผ้ากันเปื้อนมาใช้ แต่ระดับความ “เนี้ยบ” ของงานนี้ล่ะ ที่เป็นตัวบอกความแตกต่าง เช่นเดียวกับดากล้อง นอกจากจะต้องมีมุมกล้องที่สี่อารมณ์ได้ชัดเจนแจ่มแจ๋วและภาพที่คมชัดแล้ว ถ้าอยากได้ภาพที่ “เนี้ยบ” ระดับมืออาชีพ ยังมีเรื่องเล็กน้อยที่ไม่ควรมองข้ามอีก ดังนี้

1. ในขณะที่ถ่ายภาพรักษากล้องให้หนึ่งเสมอเท่าที่เราจะสามารถทำได้

การรักษากล้องให้หนึ่งในขณะที่ถ่ายทำจะช่วยให้ผู้ชมมีความสบายตาระหว่างรับชม การใช้เทคนิคมุมกล้องก็ต้องระวังไม่ให้เกิดภาพที่รบกวนสายตาและของเหลวในกอกหู เพราะผู้ชมจะไม่ตั้งใจดูสารคดีที่ให้ภาพเวียนหัวแน่ๆ ดังนั้นทุกครั้งที่ทำกรถ่ายทำต้องพก **ขาตั้งกล้อง (Tripot)** ไว้เสมอเพื่อให้ได้ภาพที่นิ่งที่สุด

แต่ถ้าต้องการสร้างภาพที่ให้อารมณ์ตื่นเต้น เร้าใจ ตกใจ เหมือนอยู่ในสถานการณ์จริงด้วยการถือกล้องด้วยมือแล้วล่ะก็สามารถ Create ได้ตามความคิดสร้างสรรค์ส่วนตัว ทั้งนี้ระวังเพียงอย่างเดียวคืออย่าให้คนดูมีนเสียดก่อน

2. พึ่งรักษาแนวระนาบของภาพกับระดับเส้นขอบฟ้า

บางครั้งเราจะเห็นว่าภาพถ่ายออกมาเอียงจนคนดูต้องเอียงคอตาม เพื่อให้ไม่ให้คุณดูเคล็ดเราจึงต้องยึดเส้นระนาบเป็นหลักให้คุณดูคอตึงจากกับแกนโลกดูสารคดีของเราอย่างสบายตาสบายใจ ที่พบอยู่บ่อยๆ อีกข้อหนึ่ง คือการถ่ายภาพคนในแนวตั้งพอเอามาขึ้นจอก็จะกลายเป็นภาพนอนไป อย่าลืมว่า “กล้องวิดีโอไม่ใช่กล้องถ่ายภาพนิ่ง” ถ้าไม่สามารถหามุมภาพสวยๆ ด้วยแนวนอนได้ก็อาจต้องให้คนดูนอนขนานกับพื้นโลกรับชมกันไป ทั้งนี้ถ้าเราต้องการที่จะสร้างสรรค์มุมมองที่แปลกใหม่ น่าสนใจอันนี้ก็ไม่ว่ากัน

3. รักษาช่วงการบันทึกภาพในเวลาที่เหมาะสม

การถ่ายวิดีโอไม่เหมือนภาพนิ่งเราต้องกำหนดระยะเวลาในการบันทึกเหตุการณ์ เพราะคนดูไม่สามารถตั้งใจดูกับเรื่องเดิมมานานๆ จนจบก่อนรู้สึกเบื่อได้ เราจึงต้องรักษาเวลาแต่ละหัวข้อให้กระชับได้ใจความที่สุด เช่น การนำเสนอพิธีกรรม ถ้าเราถ่ายตั้งแต่ต้นจนจบแล้วยัดลงไปในสารคดีของเราแล้วล่ะก็คงไม่มีเวลาเหลือให้ใส่เนื้อหาอย่างอื่นแน่ การทำให้ผู้ชมเข้าใจรายละเอียดของเรื่องนั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยภาพทุกขั้นตอน เราสามารถใส่ภาพขั้นตอนสำคัญ แล้วใช้คำบรรยายแทนส่วนที่ย่อยได้

4. จัดองค์ประกอบภาพให้สื่อความหมายและสวยงาม

การจัดองค์ประกอบของภาพเป็นเทคนิคสำคัญอย่างหนึ่งของตากล้องมืออาชีพ ซึ่งจะเป็นตัวที่วัดความสวยงามของรูปที่ถ่ายเลยก็ว่าได้ ซึ่งการจัดองค์ประกอบภาพนี้มีหลักการอยู่ดังนี้

- การถ่ายสัมภาษณ์บุคคล ถ้าถ่ายแบบหน้าตรงคนดูอาจจะนึกว่าเป็นรูปติดบัตรประชาชน หากถ่ายมุมด้านข้างควรเว้นด้านหน้าของบุคคลกับกรอบภาพตามทิวสายตาของคนในภาพมองไป จะทำให้ภาพดูไม่อึดอัด สบายตาคนดู

- การเปลี่ยนมุมกล้องบ้างจะช่วยดึงให้ผู้ชมเหตุการณ์สนใจยิ่งขึ้น สามารถเห็นรายละเอียดของเหตุการณ์มากขึ้น เช่น ขณะที่เราถ่ายรูปการเดินทางบนรถ ถ้าเราถ่ายมุมเดียวผู้ชมจะรับรู้เพียงว่าในขบวนนั้นมีอะไรบ้าง ขบวนเคลื่อนไปทางไหน แต่จะไม่รู้เลยว่า ในหมู่คนที่มาดูนั้นกำลังหัวเราะชอบใจขบวนเหล่านั้นหากเราไม่สลับภาพไปให้ชม

การเปลี่ยนมุมกล้องมีข้อควรคำนึงอยู่คือ ขนาดของเหตุการณ์ต้องไม่ใกล้เคียงกันจนเกินไปจนดูแล้วรู้สึกภาพซ้ำกัน เช่น ขณะที่กำลัง Close up ที่หน้าเด็กน้อยก็ควรจะต้องด้วยภาพมุมกว้าง หรือ Long shot แทน

5. เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อเล่าเรื่องราว

ที่สุดของการเล่าเรื่องราวผ่านสารคดีคือการใช้ภาพสื่อความหมาย หลังจากที่เราคิดโครงเรื่องกันจนหัวฟูแล้วก็มาถึงปัญหาที่ว่า ทำอย่างไรภาพถึงจะ -สื่อ- ได้ตามที่เรากำลังต้องการ

1. ถ่ายให้สื่อถึง “สถานที่”

พูดถึงสถานที่ที่ไม่ใช่ของเล็ก ๆ น้อย ๆ แน่ ๆ จึงต้องใช้การถ่ายภาพมุมกว้างเพื่อแสดงให้เห็นสถานที่เห็นโดยรอบ ซึ่งอาจผนวกเข้ากับเทคนิคการ Zoom out หรือการ Pan กล้องเพื่อให้เห็นมุมมองและเหตุการณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น การถ่ายภาพแบบนี้สมควรใช้ขาตั้งกล้องอย่างยิ่ง

2. ถ่ายให้สื่อถึง “ใคร”

การจะสื่อถึงใครคนหนึ่งสามารถสื่อได้หลายอย่าง ถ้าต้องการจะสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึก ก็ใช้ Zoom in ไปจ่อที่หน้าของคนนั้น เก็บรายละเอียดจากสีหน้า และแววตา(ซึ่งเป็นหน้าต่างของดวงใจ)ที่เขาแสดงออกขณะนั้น แต่ถ้าจะเก็บอริยาบถการเคลื่อนไหว ก็ Zoom in เข้าไปพอที่จะเห็นส่วนที่เคลื่อนไหว รู้ว่าทำอะไรอยู่

3. ถ่ายให้สื่อ “ช่วงเวลา”

แต่ละช่วงเวลานั้นมีเอกลักษณ์ของมันเองอยู่ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นกับพระอาทิตย์ตกมีภาพใกล้เคียงกัน แต่ถ้าใส่เสียงไถ่ขันเข้าไปด้วยจะสามารถสื่อได้ทันทีว่าเป็นตอนเช้า ภาพกลางคืน ถ้ามีดไปหมดก็ไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดอะไรขึ้น จึงต้องมีดวงจันทร์หรือแสงไฟช่วยสักหน่อยก็ชัดเจนว่ากลางคืนทั้งนี้ภาพที่นำมาใส่ก็ควรจะสอดคล้องกับเนื้อหาด้วย เช่น ถ่ายสารคดีที่ดอยสุเทพก็ไม่ควรนำภาพพระอาทิตย์ตกที่สุโขทัยมาใส่

4. ถ่ายให้สื่อ “เหตุการณ์ อะไร อย่างไร”

การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องนานๆ ดังที่รู้กันว่าคนดูจะเบื่อทันทีถ้าไม่มีอะไรกระตุ้น การนำเสนอจุดสำคัญของเหตุการณ์อย่างกระชับแต่ครบถ้วนด้วยเนื้อหานั้นสามารถเกิดได้จากการคัดฉากสำคัญ การสลับภาพและการบรรยายเสริม

เทคนิคนั้นก็เหมือนกับกระป๋องสีน้ำที่จะละเลงลงพื้นผ้าที่เรียกว่าสารคดี การจะได้ภาพที่สวยงามนั้นต้องอาศัยการผสมสีที่ลงตัว การใช้สีเยอะใช้ว่าภาพจะสวย หากใส่สีมากเกินไปภาพก็จะกลายเป็นเลอะเทอะแทน เช่นเดียวกับสารคดี ที่ไม่ใช่เพียงสักแต่จะใช้เทคนิคที่รู้อย่างไรจุดหมาย ต้องเข้าใจว่าตอนไหนควรใช้ตอนไหนไม่ควรใช้จึงจะได้ภาพสารคดีที่มีคุณภาพระดับ “เนียน”

ตากล่องมืออาชีพคือผู้ที่เก็บรายละเอียดได้ “เนียน” กว่าตากล่องทั่วไป แต่ในหมู่มืออาชีพคนที่แตกฉานในเทคนิค เข้าใจคนดูอย่างถ่องแท้ จึงจะนับเป็นมืออาชีพในหมู่มืออาชีพด้วยกัน

เทคนิคสำหรับนักพากย์เสียง

นักพากย์หนังสารคดีนั้น ไม่ใช่แค่ร้องเสียงทองที่กำลังจะเข้าเวทีประกวด หรือขึ้นเวทีคอนเสิร์ต ดังนั้น สิ่งจำเป็นสำหรับนักพากย์หนังสารคดีนั้นไม่ใช่ลูกคอแก้วชั้น แต่มีข้อควรระวังดังนี้

1. การออกเสียง

การพากย์บทจะเป็นไปตามสคริปที่นักเขียนบทให้มา จึงหมดปัญหาเรื่องการลืมบท แต่ที่ต้องระวังคือการออกเสียงให้ชัดเจน ในฐานะเป็นคนไทยก็ควรออกเสียงภาษาไทยให้ถูกต้อง เช่น เสียง -ร เสียง-ล ที่มักมีปัญหา รวมทั้งบางช่วงที่ต้องออกเสียงภาษาอังกฤษก็ควรออกเสียงให้ตรงตามหลักเช่นกัน ทั้งนี้รวมถึงการออกเสียงชื่อย่อชื่อย่คำ ไม่พูดเร็ว หรือพูดซ้ำจนคนดูง่วง

2. จังหวะและอารมณ์ของเสียง

การออกเสียงให้เข้ากับสถานการณ์ก็เป็นส่วนเพิ่มสีสันให้สารคดีทางหนึ่ง ในฉากที่ต้องการเร้าอารมณ์คนดู เสียงของคนพากย์นี่เองจะเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจของคนดู ซึ่งนักพากย์สามารถคุมโทนอารมณ์ของคนดูได้อีกแรงหนึ่ง

3. คุณภาพของเสียง

นอกจากจะอาศัยความชัดของคนพากย์แล้ว ยังต้องพึ่งอุปกรณ์และสถานที่ที่เหมาะสมในการอัดเสียงด้วย ควรใช้ไมโครโฟนอัดเสียงทุกครั้ง และควรบันทึกในที่เงียบที่สุด ถ้าเป็นห้องอัดเสียงเลยจะดีมาก มิเช่นนั้น อาจจะมีเสียงที่ไม่พึงประสงค์แทรกเข้ามาทำให้คุณภาพเสียงลดลงได้

ความสำเร็จของนักพากย์หนังสารคดีนั้นอยู่ที่ผู้ชมได้รับข้อมูลถูกต้องชัดเจน ไม่ตกหล่น ในทุกข้อคำนึงนี้เพื่อวัตถุประสงค์เดียวคือให้คนดูได้รับครบถ้วนเข้าถึงคุณค่าของสารคดีของเราได้อย่างแท้จริง

ในที่สุดก็มาถึงขั้นตอนสุดท้ายก่อนที่สารคดีจะคลอออกมาเป็นร่างสมบูรณ์ นักสารคดี นักสารคดีทั้งหลายก็คงเหน็ดเหนื่อยกับงานภาคสนามมานานแล้ว ต่อไปนี้จะเป็นงานในร่มบ้าง (ถ้าเปิดแอร์จะยิ่งเย็นสบาย) แต่งานนี้ก็เหนื่อยไม่แพ้กันเลยทีเดียว สารคดีจะออกมาหน้าตาหล่อเหลาสวยงามแค่ไหนอยู่ที่ฝีมือนักตัดต่อแล้ว

สิ่งจำเป็นสำหรับการตัดต่อ

นักตัดต่อที่ไม่มีเครื่องมือตัดต่อก็เหมือนหมอผ่าตัดไม่มีมีด ก่อนนักตัดต่อจะเริ่มงานได้ต้องเตรียมทั้ง “อุปกรณ์” และ “ใจ” ให้พร้อมสรรพเสียก่อน มาดูกันเลยว่าดีกว่าว่าต้องเตรียมอะไรกันบ้าง

1. เครื่องคอมพิวเตอร์

สมัยนี้คอมพิวเตอร์สามารถทำได้ทุกอย่าง แต่เชื่อว่าคอมพิวเตอร์จะสามารถตัดต่อได้ เริ่มจากตรวจสอบสเปคเครื่องกันก่อน คอมพิวเตอร์ที่ตัดต่อได้นั้นต้องมีสมรรถนะที่ “แรง” พอสมควร เพราะการตัดต่อนั้นต้องใช้การประมวลผลที่ฉับไวและต้องตัดต่อติดต่อกันนาน จึงต้องเช็คความพร้อมเครื่อง ไม่ให้การตัดต่อเป็นงานที่หนักเกินตัวจนเครื่องเสียหาย ในปัจจุบัน(พ.ศ. 2553) สเปคเครื่องที่แนะนำไม่น่าจะต่ำกว่า CPU Celeron D 3x 2.4@3.2GHz หรือ Pentium 3 ขึ้นไป RAM DDR400 512MB การ์ดจอ VGA 64MB ฮาร์ดดิสก์ 80GB และ โปรแกรมสำหรับตัดต่อ ซึ่งสเปคทั้งสี่นี้ขึ้นอยู่กัตัวโปรแกรมที่ใช้และคุณภาพของภาพที่ถ่ายมาด้วย

2. การ์ดตัดต่อ

การจะถ่ายข้อมูลจากกล้องวีดีโอลงเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นต้องใช้การ์ดสำหรับต่อสายข้อมูลเข้าด้วยกัน หรือ Firewire card แน่นอนว่าแผง Main Board ของเครื่องต้องรองรับเจ้าการ์ดนี้ด้วย

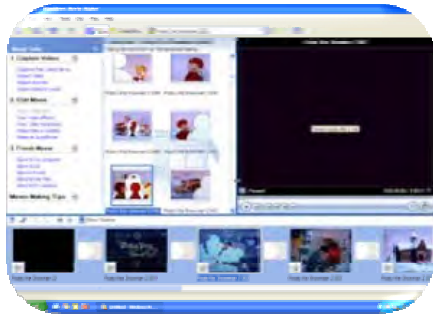
สายข้อมูล - ไม่เหมือนสาย USB

การ์ด Firewire

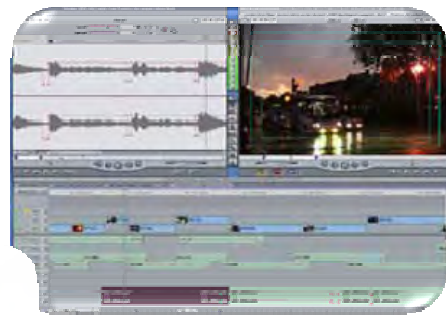
โปรแกรมสำหรับตัดต่อ

ในระบบปฏิบัติการหน้าต่าง (Windows) นั้นจะแถมโปรแกรมตัดต่อขั้นพื้นฐานมาด้วยอยู่แล้ว นั่นคือโปรแกรม Window Movie Maker ซึ่งสามารถใส่ลูกเล่นได้บ้างและใช้งานง่าย(มาก)

ภาพตัวอย่าง – โปรแกรม Movie Maker

ภาพตัวอย่าง – Final Cut Pro

สำหรับตัวโปรแกรมตัดต่อนั้นนักตัดต่อสามารถเลือกได้ตามใจชอบ ตามแต่ความ “เหมาะสมมือ” และสเป็คเครื่อง เพราะอย่างไรซะ เทคนิคพื้นฐานในการตัดต่อนั้นสามารถทำได้ทุกโปรแกรมอยู่แล้ว ถ้าเราใช้โปรแกรมที่เรถนัดและพอดีกับความแรงเครื่องคอมพิวเตอร์ สามารถประมวลผลได้เร็ว ก็จะมีดีต่อเครื่อง ต่อคน ต่องานและลดปัญหาโลกร้อนด้วย

การจะให้ผู้ชมดูสารคดีอย่างไรให้ลื่นไหลนั้นก็ต้องอาศัยการดำเนินเรื่องที่ไหลลื่น ภาพแต่ละภาพที่เก็บไว้เพื่อเตรียมที่จะตัดต่อ ก็เหมือนกับชิ้นส่วนจิ๊กซอว์ชิ้นเล็กๆ ของสารคดีที่รอเรานำมาตัดมาต่อให้กลายเป็น ภาพใหญ่ที่สวยงาม

ก่อนจะเป็นมือตัดต่อชั้นเซียนได้นั้นต้องเริ่มจากการเรียนรู้เทคนิคพื้นฐานของการตัดต่อเสียก่อน

เทคนิคตัดต่อขั้นพื้นฐาน

กลุ่มที่ให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

- **Cut** คือ การนำภาพมาต่อกันเพื่อแสดงความต่อเนื่องของการกระทำตั้งแต่ต้นจนจบ หรือใช้ตัดเมื่อต้องการเปลี่ยนไปสู่ฉากอื่นในทันทีทันใด
- **Quick cut** คือ การตัดภาพเร็ว
- **Flash cut** คือ การตัดภาพแวบสลับกับอีกภาพหนึ่งที่ไฉย่นพื้น นิยมใช้สื่อความหมายถึงการคิดกลับไปสู่อดีต

กลุ่มที่ให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงช้า ๆ

- **Fade in** คือ การเริ่มภาพจากมืดสนิทแล้วค่อยๆ สว่างขึ้น
- **Fade out** คือ การที่ภาพค่อยๆ มืดลงจนกลายเป็นภาพมืดสนิท
- **Dissolve** คือ การที่ภาพหนึ่งค่อยๆ จางหายไป ในลักษณะที่ภาพใหม่กำลังซ้อน และค่อยๆ ปรากฏชัดขึ้นมาแทนที่
- **Wipe** คือ การที่ภาพเดิมถูกปาดออกไปด้วยภาพใหม่ที่เข้ามาแทนที่

กลุ่มที่ใช้แสดงภาพหลายภาพ

- **Split Screen** เป็นการแบ่งจอภาพให้มีหลายส่วน และมีภาพหลายภาพปรากฏพร้อมๆ กัน แต่อยู่ต่างจุดกัน เพื่อแสดงหลายเหตุการณ์พร้อมกัน
- **Montage** คือ เทคนิคที่ทำให้ภาพหลายๆ ภาพ มีการเหลื่อมซ้อนทับกัน

การตัดต่อนั้นเป็นอีกวิธีหนึ่งในการควบคุมอารมณ์ของสารคดี การใช้การตัดอย่างรวดเร็วจึงจะช่วยบอกให้คนดูรู้ว่าเนื้อหาที่กำลังตื่นเต้น ในขณะที่การใช้การเปลี่ยนฉากช้าๆ ก็จะช่วยให้คนดูรู้สึกสบายตา ในโปรแกรมตัดต่อส่วนมากจะมีรูปแบบการเปลี่ยนฉาก (Transition) ให้อีกมากมายซึ่งก็แล้วแต่ผู้ใช้จะเลือกนำมาใช้ให้ตรงกับเนื้อหาขณะนั้น

เสียงประกอบสำหรับหนังสือ

ดนตรีนั้นคือชีวิต มีจังหวะคอยลิขิตให้ชีวิตก้าวไป...ตรงตามเพลงนั้นว่า สารคดีที่ไม่เสียงเพลงก็ราวกับสารคดีนั้นไร้ชีวิตก็มีปาน ในภาพยนตร์ที่เราประทับใจ นั้น แม้ไม่เห็นภาพเพียงเสนาะเสียงดนตรีประกอบก็รู้แล้วว่าหนังเรื่องใด (อาจรู้ว่า ฉากไหนเลยด้วยซ้ำ) สารคดีก็เช่นกัน การใช้เสียงดนตรีประกอบนั้น จะทำให้ผู้ชม เคลิบเคลิ้มไปกับสารคดีของเรา “อิน” ไปกับอารมณ์ที่เราต้องการ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้จดจำสารคดีนี้ไปจนแก่เฒ่าเลยทีเดียว

อย่างไรก็ตาม ดนตรีประกอบไม่ใช่เสียงเพียงอย่างเดียวที่อยู่ในสารคดี เรา สามารถแยกเสียงที่ใช้ในหนังสือได้ถึง 3 ประเภท นักตัดต่อชั้นเซียนต้องจัดสรรที่ อยู่ให้เสียงทั้งสามประเภทนี้ให้ลงตัวที่สุดเพื่อป้องกันมิให้ยุทธภพสารคดีต้องปั่นป่วน

1. เสียงพูด (Dialogue) และ เสียงบรรยาย (Narration)

คือเสียงที่ใช้บอกเล่าเนื้อหาของหนัง มักจะเป็นเสียงพูดหรือเสียงบรรยายซึ่ง ต้องเอาใจใส่มากเป็นพิเศษเพราะถ้าผู้ชมไม่ได้ยินเนื้อหาที่เรานำเสนอแล้ว สารคดีก็จบกัน การอัดเสียงบรรยายจึงต้องเน้นความชัดเจนของเสียงไป จนถึงการใช้ไมโครโฟนที่ชัดถ้อยชัดคำของผู้บรรยาย อุปกรณ์ที่แนะนำคือ Microphone บันทึกเสียง

2. ดนตรีประกอบ (Background Music)

บางครั้งเพียงภาพกับเสียงก็ทำให้คนดูขนลุกได้เหมือนกับเวลาดูหนังผี แต่ ฟังเสียงเพลงก็รู้แล้วว่าผีจะออกมา(แล้วก็ออกมาจริง ๆ) พูดถึง Background ก็รู้ว่ามันต้องอยู่ข้างหลังสุด เหมือนการเลือกวีวถ่ายภาพ เสียงนี้ก็เช่นกัน เทียบกันแล้วเสียงนี้ต้องเป็นเสียงที่เบาที่สุดเพื่อไม่ให้รบกวนเสียงบรรยาย อันเป็นสาระหลัก ความสำคัญของเสียงนี้คือ สามารถใช้สื่ออารมณ์ได้อย่างดี เช่น ต้องการให้ตื่นเต้น ก็จะใช้ดนตรีจังหวะเร็ว หรือใช้ดนตรีจังหวะช้าเพื่อ ผ่อนความรู้สึก มักจะใช้เพลงที่ไม่มีเนื้อร้อง เพราะไม่ทำให้สับสนกับเสียง บรรยายในหนัง

3. เสียงประกอบ (Sound Effect)

เสียงที่ปรากฏอยู่ในหนังที่เป็นตัวประกอบกับภาพเหตุการณ์ที่น่าเสนอให้สมบูรณ์ เช่น เสียงไก๊ขัน นกร้อง เสียงปิดประตู ป๊อก ป๊อก ครืด...

ทั้งเสียงบรรยายและดนตรีประกอบต่างก็มีส่วนช่วยให้ผู้ชมจดจำภาพและเหตุการณ์ควบคู่กันไป การเลือกเสียงนั้นต้องให้ความสำคัญที่อารมณ์ที่ผู้ชมควรรับรู้ มีดัดต่อชั้นเขียนนั้นต้องเข้าใจอารมณ์ของเสียงดนตรีจนถึงแก่น รู้ว่าเพลงไหนเพลงเศร้า เพลงไหนเพลงตื่นเต้นโดยไม่ต้องอาศัยเนื้อร้อง นักตัดต่อที่บรรลุถึงจุดสูงสุดของเสียงนั้นเพียงได้ยินเสียงเพลงก็สามารถเลือกภาพที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้การจะได้พลังนั้นมาต้องอาศัยการ “ฟัง” ที่หลากหลาย และมีจินตนาการมากพอ

นักตัดต่อที่มีความรู้ด้านโปรแกรมกราฟฟิค เช่น Flash หรือ Photoshop นั้นจะมีข้อได้เปรียบเพิ่มขึ้นอีกชั้นหนึ่ง เพราะสามารถแทรกภาพนิ่ง ตัวอักษร หรือ ลวดลายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มความสวยงามหรือช่วยสื่อเนื้อหาก็ตาม ในสารคดีที่เนื้อหาดีภาพสวยเท่ากัน สารคดีที่มีลูกเล่นเยาะกว่าย่อมจะดึงดูดผู้ชมได้ดีกว่า

อย่างไรก็ตามการเพิ่มเติม Graphic ต่างๆลงไปในตัวหนังนั้นอาจเป็นการรบกวนภาพหรือเนื้อหาของสารคดีได้เช่นกัน การใส่ Graphic นั้นเป็นเพียงตัวช่วยเสริมเท่านั้น นักตัดต่อชั้นเขียนย่อมจะรู้ว่าเพื่อให้สารคดีสื่อตรงเป้าหมายที่สุดแล้วควรใส่หรือไม่ควรใส่อย่างไร

การทำสารคดีนั้นต้องใช้กระบวนการทางความคิดอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งการขึ้นตอนสุดท้าย ถึงจะพูดถึงเทคนิคมาเสียทั้งเล่มแล้ว แต่ **“หัวใจ”** ของการทำงานนั้นอยู่ที่กระบวนการระหว่างทางจากจุดเริ่มต้นถึงปลายทางผลลัพธ์เสียมากกว่า คนที่ลองสัมผัสกับสารคดีแล้วจะรู้ว่าการทำสารคดีที่ดีนั้น อยู่ที่คนทำ **“สนุก”** กับสารคดีนั้น สารคดีที่จะทำให้คนดูสนุกได้เริ่มจากทีมงานที่ทำสารคดีอย่างสนุกสนาน ลงว่าคนทำสนุกแล้ว ไม่ว่าจะความคิดสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจ ความ **“เนียบ”** นั้นก็จะพรุ้งพรูออกมาโดยไม่รู้ตัว และเหนือสิ่งอื่นใดคือ นักสารคดี ก็จะมีความสุขกับการทำหนัง

Sony Camcorder Hand Book

“กว่าจะเป็นสารคดี” ชีรภาพ โลहितกุล

เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา การเขียนบทโดยนำมาจากบทความเรื่อง
“หนัง” เขียนโดย สุรัชย์ ทิพย์ เพื่อลงพิมพ์ในวารสารถ่ายภาพชื่อ “ตากล้อง camera
man” ปี ๒๕๒๘

จันทร์ฉาย เตมียาการ. การผลิตรายการโทรทัศน์. ภาควิชาเทคโนโลยีทาง
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2523.

ทิพวรรณ จันดาทอง .รายการทีวีดีๆ มีให้เด็กดู)แล้ว .(บทความหน้ารู้ FCC Scoop
[On-line serial]. 2547. แหล่งที่มา:

http://www.fcc.or.th/webboard_scoop/00090.html

ปรียานาฏ หงษ์จินดา .การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทาง
โทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
.2537

อรนุช เลิศจรยารักษ์. หลักการเขียนบทโทรทัศน์. คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน .มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2544.

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

131/6 ซ.แจ้งวัฒนะ 13 ก. แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์ 02-573-9533-4 โทรสาร 02-982-8385

email : ramajitti@yahoo.com ramajitti-doc.hi5.com